



ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Π.Μ.Σ. ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

«Εξωχώριες (offshore) εταιρίες: Ειδικά ζητήματα στην ελληνική έννομη τάξη
και σε ξένες δικαιοδοσίες»

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια:

Αργεΐτη Ειρήνη (AM 7116M034)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Μπώλος Άγγελος, Επικ. Καθηγητής

ΑΘΗΝΑ 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6

Α' ΜΕΡΟΣ

1. Κοινά εννοιολογικά χαρακτηριστικά των Εξωχώριων Εταιρειών και ειδικά νομικά ζητήματα στην ελληνική έννομη τάξη	8
1.1. Υπεράκτια Χρηματοπιστωτικά Κέντρα.....	8
1.2. Υπεράκτιες Εταιρείες.....	9
1.3. Φορολογικός Παράδεισος.....	13
2. Η αντιμετώπιση των εξωχώριων Εταιριών από το Ελληνικό Δίκαιο - Διάσταση πραγματικής και καταστατικής έδρας στις Off shore Εταιρίες.....	15
3. Η προβληματική της αναγνώρισης της πράξης σύστασης του νομικού προσώπου	24
4. Η εγκατάσταση αλλοδαπών υπεράκτιων εταιριών στην Ελλάδα.....	25
5. Κίνδυνοι που διατρέχουν οι υπεράκτιες εταιρίες με πραγματική έδρα στην Ελλάδα: 35	
6. Η πραγματική έδρα της υπεράκτιας εταιρίας στην αλλοδαπή.....	37
7. Παράνομες «εξωχώριες» πράξεις και δραστηριότητες έντονης ηθικής απαξίας.....	41
8. Η αρχή της μυστικότητας - ο θεσμός trust.....	44

Β' ΜΕΡΟΣ

1. Η αντιμετώπιση των εξωχώριων εταιριών από την Εφαρμογή της FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) και του CRS (Common Reporting Standard OECD).....	48
1.1. Ο ρόλος του FATCA και οι υποχρεώσεις των φορολογουμένων.....	48

1.2. Έννοια και ρόλος του CRS	55
1.3. Διαφορές FATCA και CRS.....	58
2. Η περίπτωση του Χονγκ Κόνγκ, της Σιγκαπούρης και της Κύπρου	61
2.1. Γεωστρατηγικοί και οικονομικοί λόγοι ανάπτυξης του Χονγκ Κονγκ και της Σιγκαπούρης	61
2.2. Προνόμια	63
2.3. Νομοθεσία ως προς τη Σύσταση και Δομή των Εταιρειών.....	66
3. Η περίπτωση της Κύπρου	68

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

CRS	Common Reporting Standard
DAC	Directive Administrative Cooperation
FATCA	Foreign Account Tax Compliance Act
FFI	Foreign Financial Institution
GIIN	Global Intermediary Identification Number
IGA	Intergovernmental Agreement
IRS	Internal Revenue Service
LTD	Limited
OCBC	Overseas- Chinese Banking Corporation
OECD	Organisation for Economic Co-operation & Development
US	United States
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΝ	Αναγκαστικός Νόμος
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Απόφ.	Απόφαση
ΑΦΑ	Αμερικανική Φορολογική Αρχή
Βλ.	Βλέπε
ΔΔ	Διεθνές Δίκαιο
ΔΕΕ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔικΑΕ	Δίκαιο Ανώνυμων Εταιριών
Δρ,	Διδάκτωρ
Εδαφ.	Εδάφιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΠΕ	Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης
ΕΤΕ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ιδ. Δ.Δ.	Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο
Κλπ	Και λοιπά
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
Ν.Δ.	Νομοθετικό Διάταγμα
Ν.	Νόμος
ΟΛΑΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Πρ.	Πρώην
Πχ	παραδείγματος χάριν
Σελ.	σελίδα
ΣΛΕΕ	Συνθήκη Λειτουργίας Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΔΟΕ	Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
ΣυνΘΕΚ	Συνθήκη Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
Υπ' αριθμ.	Υπ' αριθμόν
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
ΧΙ	Χρηματοπιστωτικό ίδρυμα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο σύγχρονο διεθνές εμπορικό γίνεσθαι, η εκμηδένιση των φυσικών αποστάσεων, η ταχύτητα των εμπορικών συναλλαγών, η πρόοδος της τεχνολογίας και των τεχνικών μέσων, η ομοιογένεια των καταναλωτικών προϊόντων, η επιβολή κοινών καταναλωτικών προτύπων, έχουν διαμορφώσει μια νέα πραγματικότητα, η οποία απηχεί απόλυτα στο φαινόμενο της «παγκοσμιοποίησης». Υπό το πρίσμα της διεθνούς οικονομίας και του εμπορίου, λοιπόν, όπως έχουν διαμορφωθεί σήμερα, λειτουργούν τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα. Ο ορισμός των υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων, η σκοπιμότητα και χρήση αυτών ως «φορολογικών παραδείσων», καθώς και τα παρεμπύπτοντα ζητήματα που ανακύπτουν από την διάσταση της καταστατικής και της πραγματικής έδρας των εταιρικών οντοτήτων που χρησιμοποιούν ως όχημα υπεράκτιες εταιρίες, ο έλεγχος του φαινομένου μέσω του Foreign Account Tax Compliance Act και του Common Reporting Standard και η παρουσίαση των συστημάτων υπερακτιων εταιριών σε Χονγκ Κονγκ, Σιγκαπούρη και Κύπρο αποτελεί το θέμα του παρόντος πονήματος.

Παρατηρείται δε ότι η κατάσταση όπως έχει διαμορφωθεί θυμίζει μία μάχη «debate», στην οποία μάχονται από τη μια ο κρατικός προστατευτισμός των προηγούμενων ετών που αδυνατεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες κοινωνικές, τεχνολογικές και οικονομικές εξελίξεις και από την άλλη η τρέχουσα «παγκοσμιοποιημένη» πραγματικότητα, η οποία χωρίς κανόνες κοινωνικής αλληλεγγύης επιτρέπει στην οικονομική elite να εκφεύγει των οικονομικών υποχρεώσεων της απέναντι στο κράτος.

Το γεγονός ότι «εταιρίες άλλαξαν τη δομή τους ως offshore και μείωσαν τα έξοδα τους έως και 50%»¹ παρακινεί κάθε μελετητή να ενημερωθεί για τον τρόπο με τον οποίο αυτό επετεύχθη. Με την παρούσα εργασία θα

¹ “There are companies that are cutting their costs by over 50% by offshoring”- Sanjay Kumar
https://www.brainyquote.com/search_results.html?q=offshore+compan*

παραθέσουμε αρχικά τον ορισμό βασικών εννοιών, όπως των Υπεράκτιων Χρηματοοικονομικών Κέντρων, των Υπεράκτιων Εταιριών, του «Φορολογικού παραδείσου» , θα εμβαθύνουμε στις θεωρίες της πραγματικής και της καταστατικής έδρας, στο νομικό καθεστώς που διέπει τις αλλοδαπές εταιρίες που δραστηριοποιούνται εμπορικά στην Ελλάδα, εξωχώριες και μη, καθώς και θα παραθέσουμε τις εξαιρέσεις από το γενικό κανόνα.

Στο δεύτερο μέρος και θα παρουσιάσουμε το πεδίο εφαρμογής των Foreign Account Tax Compliance Act και του Common Reporting Standard και τέλος, στο τρίτο μέρος θα εκθέσουμε το νομικό πλαίσιο των χωρών με έντονη παρουσία στο χώρο των υπεράκτιων εταιριών όπως του Χονγκ Κονγκ , της Σιγκαπούρης και της Κύπρου.

Στόχος του παρόντος πονήματος πέρα από την έκθεση γεγονότων, απόψεων, και νομολογιακών δεδομένων είναι να προκαλέσει τον μελετητή να διερωτηθεί γιατί τελικά οι εταιρίες αυτές παρά το ιδιαίτερο νομικό καθεστώς που τις διέπει, αναπτύσσονται με ταχύτατο ρυθμό. Η ταχέως αναπτυσσόμενη βιομηχανία των Υπεράκτιων Χρηματοπιστωτικών Κέντρων έχει προκαλέσει αίσθηση τις τελευταίες δεκαετίες παγκοσμίως. Τα Υπεράκτια Χρηματοπιστωτικά Κέντρα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο διεθνές εμπόριο αφού συχνά συναντούνται σε αυτά σπουδαίες διεθνείς εμπορικές οντότητες. Παράλληλα, σκεπτικισμό εγείρει το γεγονός ότι τα ως άνω συνδέονται συχνά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και σκάνδαλα διαφθοράς. Στο σημείο αυτό για την αναχαίτηση και των έλεγχου των παράνομων δραστηριοτήτων έρχεται να βάλει περιορισμό το Foreign Account Tax Compliance Act και το Common Reporting Standard όπου προωθείται η ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ των χωρών ως προς τα ξένα κεφάλαια.

Α' ΜΕΡΟΣ

1. Κοινά εννοιολογικά χαρακτηριστικά των Εξωχώριων Εταιρειών και ειδικά νομικά ζητήματα στην ελληνική έννομη τάξη

1.1. Υπεράκτια Χρηματοπιστωτικά Κέντρα

Δεν υπάρχει ένας διεθνής και κοινά αποδεκτός ορισμός για τα Υπεράκτια Χρηματοπιστωτικά Κέντρα γιατί συχνά η έννοιά τους συγγέεται με τα πλεονεκτήματα του «Φορολογικού Παράδεισου».

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ορίζει ως Υπεράκτιο Χρηματοπιστωτικό Κέντρο *«την χώρα ή δικαιοδοσία που παρέχει χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες σε μη κατοίκους του σε κλίμακα που δεν είναι ανάλογη με το μέγεθος και την χρηματοδότηση της εγχώριας οικονομίας»*². Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) δίνει παρόμοιο ορισμό, δηλαδή *« η παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε μη κάτοικους και σε κλίμακα που δεν είναι ανάλογη με την οικονομία υποδοχής»*³. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕ) αποδέχεται έναν ευρύτερο ορισμό, καταλήγοντας ότι *«αυτές οι ελαστικές νομοθεσίες και δικαιοδοσίες συνδέονται άρρηκτα με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τη φοροδιαφυγή / φοροαπαλλαγή και τις επιζήμιες φορολογικές πρακτικές»*⁴.

Ένα περιεκτικό και γενικό συμπέρασμα για τις οντότητες αυτές είναι ότι τα Υπεράκτια Χρηματοοικονομικά Κέντρα παρέχουν γενικά χρηματοοικονομικές υπηρεσίες σε μη κατοίκους τους και καταβάλουν συνειδητή προσπάθεια να προσελκύσουν υπεράκτιες τραπεζικές εργασίες, ενώ παράλληλα καθίστανται σε περίοπτη θέση χάρη στο καθεστώς του απόλυτου τραπεζικού απορρήτου, το ελαστικό ρυθμιστικό νομοθετικό πεδίο και την ελεύθερη συναλλαγή με οποιοδήποτε νόμισμα χωρίς επιπλέον χρεώσεις.

² <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2007>

³ <http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=5988>

⁴ http://www.eib.org/attachments/strategies/ncj_policy_en.pdf?f=search&media=search
h

1.2. Υπεράκτιες Εταιρείες

Ο όρος "Υπεράκτιες"⁵ έλκει την καταγωγή του από την προέλευση του φαινομένου και την βρετανική επινόηση της λήξης του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Με τους κοινωνικούς και οικονομικούς κινδύνους να ενισχύονται και την Ευρώπη υπό το πρίσμα διαρκών συρράξεων, αρκετά μέλη των εύπορων κοινωνικών στρωμάτων θέλησαν να προστατεύσουν τις περιουσίες τους μέσω επενδύσεων στα υπερπόντια εδάφη της Βρετανικής Αυτοκρατορίας. Μετά το 1945 και την τόνωση του διεθνούς εμπορίου που έφερε η λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και η ανοικοδόμηση που ακολούθησε, παρουσιάστηκε έντονα το φαινόμενο οι επιχειρήσεις να στοχεύουν στην αύξηση της κερδοφορίας τους. Ο περιορισμός μάλιστα στην ελευθερία της διεθνούς κίνησης κεφαλαίων που επέφερε τουλάχιστον μέχρι τις αρχές του 1970 η περίφημη συμφωνία Bretton-Woods με την οποία οι κυβερνήσεις μπορούσαν να ασκήσουν αυτόνομη νομισματική πολιτική όχι μόνο δεν περιόρισε αλλά αναζωπύρωσε τις τάσεις φυγής.⁶

Πολλοί επιχειρηματίες επέλεξαν να μεταφέρουν μεγάλο μέρος των κεφαλαίων τους σε υπεράκτιες εταιρίες αξιοποιώντας τα φορολογικά τους πλεονεκτήματα. Η εγκατάλειψη της συμφωνίας Bretton Woods το 1971 ύστερα από μια σειρά ενεργειών του Προέδρου Νίξον που έμειναν στην ιστορία ως «Nixon's shock» οδήγησε στην αρχικά εσφαλμένη εκτίμηση ότι ο θεσμός των Υπεράκτιων Εταιριών θα παρήκμαζε.

Αντιθέτως, όμως ο θεσμός των υπεράκτιων εταιριών όχι μόνο δεν εξασθένησε αλλά παγιώθηκε πλέον στις διεθνείς συναλλαγές. Σήμερα δε, πάνω από το 50% των κεφαλαίων που διακινούνται παγκοσμίως περνά από φορολογικά καταφύγια. Στο ελληνικό δίκαιο γίνεται λόγος πλέον για «Εξωχώριες» παρά για Υπεράκτιες εταιρίες που αντιστοιχεί μεν στην ακριβή μετάφραση στην ελληνική γλώσσα του αγγλικού όρου "off-shore" εν τούτοις όμως δεν θεωρείται η πλέον επιτυχημένη εννοιολογικά επιλογή απόδοσης του όρου καθώς μοιάζει

⁵ ΕφΠειρ601/2011 ΝΟΜΟΣ • ΜπρΠειρ2166/2011 ΝΟΜΟΣ

⁶ Λιγωμένου Α., Σύμβουλος Ελεγκτικού Συνέδριου, «Εξωχώριες Εταιρίες και Φορολογικοί παράδεισοι», Αρχείο Νομολογίας, σελ 148

να μην απαντάται στα ηπειρωτικά κράτη αλλά να προσομοιάζει μόνο στη γεωγραφική θέση της Μεγάλης Βρετανίας. Κατά την άποψη του καθηγητή Χ. Παμπούκη ο πλέον δόκιμος όρος είναι «Υπερόριες Εταιρίες», διότι έτσι αποδίδεται καλύτερα η διάσταση μεταξύ των εδαφικών ορίων του τόπου ιδρύσεως και των τόπων πραγματικής δραστηριότητας της εταιρίας.

Ο Έλληνας νομοθέτης για τις ανάγκες της φορολογίας εισοδήματος απέδωσε τον παρακάτω ορισμό στο άρθρο 31§1 περ. στ' του Ν. 2238/1994: «ως Εξωχώρια Εταιρεία εννοείται η εταιρεία που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση την νομοθεσία της δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης.» Η συγκεκριμένη διάταξη όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 5§7 του Ν.3091/2002 προβλέπει ακόμη την εξαίρεση της έκπτωσης από τα ακαθάριστα έσοδα των αποσβέσεων των πάγιων περιουσιακών στοιχείων τα οποία αγοράζονται από την Εξωχώρια Εταιρία. Άλλωστε το άρθρο 15§1 του ίδιου νόμου ορίζει ότι Εξωχώριες Εταιρίες που έχουν εμπράγματα δικαιώματα πλήρους ή ψιλής κυριότητας ή επικαρπίας σε ακίνητα τα οποία βρίσκονται στην Ελλάδα, καταβάλλουν ειδικό ετήσιο φόρο δεκαπέντε τοις εκατό (15%) επί της αξίας αυτών. Η νομική μορφή που λαμβάνει συνήθως μια Υπεράκτια/Εξωχώρια εταιρία έχει συνήθως μορφή Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης, και είναι εγκατεστημένη σε κάποια γεωγραφική περιοχή, που έχει χαρακτηριστεί ως Υπεράκτιο Χρηματοοικονομικό Κέντρο.⁷

Το κυριότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα των Υπεράκτιων Εταιριών είναι το τρίπτυχο: εξοικονόμηση χρήματος – ταχύτητα – εχεμύθεια.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα για την ίδρυση μια Εξωχώριας Εταιρίας και τη διατήρηση της συνοψίζει ο πρ. Διευθυντής Ειδικών Οικονομικών Υποθέσεων του ΣΔΟΕ, Ε. Δουβής ως τα εξής:

- *Γρήγορη σύσταση με χαμηλό κόστος, ελάχιστο απαιτούμενο εταιρικό κεφάλαιο και εξαιρετικά περιορισμένες διατυπώσεις*
- *Πλήρης ανωνυμία των πραγματικών μετόχων.*
- *Δυνατότητα σύστασης της εταιρείας με έναν μόνο μέτοχο.*

⁷ Φωτόπουλος Ι./ Φωτόπουλος Γ., ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ , ΛΟΓΙΣΤΗΣ , Ιούλιος 2001, σελ. 1071

- *Αποφυγή των διατάξεων του φορολογικού δικαίου.*

Ειδικότερα, για τις Υπεράκτιες Εταιρείες δεν ισχύει το καθεστώς του «πόθεν εσχες» και επίσης αυτές δεν επιβαρύνονται με τεκμήρια για την απόκτηση και την διατήρηση των περιουσιακών τους στοιχείων, εφόσον βεβαίως έχει προβλεφθεί η αντίστοιχη εισαγωγή συναλλάγματος στο όνομα της Υπεράκτιας Εταιρείας.

Με την χρήση των Υπεράκτιων Εταιρειών μπορεί επίσης να μειωθεί σημαντικά ή να αποφευχθεί εντελώς η καταβολή των φόρων που σχετίζονται με την μεταβίβαση και τη κατοχή περιουσιακών στοιχείων, όπως ο φόρος κληρονομιάς, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, φόρος δωρεάς, γονικής παροχής και ο φόρος μεγάλης ακίνητης περιουσίας.

- Αποφυγή φόρου τόκων καταθέσεων και φόρου μερισμάτων.
- Μη ύπαρξη συναλλαγματικών περιορισμών.
- Τραπεζικό απόρρητο που προστατεύει από ελέγχους.
- Παράκαμψη δεσμεύσεων από το κληρονομικό δίκαιο. Έτσι μπορεί να παρακάμψει κανείς τις διατάξεις περί της νόμιμης μοίρας αλλά και να χρησιμοποιήσει τα υπεράκτια εταιρικά μορφώματα για τον καθορισμό της κληρονομικής διαδοχής κατά την επιθυμία του διαθέτη.
- Δυνατότητα μεταφοράς κερδών από τις χώρες με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές σε δικαιοδοσίες με χαμηλή ή ανύπαρκτη φορολογία.
- Αποφυγή εφαρμογής εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας. Για τις επιχειρήσεις που προτίθενται να δραστηριοποιηθούν και να απασχολήσουν προσωπικό στο εξωτερικό, η δημιουργία μιας Υπεράκτιας Εταιρείας, απαλλάσσει πολλές φορές τον επιχειρηματία από κάθε υποχρέωση καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή άλλων εργοδοτικών εισφορών.
- Αποφυγή δεσμεύσεων ατομικής περιουσίας. Για τον σκοπό αυτό ιδρύεται μια Υπεράκτια Εταιρεία στην οποία μεταβιβάζεται ένα μεγάλο μέρος της προσωπικής περιουσίας του Ιδρυτή της

προστατεύοντάς τον με αυτόν τον τρόπο από τη διεκδίκηση κάποιου ανικανοποίητου δανειστή.⁸

- Αποφυγή διεκδικήσεων συζύγων στην περίπτωση διαζυγίου.⁹

Από την άλλη, στα μειονεκτήματα των Εξωχώριων Εταιριών συγκαταλέγεται η συνήθης απαγόρευση στις εταιρείες αυτές να διεξάγουν εργασίες ή να διατηρούν εργαζόμενους στην δικαιοδοσία της επικράτειας εντός της οποίας συστάθηκαν αν και αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό στη δικαιοδοσία, στην οποία εντάσσονται και στο είδος της εταιρικής τους μορφής. Επιπλέον, εξαιτίας του ισχύοντος κατά περίπτωση νομικού πλαισίου, υφίστανται ορισμένοι περιορισμοί στην λειτουργία τους αφορούντες το είδος της επιχειρηματικής δραστηριότητας, την οποία μία Εξωχώρια Εταιρεία μπορεί τυχόν να ασκήσει ,χωρίς την προηγούμενη χορήγηση σχετικής άδειας. Στην ουσία, δηλαδή, κάτι τέτοιο δεν διαφέρει πολύ από το εγχώριο εμπόριο. Τελευταία, εμφανίζεται δε και μια τάση αυστηροποίησης των πράξεων τήρησης επιμέλειας, ιδίως σε Υπεράκτια Κέντρα διεθνούς φήμης.

Για παράδειγμα, για το άνοιγμα τραπεζικού λογαριασμού στο όνομα μιας Υπεράκτιας Εταιρείας, το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να απαιτήσει πρόσθετα έγγραφα επαλήθευσης της ταυτότητας από τους δικαιούχους του λογαριασμού και μπορεί να απαιτήσει μία ή περισσότερες επαγγελματικές συστατικές επιστολές στο πλαίσιο της συμμόρφωσης του με τους γενικούς ή ειδικότερους κανονισμούς κατά του ξεπλύματος χρήματος που ισχύουν κατά περίπτωση. Με την τάση αυτή συνάδουν απόλυτα οι διατυπώσεις που απαιτούνται στην περίπτωση θανάτου μετόχου, όπου μεταξύ άλλων απαιτείται ο θανών να έχει καταθέσει τη διαθήκη του προς επικύρωση στην Υπεράκτια Δικαιοδοσία κατά τους ειδικότερους νομικούς όρους που προβλέπονται κατά περίπτωση.

Ακόμη, μετά τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην Αργεντινή το έτος 2004¹⁰ και τη σχετική απαγόρευση που εξέδωσε ο Γενικός Επιθεωρητής του Υπουργείου Δικαιοσύνης Ricardo Nissen, αρκετές χώρες έχουν εισάγει

⁸ Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», 2008, σελ. 46

⁹ Φωτόπουλος Ι./ Φωτόπουλος Γ., σελ. 1071

¹⁰ <http://thomsonreuterslatam.com/2017/07/sociedad-offshore-con-actividad-habitual-en-argentina-aplicacion-de-los-arts-124-de-la-lgs-y-141-del-codigo-civil-y-comercial/>

νομοθεσία αποτρεπτική των φορολογικών παραδείσων, η οποία καθιστά κατά περίπτωση ιδιαίτερα δυσχερή τη διεξαγωγή εμπορικών εργασιών στις χώρες δραστηριότητας μέσω Υπεράκτιων Εταιριών.

1.3. Φορολογικός Παράδεισος

Ο ΟΟΣΑ ορίζει ως φορολογικούς παραδείσους *τις χώρες χωρίς ή με μηδαμινό φορολογικό συντελεστή και έλλειψη αποτελεσματικής ενημέρωσης σε ζητήματα διαφάνειας.*

Αρκετοί επιστήμονες και οικονομολόγοι προσπάθησαν να διατυπώσουν έναν πλήρη ορισμό του φορολογικού παραδείσου αλλά διαπίστωσαν ότι δεν μπορεί να τεθεί ένας αντικειμενικός και σαφής ορισμός γι' αυτό.¹¹ Επομένως, έδωσαν έναν ορισμό ως προς τα χαρακτηριστικά του προσδιορίζοντάς τον με βάση τις αρχές του Weber, δηλαδή οντότητες με «*χαμηλή/ μηδενική φορολογία, διατάξεις περί απορρήτου, ευέλικτη και εύκολη ενσωμάτωση στους νομοθετικούς κανόνες*».

Οι φορολογικοί παράδεισοι έχουν το εξής πλεονέκτημα: δεν ενδιαφέρονται για την νομική φύση και την πραγματική έδρα των εταιριών που είναι εγκατεστημένες εντός των συνόρων τους, παρά για το ότι πληρώνουν οι εταιρείες αυτές για την εγκατάστασή τους εντός των ορίων τους. Στην πραγματικότητα, οι εταιρίες αυτές δεν επιτελούν το σκοπό της ίδρυσης τους, αλλά απεναντίας λειτουργούν ως κέντρα για τη μεταφορά κεφαλαίων. Οι εταιρίες αυτές αποδίδουν «μισθώματα» για τα πλεονεκτήματα που απολαμβάνουν ώστε να τους παρέχεται ο μανδύας της ανωνυμίας και η νομική προστασία από τις κυβερνήσεις υποδοχής τους. Όμως, η

¹¹ Η έκθεση Gordon, η πρώτη σημαντική έκθεση σχετικά με το φορολογικό παράδεισο Treasury 1981, δήλωσε ότι: "Δεν υπάρχει ενιαία, σαφής, αντικειμενική έννοια που να επιτρέπει τον προσδιορισμό μιας χώρας ως ένα φορολογικό παράδεισο. Ο Δρ. Mark Hampton: *"Είναι δύσκολο να γίνει σαφής αναλυτική διάκριση μεταξύ ενός φορολογικού καταφυγίου και ενός υπεράκτιου χρηματοοικονομικού κέντρου."* Είκοσι πέντε χρόνια μετά την έκθεση Gordon, ο Jason Sharman κατέληξε σε παρόμοιο συμπέρασμα (2006): "Ο όρος « φορολογικός παράδεισος » δεν έχει σαφή ορισμό και η εφαρμογή του είναι συχνά αμφιλεγόμενη και αμφισβητούμενη. "

πραγματικότητα αυτή όπως τελικά διαμορφώνεται ενισχύει την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη φοροδιαφυγή.

Είναι προφανές ότι στο σύγχρονο κόσμο της παγκοσμιοποίησης θα ήταν αδύνατον και μη ωφέλιμο οι συναλλασσόμενοι και οι δραστηριότητες τους να περιορίζονται μόνο στο κράτος στο οποίο διαμένουν. Ωστόσο, η δυσκολία ελέγχου των εταιρειών αυτών και η συχνή ταύτιση αυτών με παράνομες δραστηριότητες, εγείρουν σοβαρές ανησυχίες για τον φορολογικό ανταγωνισμό. Η θεωρία «race to the bottom»¹² υποστηρίζει ότι τέτοια πρακτική θα διαστρεβλώσει τις φορολογικές δομές και θα προκαλέσει παθητικό στις χώρες υποδοχής.

Τα Υπεράκτια Χρηματοπιστωτικά Κέντρα και οι Φορολογικοί Παράδεισοι λειτουργούν ως «φορολογικό καταφύγιο» για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες λόγω της φορολογικής απαλλαγής που προσφέρουν στις εταιρίες που δραστηριοποιούνται εμπορικά μέσω αυτών. Τα κεφάλαια των εταιρειών αυτών μετατοπίζονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες του Δυτικού Κόσμου στα Υπεράκτια Κέντρα, τα οποία είναι εγκατεστημένα σε συγκεκριμένες τρίτες χώρες. Αυτή η ανέλεγκτη μετακίνηση και διαρροή κεφαλαίων δημιουργεί ανισότητες και δυσκολία στην εύρυθμη λειτουργία της είσπραξης φορολογικών τελών. Επίσης, συχνά όπως αναφέρθηκε περιστατικά διαφθοράς συνδέονται άρρηκτα με την μετακίνηση των κεφαλαίων αυτών.

Σε ορισμένες χώρες, το καθεστώς των οποίων θα εξετάσουμε με το παρόν πόνημα, γίνεται ενδελεχής προσπάθεια ελέγχου της μετακίνησης των κεφαλαίων αυτών και ιδίως του περιορισμού της διαφθοράς. Αξίζει να σημειωθεί, συγκεκριμένα, ότι το Χονγκ Κονγκ έχει καταπολεμήσει αποτελεσματικά με τις ενέργειές του τη διαφθορά. Μέσα σε τρία χρόνια από την ίδρυση της τοπικής Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, όλα τα διεφθαρμένα συνδικάτα εξαφανίστηκαν και 300 κρατικοί υπάλληλοι με υπόνοιες διαφθοράς απολύθηκαν.

¹² <http://www.investopedia.com/terms/r/race-bottom.asp>

2. Η αντιμετώπιση των εξωχώριων Εταιριών από το Ελληνικό Δίκαιο - Διάσταση πραγματικής και καταστατικής έδρας στις Off shore Εταιρίες

Στο ελληνικό δίκαιο βρίσκουμε τον πρώτο ορισμό της εξωχώριας εταιρίας στην αιτιολογική έκθεση του φορολογικού νόμου 3091/2001. Ως εξωχώριες εταιρίες θεωρούνται εταιρείες που δεν έχουν δραστηριότητα στη χώρα στην οποία φέρονται ότι έχουν την καταστατική τους έδρα και των οποίων οι μετοχές ή τίτλοι παραστατικοί ιδιοκτησίας είναι κατά κανόνα ανώνυμοι¹³.

Όσον αφορά τις εταιρείες που ενέχουν σχέσεις αλλοδαπότητας, το δίκαιο που ρυθμίζει το νομικό καθεστώς τους και τις εταιρικές σχέσεις, καθορίζεται κάθε φορά από το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Η ανεύρεση της εθνικότητας των εταιρειών αυτών συνιστά το πρόκριμα σε κάθε περίπτωση για την εξεύρεση του εφαρμοστέου δικαίου. Στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη εμπορική πραγματικότητα και αγορά η εθνικότητα μιας εταιρείας δεν μπορεί εύκολα να ανευρεθεί. Για την επίλυση του ζητήματος αυτού, στη διεθνή νομική θεωρία έχουν διαμορφωθεί δυο αντίρροπες τάσεις. Η πρώτη αποτελεί τη «θεωρία της πραγματικής έδρας» και η δεύτερη τη «θεωρία της ίδρυσης» ή αλλιώς «της συσσωμάτωσης (in corporation)», τις οποίες θα πραγματευτούμε κατωτέρω αναλυτικά.

2.1. Θεωρία της πραγματικής έδρας

Η θεωρία της πραγματικής έδρας εφαρμόζεται από την πλειοψηφία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ των οποίων και η χώρα μας. Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι *«το δίκαιο που διέπει τους κανονιστικούς όρους ίδρυσης, τη λειτουργία και την αναγνώριση της εταιρίας ρυθμίζεται από το δίκαιο της έδρας της εταιρίας»*. Κατά τον Ελληνικό Αστικό Κώδικα δε, και

¹³ Μπώλος Άγγελος, Εξωχώριες εταιρείες (offshore companies) και ελληνική έννομη τάξη, Νομικό Βήμα, Τόμος 61, 2013, σελ. 940

συγκεκριμένα όπως ορίζεται στο άρθρο 10 «*Η ικανότητα του νομικού προσώπου ρυθμίζεται από το δίκαιο της έδρας του*»¹⁴

Ως έδρα νοείται κατά την ως άνω θεωρία ο τόπος όπου ασκείται η πραγματική διοίκηση του νομικού προσώπου και όχι ο τόπος που αναφέρεται στο καταστατικό της εταιρίας. Από την εφαρμογή της θεωρίας της πραγματικής έδρας ανακύπτουν ποικίλα ζητήματα νομικής και πρακτικής φύσεως, ενώ στην πράξη θεωρείται «ο τόπος που είναι εγκατεστημένα τα όργανα που κινητοποιούν τον οργανισμό του νομικού προσώπου, δηλαδή ο τόπος στον οποίο συντελούνται οι σπουδαιότερες εκδηλώσεις της υποστάσεως του, στον οποίο ασκείται πραγματικά η διοίκηση και λαμβάνονται οι βασικές για τη λειτουργία του αποφάσεις»¹⁵

Παρότι η ΑΚ 10 κάνει λόγο για την ικανότητα του νομικού προσώπου, γίνεται δεκτό ότι το *lex sedis* περιλαμβάνει και την αναγνώριση, όσο και το σύνολο των εκδηλώσεων του εταιρικού βίου, όπως η σύσταση και ο τύπος αυτής, η επωνυμία, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των εταίρων, τα όργανα και η λειτουργία αυτών, η λύση και η εκκαθάριση.¹⁶

Τα ζητήματα αυτά εγείρονται ιδίως στις περιπτώσεις όπου η εταιρία αποκτά «διεθνικό» χαρακτήρα και διεθνή εμπορική δραστηριότητα. Σε αυτές τις περιπτώσεις παρατηρείται ότι υπάρχει διάσταση μεταξύ της καταστατικής της έδρας και του τόπου όπου ασκεί την πραγματική της εμπορική δραστηριότητα. Σύμφωνα, λοιπόν, με τη θεωρία της πραγματικής έδρας, αναφορικά με εταιρίες οι οποίες δραστηριοποιούνται μεν στην ημεδαπή, εντούτοις έχουν ιδρυθεί σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο άλλου κράτους, εφαρμόζεται το ημεδαπό δίκαιο. Κατά τη θεωρία αυτή για παράδειγμα στη περίπτωση της Ελλάδας, εταιρία που έχει την πραγματική της έδρα στη χώρα μας αλλά έχει συσταθεί κατά το δίκαιο άλλης χώρας, δεν έχει συσταθεί νόμιμα επειδή δεν έχουν ακολουθηθεί οι διαδικασίες σύστασης κατά το ελληνικό δίκαιο. Επομένως, αυτό το νομικό πρόσωπο θα αντιμετωπιστεί από το ελληνικό

¹⁴ *Μεταλληνός Α.*, σε ΔικΑΕ 2010, 6, αριθμ. 12

¹⁵ ΟΛΑΠ 2/2003 ΝΟΜΟΣ *ΑΠ 1835/2007 ΝΟΜΟΣ* Εφ Πειρ 549/2006 ΝΟΜΟΣ

¹⁶ ΑΠ 1627/1986 ΝΟΜΟΣ* ΕφΑθην 2883/1977 ΝΟΜΟΣ

δίκαιο ως αστική εταιρία ή αδημοσίευτη ομόρρυθμη εταιρία, εφόσον ασκεί κατ' επάγγελμα εμπορικές πράξεις.

Το κύριο επιχείρημα υπέρ της θεωρίας της πραγματικής έδρας δεν είναι άλλο από το γεγονός ότι καταλήγει σε έναν ουσιαστικό και γνήσιο σύνδεσμο ανάμεσα στην εταιρία και το κράτος του οποίου το δίκαιο πρόκειται να εφαρμοστεί. Είναι δε σύνηθες το φαινόμενο ότι στις χώρες στις οποίες επικρατεί η ως άνω θεωρία ισχύουν κατά βάσει κανόνες αναγκαστικού δικαίου που προστατεύουν αποτελεσματικά τόσο το συμφέρον των τρίτων, ιδίως των δανειστών της εταιρίας, όσο και των μετόχων της εταιρικής μειοψηφίας. Συνεπώς, κατά τους υποστηρικτές της θεωρίας της πραγματικής έδρας τυχόν παρέκκλιση από τα προαναφερθέντα και επιλογή στην ουσία του εφαρμοστέου δικαίου σύμφωνα με το καταστατικό της εταιρίας από τους ασκούντες τον ουσιαστικό έλεγχο της τελευταίας-πλειοψηφούντων δύναται να οδηγήσει στην αναποτελεσματική προστασία των τρίτων και της εταιρικής μειοψηφίας μέσα από την επιλογή του ελλιπέστερου και ελαστικότερου κατά τόπο νομικού πλαισίου.

2.2. Η θεωρία της ίδρυσης

Στον αντίποδα της θεωρίας της πραγματικής έδρας βρίσκεται η θεωρία της ίδρυσης η οποία έλκει τις ρίζες της από το αγγλοσαξωνικό δίκαιο και αποτελεί την κρατούσα θεωρία για τις χώρες του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας, της Δανίας, της Σουηδίας και της Ολλανδίας. Σύμφωνα με τη θεωρία της ίδρυσης, το εκάστοτε εφαρμοστέο δίκαιο είναι πάντα το δίκαιο της χώρας ίδρυσης της εταιρίας δηλαδή του κράτους όπου βρίσκεται η καταστατική της έδρα. Υποστηρίζεται, συνεπώς, ότι κατά τη θεωρία της ίδρυσης, εφαρμοστέο δίκαιο για τον καθορισμό της εθνικότητας και ως εκ τούτου του νομικού καθεστώτος της εταιρίας και των εταιρικών σχέσεων, είναι το δίκαιο που επέλεξαν οι ιδρυτές της προκειμένου να επιτύχουν τη συσσωμάτωση (in corporation) της εταιρίας. Ως συσσωμάτωση νοείται που κατά το αγγλοσαξωνικό δίκαιο, η μορφή και οι προϋποθέσεις που πρέπει να τηρήσει μια εταιρία ώστε να συσταθεί νόμιμα.

Κατά συνέπεια, στην περίπτωση της θεωρίας της ίδρυσης το κριτήριο του εφαρμοστέου δικαίου είναι ανεξάρτητο από τον τόπο όπου ασκείται η διοίκηση της εταιρίας, με αποτέλεσμα κατά τη θεωρία αυτή να δίδεται τη δυνατότητα στους συναλλασσόμενους να επιλέγουν το δίκαιο της αρεσκείας τους.

Ωστόσο, η δυνατότητα αυτή, δηλαδή της επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου από τους συναλλασσόμενους, μολονότι αποτελεί το κυρίαρχο κίνητρο για τη σύσταση μιας εταιρίας, από την άλλη αναδεικνύεται ως το βασικό σημείο κριτικής ως προς τη συγκεκριμένη θεωρία. Και αυτό γιατί, τυχόν αποδοχή της θεωρίας της ίδρυσης οδηγεί στο εύλογο συμπέρασμα ότι οι ασκούντες τον έλεγχο της εταιρίας θα προτιμήσουν κατά κανόνα να αποφύγουν την εφαρμογή κανόνων αναγκαστικού δικαίου που προβλέπουν την αποτελεσματική προστασία των τρίτων μέσω της επιλογής ως κράτους σύστασης των εταιριών εκείνου του κράτους που διαθέτει το πιο ελαστικό και ελλιπές αντίστοιχα νομικό πλαίσιο για την προστασία τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της διεθνούς βιβλιογραφίας αποτελεί η μικρή πολιτεία του Delaware των Ηνωμένων Πολιτειών, όπου λόγω του ιδιαίτερα ευνοϊκού νομικού της καθεστώτος, η πλειοψηφία των εταιριών που δραστηριοποιούνται στις ΗΠΑ, στις οποίες επικρατεί η θεωρία της ίδρυσης, επέλεξαν ως τόπο ίδρυσης τη συγκεκριμένη πολιτεία.

Πρόκειται για το φαινόμενο της «φυγής προς το Delaware» (flight to Delaware) όπως αναφέρει ενδεικτικά και ο Χ. Παμπούκης.¹⁷ Μπορεί να υποστηριχθεί ότι μέσω της θεωρίας της ίδρυσης είναι δυνατόν να επικρατήσουν στρεβλά κίνητρα στην αγορά ιδιαίτερα όσον αφορά στα μικρότερα και οικονομικά ασθενέστερα κράτη. Αυτά τυχόν θα στοχεύσουν σε μια ευνοϊκή νομοθέτηση του φορολογικού καθεστώτος ή του καθεστώτος διαφάνειας των εταιρειών που τα επιλέγουν ως έδρα. Με αυτό τον τρόπο τα κράτη αυτά θα λαμβάνουν οικονομικά οφέλη, όπως λόγου χάρη, από την είσπραξη δημοσίων εσόδων, τις αμοιβές δικηγόρων και λογιστών και από την πλασματική αύξηση του ΑΕΠ με αποτέλεσμα την ευνοϊκότερη μεταχείριση του εν λόγω κράτους στις αγορές κεφαλαίου. Παράλληλα, όμως, θα

¹⁷Cary W., *Federalism and Corporate Law: Reflections upon Delaware*, 83 Yale L.J. 663, 1974, passim *Παμπούκη Χ., *Νομικά Πρόσωπα* σελ. 50-51

δημιουργηθούν δυσμενείς συνθήκες στην αγορά για την προστασία των τρίτων που συναλλάσσονται με τις εταιρείες με έδρα σε αυτά, εξαιτίας της έλλειψης προστατευτικών κανόνων αναγκαστικού δικαίου σε άλλα κράτη όπου και ασκείται η πραγματική δραστηριότητα των εταιριών αυτών.

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, το γεγονός ότι ακριβώς η εφαρμογή της θεωρίας της καταστατικής έδρας έδωσε το έναυσμα για την αξιοποίηση των «φορολογικών παραδείσων» μέσω της σύστασης υπεράκτιων εταιριών. Σε σαφή αντιπαράθεση σχετικά με τα μειονεκτήματα της θεωρίας της καταστατικής έδρας και τα αντίστοιχα πλεονεκτήματα της θεωρίας της πραγματικής έδρας προβαίνει η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου στη υπ' αριθμ. 2/2003 απόφασή της¹⁸ : *«Κατά το άρθρο 10 ΑΚ η ικανότητα του νομικού προσώπου ορίζεται από το δίκαιο της έδρας του. Τα επιμέρους ζητήματα που ορίζονται από το δίκαιο της έδρας του νομικού προσώπου είναι, μεταξύ άλλων, η ίδρυση του νομικού προσώπου , η έναρξη και η έκταση της ικανότητας δικαίου , η λύση του, η επωνυμία, η διαχείριση, η αντιπροσωπευτική εξουσία και η ευθύνη των οργάνων του.»*

Ως «έδρα» νοείται κατά τα ως άνω η πραγματική έδρα όπου ασκείται η δραστηριότητα της εταιρείας και όχι η καταστατική της. Η πραγματική έδρα συνδέεται με τον τόπο όπου είναι εγκατεστημένα τα όργανα που διοικούν το νομικό πρόσωπο και συντελούνται οι σπουδαιότερες λειτουργίες και λαμβάνονται οι αποφάσεις του νομικού προσώπου. Στον αντίποδα της απόφασης της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου συνδεδετικό στοιχείο για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου, θα αποτελούσε η θέληση (επιλογή) των ενδιαφερομένων.

Η λύση αυτή ενώ αρμόζει στην περίπτωση των συμβατικών ενοχών (βλ. ΑΚ 25) δεν οδηγεί σε ασφαλή κρίση για τη σύσταση και λειτουργία του νομικού προσώπου. Τούτο, γιατί αυτό αποτελεί υποκείμενο δικαίου, δηλαδή ενεργεί όχι μόνο μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, όπως στη συμβατική ενοχή, αλλά έναντι όλων. Συνεπώς, ο τρόπος σύστασης, τα όργανα και η εν γένει δράση του ενδιαφέρουν τους τρίτους για την ασφάλεια των συναλλαγών, όπως είναι οι μέτοχοι της εταιρίας, αλλά και οι δανειστές αυτής και

¹⁸ ΟΛΑΠ 2/2003 ΝΟΜΟΣ

ενδεχομένως το Κράτος της πραγματικής έδρας του νομικού προσώπου. Επί πλέον το συνδυατικό στοιχείο της θέλησης των ιδρυτών (καταστατική έδρα) θα κατέληγε στον παραμερισμό, στην εγχώρια έννομη τάξη, κανόνων δημοσίας τάξεως που είναι αντίθετοι στη θεμελιώδη αρχή του άρθρου 3 ΑΚ, δηλαδή στο *«η ιδιωτική βούληση δεν μπορεί να αποκλείσει την εφαρμογή κανόνων δημοσίας τάξεως»*.

Ως προς το τελευταίο επιχείρημα του συλλογισμού της ως άνω Αρεοπαγίτικης Απόφασης και την επίκληση στο άρθρο 3 του ΑΚ οφείλουμε να σημειώσουμε ότι κάθε εφαρμογή αλλοδαπού δικαίου ενδέχεται να οδηγήσει στη μη εφαρμογή εθνικών κανόνων αναγκαστικού δικαίου υπό την επιφύλαξη των εγχώριων κανόνων αμέσου εφαρμογής και της δημοσίας τάξεως κατά την έννοια που αποδίδεται στο άρθρο 33 ΑΚ.

Συνεκδοχικά, αυτό που διατυπώνεται στο σκεπτικό της συγκεκριμένης Απόφασης του Αρείου Πάγου είναι μάλλον η εύλογη ανησυχία που προκύπτει στις περιπτώσεις όπου σε αντίθεση με τους κανόνες του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου και ειδικότερα των άρθρων 3 § 3 της Σύμβασης της Ρώμης και 3 § 3 του Κανονισμού Ρώμη I, η αποδοχή της θεωρίας της ίδρυσης δύναται να οδηγήσει στην εφαρμογή κανόνα αλλοδαπού δικαίου που θα υπερισχύει αντί ημεδαπών κανόνων αναγκαστικού δικαίου με μόνο στοιχείο αλλοδαπότητας την επιλογή του αλλοδαπού κράτους ως κράτους ίδρυσης της εταιρίας. Παρόλη την κριτική που μπορεί να δεχθεί η θεωρία της ίδρυσης τόσο από νομικής όσο και από κοινωνιολογικής άποψης, καθώς η εφαρμογή της έχει επιτρέψει πολύ συχνά την φορολογική ασυλία του μεγάλου κεφαλαίου, το μεγαλύτερο και συγκριτικό της πλεονέκτημα εξακολουθεί να εντοπίζεται στην απλότητα και την ευελιξία.

Έτσι, στα πλεονεκτήματα της θεωρίας της ίδρυσης συγκαταλέγονται:

α) η βεβαιότητα του εφαρμοστέου δικαίου, ιδιαίτερα στο ενδεχόμενο όπου η διοίκηση της εταιρίας ασκείται σε περισσότερα του ενός κράτη γεγονός που συνάδει με τις διεθνείς εξελίξεις και την παρούσα τεχνολογική πρόοδο π.χ στις περιπτώσεις όπου τα εταιρικά όργανα συνεδριάζουν στο εξωτερικό ή ακόμη και μέσω τηλεδιάσκεψης, δυνατότητα που προβλέφθηκε από τον εθνικό

νομοθέτη σε σχέση με την ανώνυμη εταιρία με τις διατάξεις του Ν. 3604/2007 (νυν άρθρα 20 § 3α και 28 § 6 του Ν. 2190/1920 όπως τροποποιήθηκε)

β) η διευκόλυνση της κινητικότητας των εταιριών, καθώς η μεταφορά της πραγματικής τους δραστηριότητας από κράτος σε κράτος δεν επιφέρει μεταβολή ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο, και τέλος,

γ) η αποφυγή δημιουργίας «χωλών σχέσεων»,¹⁹ στις οποίες καταλήγει η θεωρία της πραγματικής έδρας καθώς όπως αναφέρθηκε με την εφαρμογή της κρίνονται ως άκυρες, υπό το πρίσμα του κράτους της πραγματικής έδρας, εταιρίες που έχουν συσταθεί εγκύρως κατά το δίκαιο της έδρας του καταστατικού τους.

Ανάμεσα στις θεωρίες της πραγματικής έδρας και της ίδρυσης, που απηχούν δύο διαφορετικές νομικές και κοινωνικοοικονομικές αντιλήψεις, διαμορφώνονται οι λεγόμενες «ενδιάμεσες θεωρίες» που επιχειρούν να γεφυρώσουν το μεταξύ τους χάσμα. Ως τέτοιες χαρακτηρίζονται οι θεωρίες της επικάλυψης και της διάκρισης αντίστοιχα.

2.3. Η θεωρία της επικάλυψης

Κατά τη θεωρία της επικάλυψης, ένα νομικό πρόσωπο που διαθέτει εταιρικό χαρακτήρα διέπεται κατά αποκλειστικότητα ως προς την αναγνώρισή του από το δίκαιο της χώρας ίδρυσης του. Έτσι, ενώ για όλα τα ζητήματα που αφορούν το νομικό πρόσωπο ισχύει καταρχήν το δίκαιο της καταστατικής του έδρας, σύμφωνα με την ως άνω θεωρία είναι δυνατή η διορθωτική παρέμβαση κανόνων αναγκαστικού δικαίου της πραγματικής του έδρας ούτως ώστε να προστατευθούν συμφέροντα μετόχων, δανειστών, εργαζομένων και γενικώς τρίτων προσώπων που συνδέονται με την εταιρία. Η διορθωτική αυτή παρέμβαση τέτοιων κανόνων προερχόμενων από το δίκαιο της πραγματικής έδρας, επιτρέπουν αφενός την αποτελεσματική προστασία των συμφερόντων των τρίτων και αφετέρου τη αναγνώριση των νομικών προσώπων κατά το

¹⁹ *Μεταλληνός Α.*, Τα υποκείμενα της διεθνούς συναλλαγής, Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών, σελ. 79

δίκαιο της καταστατικής τους έδρας. Ωστόσο, αυτό το συγκριτικό πλεονέκτημα της θεωρίας της επικάλυψης έχει υπάρξει κατά ένα μεγάλο μέρος της σύγχρονης νομικής θεωρίας, μειονέκτημα και αιτία σφοδρής όχι όμως και άδικης κριτικής κατά την άποψη του γράφοντος. Τούτο συμβαίνει, διότι η θεωρία της επικάλυψης μέσα από το συνδυασμό διατάξεων που ανήκουν σε δύο διαφορετικές έννομες τάξεις και πολλές φορές μάλιστα και σε δύο διαφορετικές οικογένειες δικαίου, επιτρέπει τη διάσπαση της συστηματικής ενότητας του δικαίου των νομικών προσώπων με ότι αυτό συνεπάγεται για την ασφάλεια του δικαίου και των συναλλαγών. Επιπλέον, το εύρος της έκτασης της διακριτικής ευχέρειας που αποδίδεται στο δικαστή όχι μόνο εγείρει ζητήματα ποιότητας, αποτελεσματικότητας και ασφάλειας δικαίου λόγω της δυσχέρειας πρόβλεψης των λύσεων που δύναται να υιοθετήσει το δικαστήριο αλλά ακόμη περισσότερο καθιστά δυνατή την ακύρωση των πράξεων των εταιρικών οργάνων μέσω της εκ των υστέρων παρέμβασης κανόνων αναγκαστικού δικαίου της πραγματικής έδρας. Όπως είναι φυσικό, μια τέτοια ανασφάλεια αναφορικά με τις εταιρικές σχέσεις και τις πράξεις των οργάνων του νομικού προσώπου από κοινού με το έλλειμμα βεβαιότητας για την αποτελεσματική δικαστική προστασία δεν μπορεί να νοηθεί ως μια πετυχημένη νομική φόρμουλα που συνάδει με τις ανάγκες και τις προσδοκίες ενός σύγχρονου εταιρικού περιβάλλοντος.

2.4. Η θεωρία της διάκρισης

Από τις ενδιάμεσες θεωρίες, η θεωρία της διάκρισης υποστηρίζει ότι ως προς τις εσωτερικές σχέσεις του νομικού προσώπου πρέπει να εφαρμόζεται η *lex societatis* ενώ ως προς τις εξωτερικές της σχέσεις πρέπει να εφαρμόζονται είτε οι διατάξεις από τη *lex loci actus* είτε από τη *lex causae* που διέπει την εκάστοτε σχέση. Hoc modo, η θεωρία της διάκρισης επιτρέπει αρχικά τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής της *lex societatis* δίχως όμως να θέτει σαφή όρια, με αποτέλεσμα τυχόν ζητήματα προστασίας τρίτων προσώπων να εκφεύγουν της εφαρμογής της και να διευκολύνεται συνεπώς η αποδοχή της εφαρμογής του δικαίου της καταστατικής έδρας του νομικού προσώπου. Επιπροσθέτως, η διάκριση μεταξύ εσωτερικών και εξωτερικών σχέσεων της

εταιρίας δεν είναι πάντοτε μια απλή και εύκολη διαδικασία. Για παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί η διάκριση ανάμεσα στη διαχείριση και την εκπροσώπηση της εταιρίας, πράξεις άρρηκτα συνδεδεμένες τόσο από πρακτική άποψη όσο και από άποψη κανόνων ουσιαστικού δικαίου. Ακόμη όμως και αν είμαστε βέβαιοι ως προς το προσδιορισμό μιας σχέσης ως εξωτερικής ή εσωτερικής και συνεκδοχικά ως προς την επιλογή του δικαίου που την διέπει, αυτό δε σημαίνει ότι η ρύθμιση των εσωτερικών σχέσεων δεν δύναται να επιδρά και στα συμφέροντα τρίτων. Ενδεικτική είναι η περίπτωση του κανόνα που αφορά το ύψος του επιτρεπτού μερίσματος, δηλαδή την «εσωτερική σχέση» των μετόχων με το νομικό πρόσωπο, καθώς η ύπαρξη μεγάλων μερισμάτων είναι δυνατόν να λειτουργήσει ανασταλτικά για τους δανειστές της εταιρίας. Βέβαια, παρά τα σημαντικά μειονεκτήματα που μπορεί να αντιμετωπίζει, η θεωρία της διάκρισης βρίσκει εν τούτοις εφαρμογή σε συγκεκριμένα προβλήματα που ανακύπτουν σε σχέση με την έκταση της εφαρμογής της *lex societatis*, ακριβώς γιατί απηχεί την αντίληψη ότι η διεθνής δραστηριότητα των εταιριών μπορεί να ρυθμιστεί καλύτερα μέσα από την εφαρμογή άλλου δικαίου από τη *lex societatis*, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγεται η συστηματική ενότητα του εταιρικού δικαίου. Αυτή τη συλλογιστική ακολουθεί και η άποψη που έχει διατυπωθεί στην εγχώρια νομική βιβλιογραφία σύμφωνα με την οποία πρέπει ως προς τη έκταση της δικαιοπρακτικής ικανότητας νομικών προσώπων ή της εξουσίας των εκπροσώπων τους, να εφαρμόζεται η *lex loci actus*, να ισχύει δηλαδή, το δίκαιο του τόπου που επιχειρείται η δικαιοπραξία εφόσον προβλέπει ευρύτερη ικανότητα δικαίου ή δικαιοπραξίας από το δίκαιο της έδρας του νομικού προσώπου κατ' αναλογία των άρθρων 9 ΑΚ και 11 και 13 της Σύμβασης της Ρώμης και του Κανονισμού Ρώμη Ι αντίστοιχα. Παρότι η ως άνω άποψη δεν είναι η κρατούσα, γίνεται δεκτό ότι ενισχύει την προστασία των καλόπιστων τρίτων εν όψει και της ταχύτητας των συναλλαγών. Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται η άποψη κατά την οποία είναι δυνατή η άρση της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου και σύμφωνα με άλλο δίκαιο εκτός από τη *lex societatis*, ιδίως τη *lex delicti*.

3. Η προβληματική της αναγνώρισης της πράξης σύστασης του νομικού προσώπου

Σε μια πιο μετριοπαθή θέση ανάμεσα στις θεωρίες της πραγματικής και της καταστατικής έδρας οδηγεί η σκέψη μερίδας της νομικής θεωρίας²⁰ που φαίνεται να εστιάζει πλέον στη μεταφορά του βάρους του ζητήματος της σύστασης και της ικανότητας δικαίου από την προβληματική των κανόνων σύγκρουσης στην προβληματική της αναγνώρισης της πράξης σύστασης του νομικού προσώπου.

Σύμφωνα με αυτή τη προβληματική, το ζητούμενο ως προς την ικανότητα δικαίου και δικαιοπραξίας, τη δικολογική ικανότητα δηλαδή, δεν είναι το ποιο δίκαιο είναι το εφαρμοστέο για τα εν λόγω θέματα αλλά το αν ο εθνικός νομοθέτης αναγνωρίζει τις πράξεις των αλλοδαπών αρχών για τη σύσταση του νομικού προσώπου. Ωστόσο, κρίσιμο σημείο παραμένει σε κάθε περίπτωση η διαμόρφωση του κανόνα δικαίου από τον οποίο προκύπτει η αναγνώριση της πράξης σύστασης.

Τούτο σημαίνει πως ακόμη και σε ενδεχόμενη μεταφορά της προβληματικής μας από το πεδίο των κανόνων σύγκρουσης στο πεδίο της αναγνώρισης αυτή δεν συνεπάγεται απαρέγκλιτα και τη διαφοροποίηση των αποτελεσμάτων σε σχέση με αυτά της μεθόδου των κανόνων σύγκρουσης. Επομένως, στην περίπτωση όπου έστω ότι ισχύει κανόνας που προβλέπει ότι τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα τυγχάνουν αναγνώρισης υπό τον όρο ότι έχουν συσταθεί από τις αρχές του κράτους όπου βρίσκεται η πραγματική τους έδρα, το αποτέλεσμα της εφαρμογής της μεθόδου της αναγνώρισης ταυτίζεται με αυτό της πραγματικής έδρας σύμφωνα με τη μέθοδο των κανόνων σύγκρουσης.

Επειδή όμως η μέθοδος της αναγνώρισης συνεπάγεται κατά κανόνα την κατ' αρχήν αναγνώριση των αλλοδαπών νομικών προσώπων, είναι δυνατόν ο συνδυασμός της μεθόδου αυτής με τον κανόνα σύγκρουσης της πραγματικής έδρας να οδηγήσει σε ένα ενδιάμεσο αποτέλεσμα από αυτά στα οποία καταλήγουν οι θεωρίες της πραγματικής και της καταστατικής έδρας.

²⁰ Παμπούκης Χ., Νομικά Πρόσωπα, σελ. 58

4. Η εγκατάσταση αλλοδαπών υπεράκτιων εταιριών στην Ελλάδα

Στη χώρα μας όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα, η κρατούσα άποψη στη θεωρία και τη νομολογία είναι αυτή της πραγματικής έδρας. Παρόλα αυτά, η πρόσφατη νομολογιακή προσέγγιση του ΔΕΕ, η ιστορική διαδρομή του ελληνικού κράτους σε σχέση με τον πολιτικοοικονομικό διαχωρισμό που ακολούθησε τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο καθώς και το αποτύπωμα της χώρας μας στις διεθνείς συναλλαγές και συγκεκριμένα στο στον τομέα της Ναυτιλίας, έχει δημιουργήσει σημαντικές εξαιρέσεις από τον κανόνα.

Οι εξαιρέσεις αυτές έχουν να κάνουν α) με τα κοινοτικά νομικά πρόσωπα (ήτοι ευρωπαϊκή εταιρία), β) με τις ναυτιλιακές εταιρίες και γ) με τα νομικά πρόσωπα που έχουν συσταθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

4.1. Τα κοινοτικά νομικά πρόσωπα

Μέσα από τη νομολογιακή εξέλιξη του ΔΕΕ μπορούμε σχηματικά να διακρίνουμε τις ευρωπαϊκές εταιρίες, και ειδικότερα τις εταιρικές μορφές που έχουν θεσπισθεί μέσω του παράγωγου κοινοτικού δικαίου όπως είναι ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού και η Ευρωπαϊκή Ανώνυμη Εταιρία, των οποίων το νομικό καθεστώς υπάγεται καταρχήν απευθείας στο Ευρωπαϊκό δίκαιο ενώ κύριο χαρακτηριστικό τους συνιστά η απόπειρα διαμόρφωσης ενός διάλληλου θεσμικού πλαισίου ανάμεσα στο εθνικό και το ευρωπαϊκό δίκαιο.

Πιο συγκεκριμένα, η νομολογία του ΔΕΚ και η επίδρασή της στο εθνικό σύστημα εταιρικού διεθνούς δικαίου μπορεί να συνοψιστεί στις αποφάσεις Daily Mail, Centros, Überseering, Inspire Art Ltd, Cartesio και Vale.

Έτσι, στην υπόθεση C-81/1987, γνωστότερη ως Daily Mail²¹, το ΔΕΚ έκανε αρχικά δεκτό ότι οι εταιρείες είναι «οντότητες που στηρίζουν την ύπαρξη τους στις διαφορετικές εθνικές νομοθεσίες, οι οποίες ρυθμίζουν τη σύσταση και λειτουργία τους» κρίνοντας για πρώτη φορά επί ζητήματος που αφορούσε τη

²¹ ΔικΕΕ, απόφ. 27.9.1988, υπόθ. C-81/1987, Daily Mail

μεταφορά έδρας των εταιριών μέσα στην ευρωπαϊκή αγορά.²² Η τότε κατάσταση στο κοινοτικό δίκαιο, οδήγησε το σκεπτικό της απόφασης του ΔΕΚ στο συμπέρασμα ότι τα άρθρα 43 και 48 της ΣυνθΕΚ και πλέον 49 και 54 της ΣΛΕΕ δεν παρείχαν το δικαίωμα στις εταιρίες να μεταφέρουν τη διοίκησή τους και συνεπώς την πραγματική τους έδρα σε άλλο κράτος μέλος και να διατηρούν ταυτόχρονα την ιδιότητα τους ως εταιρίες του κράτους-μέλους όπου είχαν ιδρυθεί.

Ωστόσο, η πιο πρόσφατη νομολογία του ΔΕΚ καταδεικνύει πως η απόφαση Daily Mail που υποστήριζε ακριβώς ότι οι μεταφορές έδρας εντός κρατών μελών βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής της ΣυνθΕΚ για την ελευθερία εγκατάστασης, μοιάζει να έχει τουλάχιστον ως ένα βαθμό ανατραπεί.²³

Η πλέον πολυσυζητημένη πρώτη εξαίρεση από τον κανόνα της πραγματικής έδρας ήρθε στις 9 Μαρτίου 1999 με την απόφαση Centros στην οποία το ΔΕΚ έκρινε ότι η επιλογή νομοθετικού συστήματος κράτους μέλους για την ίδρυση κύριας εγκατάστασης εταιρίας και στη συνέχεια η δραστηριοποίησή της μέσω υποκαταστημάτων σε άλλα κράτη μέλη απορρέει αφενός εκ του δικαιώματος ελεύθερης εγκατάστασης που κατοχυρώνει η Συνθήκη ενώ αφετέρου, τυχόν άρνηση κράτους μέλους να επιτρέψει τη σύσταση υποκαταστημάτων εταιριών που υπάγονται στην ως άνω περίπτωση αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 52 και 58 ΣυνθΕΚ και πλέον 42 και 48 μετά τον αναριθμητισμό που προέκυψε μετά τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

Η υπόθεση Centros²⁴, που αξίζει να σημειώσουμε ότι εκδόθηκε από την Ολομέλεια του ΔΕΚ, πυροδότησε ένα έντονο ακαδημαϊκό, πολιτικό και πρακτικό διάλογο σε σχέση με τη συμβατότητα της πραγματικής έδρας με το κοινοτικό δίκαιο. Ακόμη και αν το ΔΕΚ δείχνει με την Απόφαση αυτή να ενδιαφέρεται περισσότερο για την απρόσκοπτη λειτουργία της κοινοτικής ελευθερίας εγκατάστασης και την άρση των εμποδίων στις κοινοτικές εταιρίες παρά για το εφαρμοστέο δίκαιο, έμμεσα όμως το επηρεάζει.

²² Σινανιώτη-Μαρούδη Α., Εταιρίες, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 512

²³ Παμπούκης Χ., Σύγχρονες Εξελίξεις Εταιρικού Δ.Δ. από τη Νομολογία του ΔΕΚ- Η Επίδραση του Ευρωπαϊκού Δικαίου στο Εθνικό Σύστημα Κανόνων Σύγκρουσης

²⁴ ΔικΕΕ, απόφ. 9.3.1999, υπόθ. C-212/97, CENTROS Ltd

Πως αλλιώς μπορεί να εξηγηθεί άλλωστε, η υποχρέωση που γεννάται στο πρόσωπο του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου συστήνεται υποκατάστημα κοινοτικής εταιρίας, να το αναγνωρίσει ως εγκύρως συσταθέν παρότι αυτό έχει ιδρυθεί κατά το δίκαιο άλλης πολιτείας, στην οποία μάλιστα μπορεί να μην ασκεί καμία δραστηριότητα;

Το πρακτικό αποτέλεσμα για την περίπτωση της Ελλάδας είναι ο τερματισμός της μέχρι πρότινος αντιμετώπισης ως εν τοις πράγμασι εταιριών, των νομικών προσώπων με εταιρικό χαρακτήρα που έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν κατά το δίκαιο άλλου κράτους μέλους.

Η στάση του ΔΕΚ στην υπόθεση Centros επιβεβαιώθηκε εκ νέου με την απόφαση *Überseering BV*²⁵ του 2002 που αφορούσε την ομώνυμη εταιρία που είχε συσταθεί μεν κατά το ολλανδικό δίκαιο, η πραγματική της έδρα όμως βρισκόταν στη Γερμανία. Σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά της ως άνω υπόθεσης η εν λόγω εταιρία άσκησε αγωγή για ιδιωτική διαφορά της ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων. Κατά της θεωρία της πραγματικής έδρας που ίσχυε στη Γερμανία η *Überseering BV* δεν είχε ικανότητα δικαίου και συνεπώς δεν μπορούσε να καταστεί διάδικος σύμφωνα με το γερμανικό δικονομικό δίκαιο. Το Πρωτοδικείο του Ντίσελντορφ έκρινε την αγωγή απαράδεκτη ακολουθώντας κατά βάση τη μέχρι τότε κρατούσα γνώμη στη γερμανική νομολογία, απόφαση που επιβεβαίωσε και το Εφετείο.

Η υπόθεση έφτασε μέχρι το γερμανικό Ακυρωτικό που διατύπωσε σχετικό προδικαστικό ερώτημα προς το ΔΕΚ. Με το ερώτημά του, το γερμανικό Ακυρωτικό ζήτησε να διευκρινιστεί εάν αντίκειται στην ελευθερία εγκατάστασης ο κανόνας της πραγματικής έδρας όταν μάλιστα προσδιορίζει τη νομική προσωπικότητα και γενικότερα το νομικό καθεστώς των εταιριών. Πιο συγκεκριμένα ζήτησε να διευκρινιστεί εάν και κατά πόσο οι διατάξεις της Συνθήκης που αναφέρονται στην ελευθερία εγκατάστασης αποκλείουν την εφαρμογή των κανόνων συγκρούσεως που ισχύουν στο κράτος μέλος όπου έχει την πραγματική της έδρα η εταιρία, νομίμως συσταθείσα σε ένα άλλο

²⁵ ΔικΕΕ, απόφ. 5.11.2002, υπόθ. C-208/00, *Überseering BV*

κράτος μέλος, όταν οι κανόνες αυτοί έχουν ως αποτέλεσμα την μη αναγνώριση της ικανότητας δικαίου στο κράτος μέλος της πραγματικής της δραστηριότητας. Το ΔΕΚ απάντησε θετικά κρίνοντας ότι παρά το γεγονός ότι δεν αποκλείεται επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος να δικαιολογήσουν περιορισμούς ως προς την ελευθερία εγκατάστασης, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί η άρνηση αναγνώρισης της ικανότητας δικαίου κοινοτικού νομικού προσώπου καθώς κάτι τέτοιο ισοδυναμεί με καταστρατήγηση των άρθρων 43 και 48 ΣυνθΕΚ.

Επομένως και σε συνέχεια της απόφασης Centros, η απόφαση Überseering καθιστά σαφές ότι η εφαρμογή της θεωρία της πραγματικής έδρας δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μη αναγνώριση ικανότητας δικαίου και ικανότητας διαδίκου σε κοινοτικά νομικά πρόσωπα που έχουν συσταθεί κατά το δίκαιο άλλου κράτους μέλους, για τα οποία εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους ίδρυσης ως προς αυτές τις περιπτώσεις.

Ιδιαίτερως σημαντικές είναι οι επιπτώσεις της παραδοχής αυτής για το ελληνικό δίκαιο. Η απόφαση Überseering θέτει εκποδών τη νομολογία περί ανωμάλου ιδρύσεως που απορρέει από την ερμηνεία των προαπαιτούμενων που θέτει για την έγκυρη ίδρυση ο εθνικός νομοθέτης πράγμα που συνέβη και στη Γερμανία. Κατ' αυτόν τον τρόπο είναι φυσικό να δημιουργείται ένα νέο χάσμα στο ελληνικό εταιρικό δίκαιο.

Οι επιλογές της νομολογίας μας είναι επομένως οι ακόλουθες:

- 1) ή εξακολουθεί να υποστηρίζει το δίκαιο της πραγματικής έδρας και να εξετάζει τις συνέπειες εφαρμογής του ως προς την άσκηση κοινοτικών ελευθεριών στις ενδοκοινοτικές σχέσεις δημιουργώντας έτσι ένα οικοδόμημα πολύπλοκο και με μικρή συνοχή,
- 2) ή εγκαταλείπει τη θεωρία της πραγματικής έδρας τουλάχιστον στις ενδοκοινοτικές σχέσεις υιοθετώντας τη θεωρία της ίδρυσης.

Η πιο κρατούσα από τις αποφάσεις που αναφέρθηκαν τελευταία σε σχέση με το θέμα της πλήρους αναγνώρισης της θεωρίας της ίδρυσης στην περίπτωση κοινοτικών νομικών προσώπων, είναι η απόφαση του ΔΕΚ αναφορικά με την εταιρία Inspire Art Ltd, το Σεπτέμβριο του 2003.

Η εταιρία Inspire Art Ltd ιδρύθηκε κατά το αγγλικό δίκαιο με καταστατική έδρα το Folkestone ενώ ο μοναδικός της μέτοχος ήταν Ολλανδός με μόνιμη κατοικία στην Ολλανδία. Ο μόνος λόγος ίδρυσης της συγκεκριμένης εταιρίας στην Αγγλία ήταν όπως προέκυψε από τα όσα εκτέθηκαν στο δικαστήριο το λεγόμενο «forum shopping», δηλαδή η επιδίωξη να εκμεταλλευθεί η εταιρία το εκεί φιλελεύθερο και ευνοϊκό νομοθετικό καθεστώς καθώς ουδέποτε έγιναν πράξεις εμπορίας στην Αγγλία και ούτε μάλλον επρόκειτο να γίνουν. Ο κύριος τόπος δραστηριότητας της Inspire Art ήταν η Ολλανδία. Το ζήτημα προέκυψε κατόπιν δικαστικής αιτήσεως του εμπορικού επιμελητηρίου που αφορούσε το κατά πόσον η συγκεκριμένη εταιρία ενέπιπτε στην κατηγορία των «τύποις αλλοδαπών» εταιριών που σύμφωνα με τον αντίστοιχο ολλανδικό νόμο (Wet op de formeelbuitenlandse vennootschappen – WFBV) η εγγραφή τους ως τέτοιες ήταν υποχρεωτική στο εμπορικό μητρώο. Το Πρωτοδικείο του Άμστερνταμ αποφάνθηκε σε πρώτο στάδιο ότι πράγματι η συγκεκριμένη εταιρία ήταν «τύποις αλλοδαπή» κατά την έννοια του ολλανδικού δικαίου. Ταυτόχρονα όμως υπέβαλλε δυο προδικαστικά ερωτήματα προς το ΔΕΚ. Το πρώτο αφορούσε το κατά πόσο οι πρόσθετες προϋποθέσεις που έθεσε ο εθνικός νομοθέτης με το νόμο του 1987 για την εγκατάσταση αλλοδαπών εταιριών που έχουν ιδρυθεί σε κράτος μέλος της Ένωσης αλλά ασκούν την δραστηριότητα τους στην Ολλανδία είναι συμβατές με τα άρθρα 43 και 48 της Συνθήκης.

Με το δεύτερο το Πρωτοδικείο του Άμστερνταμ ζητούσε να διευκρινιστεί εάν και κατά πόσο συντρέχουν λόγοι εξαιρέσεως κατά το άρθρο 46 Συνθήκης για την συγκεκριμένη ολλανδική νομοθεσία. Και σε αυτή την περίπτωση το ΔΕΚ τάχθηκε αναφανδόν υπέρ της ελευθερίας εγκαταστάσεως καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η υποχρέωση αποκάλυψης της «τύποις αλλοδαπότητας» που επιβάλλει ο ολλανδικός νόμος παραβιάζει την 11η Οδηγία της 21ης Δεκεμβρίου 1989, αφού η λίστα των «αποκαλύψεων» (disclosures) που προβλέπει η Οδηγία είναι αποκλειστική και όχι ενδεικτική.

Σχετικά με το δεύτερο ερώτημα, που είναι και το πιο σημαντικό για το θέμα που εξετάζουμε, το ΔΕΚ αποφάσισε ότι δεν αποτελεί κατάχρηση του δικαιώματος της ελεύθερης εγκατάστασης το γεγονός της επιλογής του κράτους σύστασης λόγω ευνοϊκής νομοθεσίας. Μάλιστα, κατά το Δικαστήριο

οι διατάξεις του οικείου ολλανδικού νόμου δεν συνιστούν απαίτηση δημοσίου συμφέροντος, δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 46 ΣυνθΕΚ ούτε δικαιολογούν την προστασία τρίτων (π.χ. των πιστωτών της εταιρίας) ή την αποτελεσματική λειτουργία της φορολογούσας αρχής.

Κατά το ΔΕΚ και μόνη η δήλωση της Inspire Art Ltd ότι είναι αλλοδαπή είναι αρκετή για την πληροφόρηση των πιστωτών ότι η εταιρία υπάγεται σε κανόνες άλλου κράτους από αυτούς της Ολλανδίας.

Το ΔΕΚ, ωστόσο επικεντρώθηκε ιδιαίτερα στις παραπάνω υποθέσεις στη νομική αντιμετώπιση του ζητήματος της έδρας. Ειδικά με την υπόθεση *Cartesio*²⁶ εξετάστηκε η απαγόρευση μεταφοράς της έδρας ουγγρικών εταιριών στην αλλοδαπή υπό το πρίσμα της ενωσιακής ελευθερίας εγκατάστασης. Η συγκεκριμένη εταιρία είχε μεταφέρει την έδρα στην Ιταλία και επιδίωξε αν εγγραφεί στο οικείο μητρώο χωρίς να πάψει να υπόκειται στο ουγγρικό δίκαιο. Περιπτώσεις που είχαν προηγουμένως δυσχεράνει την κινητικότητα των εταιριών ήταν η *Sevic*²⁷, *Lasteyrie*²⁸, *Cadbury Schweppes*²⁹ και *Rosella*³⁰.

Με την απόφαση αυτή εξάγεται το συμπέρασμα ότι τα α.49και 54 ΣυνθΛΕΕ δεν απαγορεύουν την κανονιστική ρύθμιση του κράτους ίδρυσης μιας εταιρίας, η οποία εμποδίζει τις συνιστάμενες σύμφωνα με το δίκαιο του εταιρίες να μεταφέρουν την έδρα τους σε άλλο κράτος μέλος, διατηρώντας συγχρόνως την ιδιότητα εταιρίας που διέπεται από τη νομοθεσία του συγκεκριμένου κράτους σύστασης.³¹

Η ιταλική εταιρία *Vale*³² ήθελε να εγγραφεί στο ουγγρικό μητρώο. Προφανώς το ΔικΕΕ το εντάσσει στη ρυθμιστική εμβέλεια της ελευθερίας εγκατάστασης.

²⁶ ΔικΕΕ, απόφ. 16.12.2008, υπόθ. C- 210/06, *Cartesio Oktato*

²⁷ ΔικΕΕ, απόφ. 13.12.2006, υπόθ. C- 411/03, *Sevic*

²⁸ ΔικΕΕ, απόφ. 31.12.1998, υπόθ. C-9/02, *Hughes de Lasteyrie du Saillant*

²⁹ ΔικΕΕ, απόφ.12.09.2006, υπόθ. C- 196/04, *Cadbury Schweppes*

³⁰ ΔικΕΕ, απόφ. 11.12. 2007, υπόθ. C- 438/05, *International Transport workers' Federation v. Viking Line ABP*

³¹ Τζάκας Δ. Π. σε Τζάκα Δ.Π, Μπώλο Π. Α., Το ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο των εξωσυμβατικών ενοχών, Π.Ν.Σάκκουλα, 2014, σελ.88

³² ΔικΕΕ, απόφ. 15.12. 2011, υπόθ. C-378/1P, *Vale Epitesi*

Ωστόσο το ουγγρικό σύστημα είναι λίγο συμβατό με την ενωσιακή ελευθερία εγκατάστασης γιατί δεν δικαιολογείται για λόγους δημοσίου συμφέροντος.

Η εξέλιξη της νομολογίας του ΔΕΚ και ο σταθερός προσανατολισμός της προς την υιοθέτηση της θεωρίας της ίδρυσης κάνει πολλούς να μιλούν για το τέλος του δικαίου της πραγματικής έδρας. Βέβαια, όπως ορθά είχε επισημανθεί από τον καθηγητή του Πανεπιστημίου της Σορβόνης Paul Lagarde, η νομολογία του ΔΕΚ δεν επηρεάζει τις εξωκοινοτικές σχέσεις. Συνεπώς η θεωρία της πραγματικής έδρας είναι δυνατόν να συνεχίσει να εφαρμόζεται ως προς τις εταιρίες που χαρακτηρίζονται ως μη κοινοτικές σύμφωνα με το άρθρο 48 ΣυνθΕΚ. Τούτο στην πράξη, μπορεί βαθμιαία να οδηγήσει σε ένα διπλό καθεστώς για τις κοινοτικές και τις μη κοινοτικές εταιρίες και μία εν τέλει διαφορετική μεταχείριση. Αποτελεί ένα σοβαρό όχι μόνο νομικό ζήτημα για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης το κατά πόσον είναι ορθή η διαμόρφωση μια τέτοιας παράλληλης νομικής και οικονομικής πραγματικότητας.

Το ερώτημα λοιπόν που προκύπτει, είναι αν η θεωρία της πραγματικής έδρας ως προϊόν του προστατευτισμού του μεσοπολέμου μπορεί να ακολουθήσει τις ανάγκες της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και συνεπώς θα ήταν σοφότερη επιλογή η εν όλω εγκατάλειψή της. Πάντως, σε κοινοτικό επίπεδο η νομολογία του ΔΕΚ παρά τη σαφή της τάση, δεν επιβάλλει την καθολική εφαρμογή της θεωρίας της ίδρυσης αλλά δέχεται μέσα από τις ίδιες του τις αποφάσεις περιορισμούς ως προς την ελευθερία εγκαταστάσεως. Η ίδια αυτή νομολογία δεν έχει καλύψει το σύνολο των ζητημάτων που ρυθμίζει η *lex societatis*. Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι το κοινοτικό δίκαιο επιτρέπει στον εθνικό νομοθέτη να ακολουθήσει δύο δρόμους. Είτε να υιοθετήσει πλήρως την θεωρία της ίδρυσης αντικαθιστώντας τη μέχρι τώρα κρατούσα θεωρία της πραγματικής έδρας είτε να ακολουθήσει μία εκ των ενδιάμεσων θεωριών που αναφέρθηκαν ως άνω.

Στην ελληνική νομική θεωρία έχουν υποστηριχθεί και οι δυο απόψεις. Η πρώτη άποψη υποστηρίζει την πλήρη υιοθέτηση της θεωρίας της ίδρυσης τουλάχιστον για νομικά πρόσωπα που έχουν ιδρυθεί κατά το δίκαιο άλλου κράτους-μέλους της Ένωσης. Υπέρ της γνώμης αυτής έχει τοποθετηθεί

σχετικά και ο καθηγητής Σ. Βρέλλης.³³ Το βασικό επιχείρημα υπέρ της άποψης αυτής προκύπτει από την εφαρμογή της «αρχής του ενός δικαίου» η οποία ισχύει στο Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο και προκρίνει κατά το μέτρο του δυνατού τη ρύθμιση μιας βιοτικής σχέσης από ένα μόνο δίκαιο. Η εφαρμογή της αρχής αυτής είναι μάλιστα ιδιαίτερα χρήσιμη όταν το αντικείμενό της συνίσταται σε κανόνες που αφορούν στις σχέσεις νομικών προσώπων και ειδικότερα ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιριών που οφείλουν να εντάσσονται σε ένα οργανωμένο και αδιάσπαστο σύστημα για λόγους ασφάλειας δικαίου και συναλλαγών. Σύμφωνα δε με την ίδια άποψη τα μειονεκτήματα της θεωρίας της ίδρυσης περιορίζονται ως προς τα κοινοτικά νομικά πρόσωπα λόγω της εμπιστοσύνης που οφείλει να υπάρχει ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και εξαιτίας της εναρμόνισης μεγάλου μέρους του εταιρικού δικαίου μέσω των ευρωπαϊκών οδηγιών. Από την άλλη πλευρά, τόσο οι θεωρίες της επικάλυψης και της διάκρισης αλλά και η άποψη όσων αντιμετωπίζουν το θέμα της ικανότητας δικαίου και δικαιοπραξίας ως ζήτημα αναγνώρισης έχουν βρει υποστηρικτές.

Κοινό μειονέκτημα ωστόσο όλων αυτών των θεωριών είναι ότι για την εφαρμογή τους απαιτείται η σταδιακή νομολογιακή διάπλαση του δικαίου για την οποία όμως χρειάζεται χρόνος. Άρα, μέχρι τη διαμόρφωση και την παγίωση της σχετικής νομολογίας, τυχόν υιοθέτηση των ως άνω θεωριών θα μπορούσε να εγείρει ζητήματα ανασφάλειας δικαίου και συνεκδοχικά προβλήματα στις διεθνείς και ενδοκοινοτικές συναλλαγές.

Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις απόκλισης από τον κανόνα του δικαίου του κράτους μέλους της σύστασης κατά το Κοινοτικό Δίκαιο. Το Κοινοτικό Δίκαιο προβλέπει σε δυο περιπτώσεις την εφαρμογή του κανόνα της πραγματικής έδρας έναντι αυτού της ίδρυσης.

Η πρώτη απόκλιση από τα μέχρι τώρα λεχθέντα εισήχθη με την Οδηγία 2006/48/EK «σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων». Στο άρθρο 11 §2 της Οδηγίας ορίζεται ότι τα κράτη-μέλη απαιτούν από τα πιστωτικά ιδρύματα η κεντρική τους διοίκηση να βρίσκεται στο ίδιο κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται η καταστατική του έδρα.

³³ Βρέλλης Σ., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, σελ. 154-155

Είναι ενδεικτικό ότι η μερική αυτή επιστροφή στον «προστατευτισμό» της πραγματικής έδρας που σηματοδοτεί η σχετική διάταξη υιοθετήθηκε μετά το σκάνδαλο της Τράπεζας BCCI και είχε ως στόχο την αποτελεσματικότερη εποπτεία επί των πιστωτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στην Ένωση.

Η δεύτερη απόκλιση από τον κανόνα του δικαίου της ίδρυσης έγινε με το άρθρο 7 εδαφ. 1 του Κανονισμού 2157/2004 για την Ευρωπαϊκή Εταιρία που προβλέπει ότι *«η καταστατική έδρα της ευρωπαϊκής εταιρίας βρίσκεται στην Κοινότητα, στο ίδιο κράτος μέλος με την κεντρική διοίκησή της»*.

Μολοταύτα, στην ίδια την έκθεση που προβλέπεται από το άρθρο 69 του Κανονισμού να απευθύνει η Επιτροπή μετά το πρώτο διάστημα εφαρμογή για τυχόν τροποποιήσεις προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έγινε αναφορά στη σκοπιμότητα κατάργησης της εν λόγω ρύθμισης που θα επιτρέψει η εγκατάσταση της πραγματικής και της καταστατικής έδρας σε διαφορετικά κράτη-μέλη. Σε κάθε περίπτωση, οι κυρώσεις για την τυχόν μη τήρηση των διατάξεων αυτών επιβάλλονται από το κράτος-μέλος όπου βρίσκεται η καταστατική έδρα του νομικού προσώπου.

4.2. Οι ναυτιλιακές εταιρίες

Με το άρθρο 1 του Ν.791/1978 εισάγεται άλλη μια εξαίρεση από τον κανόνα της πραγματικής έδρας στην ελληνική έννομη τάξη. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ναυτιλιακές εταιρίες που έχουν συσταθεί κατά αλλοδαπό δίκαιο και είναι πλοιοκτήτριες ή διαχειρίστριες πλοίων υπό ελληνική σημαία εκτός αν πρόκειται αποκλειστικά για σκάφη αναψυχής καθώς και αυτές που εγκαθίστανται στην Ελλάδα όπως προβλέπουν οι διατάξεις των Ν.27/1975, ΑΝ 89/1967 και 378/1967, διέπονται από το δίκαιο του κράτους ίδρυσης τους. Μάλιστα, με το άρθρο 25 του Ν. 2234/1994 η ισχύς του Ν.791/1978 επεκτάθηκε και σε πλοιοκτήτριες εταιρείες πλοίων με αλλοδαπή σημαία υπό την προϋπόθεση ότι η διαχείριση των πλοίων αυτών γίνεται στην Ελλάδα μέσω γραφείων ή υποκαταστημάτων που έχουν ιδρυθεί για το σκοπό αυτό στην χώρα μας από τις εν λόγω εταιρίες. Ωστόσο, η νομολογία, με την 2/99

Απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, έκρινε ότι η απόκλιση του Ν.791/1978 από τον κανόνα της πραγματικής έδρας αναφέρεται «μόνο ως προς θέματα σύστασης και της ικανότητας δικαίου». Πρόκειται για μια στενή ερμηνεία της διάταξης που έχει χαρακτηριστεί «από πολλές πλευρές άστοχη» και εκφεύγει του «αληθινού νοήματος» του νόμου.³⁴

Επιγραμματικά, για τις ναυτιλιακές εταιρίες όπως παγιώθηκε στη νομολογία³⁵ στην Ελλάδα που είναι αλλοδαπές αλλά διατηρούν την έδρα τους στο εξωτερικό, ο νομοθέτης με το Ν.791/1978 διευθέτησε το ζήτημα. Και μάλιστα για αλλοδαπές εταιρείες με ξένη σημαία οι οποίες όμως διαχειρίζονται μέσω γραφείων από τις του α. 25 του Ν. 27/1975 εταιρίες, νομοθετήθηκε ο Ν. 2234/1994³⁶.

4.3. Νομικά πρόσωπα που έχουν συσταθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και σε άλλες χώρες

Η τρίτη εξαίρεση από τον κανόνα της πραγματικής έδρας συνάδει με την ιστορική πορεία της χώρας μας και τη θέση της στην ιδεολογική και οικονομική κατανομή των κρατών που ακολούθησε το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Έτσι, με τη Συνθήκη Φιλίας, Εμπορίου και Ναυτιλίας με τις ΗΠΑ που κυρώθηκε με το Ν.2893/1954 και ειδικότερα με το άρθρο 24 § 3 της Συνθήκης ορίζεται ότι *«εταιρείαι συσταθείσαι δυνάμει των εντός των εδαφών εκάτερου των συμβαλλομένων μερών ισχυόντων νόμων και κανονισμών, θα θεωρούνται εταιρείαι του μέρους τούτου και θα αναγνωρίζεται η νομική αυτών υπόστασις εντός των εδαφών του ετέρου μέρους»*. Η εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης έχει ως αποτέλεσμα την ισχύ του δικαίου της Πολιτείας των ΗΠΑ επί νομικού προσώπου που ιδρύθηκε εκεί ακόμη και στην περίπτωση που η πραγματική του έδρα βρίσκεται σε άλλο τόπο.³⁷

³⁴ Βρέλλης Σ., Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, σελ. 155

³⁵ ΟΛΑΠ 461/1978* ΟΛΑΠ 2/1999* ΑΠ 812/2008 *ΑΠ 975/1997* ΑΠ 796/1994

³⁶ Τζάκας Δ. Π., Το ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο των εξωσυμβατικών ενοχών, Π.Ν.Σάκκουλα, 2014, σελ.77

³⁷ Κρίσπηγ, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, Ειδικόν Μέρος, σελ.118-1198* Δ. Ευρυγένης, Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο, σελ. 219-220

Επιπροσθέτως, η σύμβαση νομικής συνεργασίας μεταξύ Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυπριακής σε θέματα αστικού, οικογενειακού, εμπορικού και ποινικού δικαίου η οποία κυρώθηκε με τον Ν. 1548/1985. Ο συγκεκριμένος νόμος αποδυναμώθηκε μετά της προχώρηση της Κύπρου στην ΕΕ, αφού οι κυπριακές πλέον απολαμβάνουν το δικαίωμα της εγκαταστάσεως.

Η σύμβαση Εμπορίας και Ναυτιλίας μεταξύ Ελλάδος και Νορβηγίας που κυρώθηκε με το Ν. 3574/1928. Ερμηνεύεται περισσότερο υπέρ της θεωρίας της ιδρύσεως.

Και η Προξενική Σύμβαση Ναυτιλίας, Εμπορικών και Αστικών δικαιωμάτων και εγκαταστάσεως μεταξύ Ελλάδας και Λιβάνου που κυρώθηκε με το Ν. 1273/1949.

5. Κίνδυνοι που διατρέχουν οι υπεράκτιες εταιρίες με πραγματική έδρα στην Ελλάδα:

5.1. Κίνδυνος ανώμαλης ίδρυσης

Το πρώτο πρόβλημα που τίθεται, είναι ο κίνδυνος που διατρέχουν οι υπεράκτιες εταιρίες, οι οποίες έχουν την πραγματική τους έδρα στην Ελλάδα, να κριθούν ως ανωμάλως ιδρυθείσες. Το ζήτημα της ανωμάλου ιδρύσεως αφορά άμεσα στις υπεράκτιες εταιρίες, στις οποίες σχεδόν εξ ορισμού υπάρχει διάσταση καταστατικής και πραγματικής έδρας.

Σύμφωνα με τον Παμπούκη³⁸: «Ο κανόνας είναι η πραγματική έδρα, το στοιχείο δηλαδή εκείνο, που καθιστά αυτή την ύπαρξη της αυθύπαρκτης ιδεατής οντότητας ως οργανισμό. Η πραγματική έδρα, είναι ο εκάστοτε βαρύνων τόπος για το νομικό πρόσωπο, στον οποίο λαμβάνονται οι σοβαρότερες αποφάσεις για την υπόστασή του. Κατά το δίκαιο της έδρας κρίνεται, αν τηρήθηκε ο προβλεπόμενος τύπος και η διαδικασία ιδρύσεως, οι προϋποθέσεις κτήσεως της νομικής προσωπικότητας, το παράνομο ή

³⁸ Παμπούκης Χ., Νομικά πρόσωπα και ιδίως εταιρίες στις συγκρούσεις νόμων, 2η έκδοση, 2004, σ. 189, <http://www.a-law.gr/pdf/offshore.pdf>

ανήθικο του σκοπού του και καθορίζεται το χρονικό σημείο ενάρξεως της νομικής προσωπικότητας και η εν γένει ύπαρξή του.

Όπως προαναφέρθηκε, το ελληνικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο υιοθετεί την εφαρμογή του δικαίου της πραγματικής έδρας, ως κανόνα, και το ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο απαιτεί την τήρηση ορισμένου τύπου για την έγκυρη σύσταση εταιριών, όταν η πραγματική τους έδρα είναι στην Ελλάδα, ανεξάρτητα του αν έχουν τηρηθεί οι διαδικασίες και ο τύπος του δικαίου της καταστατικής έδρας. Επομένως, υπεράκτιες εταιρίες, που συστάθηκαν σύμφωνα με κάποιο αλλοδαπό δίκαιο, νομίμως έχουν την πραγματική τους έδρα στην Ελλάδα, αλλά κινδυνεύουν να θεωρηθούν ως ανωμάλως ιδρυθείσες, με τις συνέπειες που επέρχονται ως προς το εταιρικό τους πέπλο,»

Επομένως, η ανωμάλως συσταθείσα μπορεί να κριθεί ως αδημοσίευτη ομόρρυθμη εταιρία.

5.2. Κίνδυνος για τις ναυτιλιακές εταιρίες ως προς την έκταση εφαρμογής του δικαίου της καταστατικής τους έδρας

Ένα ακόμα πρόβλημα εντοπίζεται στις ναυτιλιακές εταιρίες. Τα συγκεκριμένα νομικά πρόσωπα αντιμετωπίζουν κινδύνους από την αβεβαιότητα προσδιορισμού της έκτασης *rationae materiae* της εξαιρέσεως της ιδρυτικής έδρας, έναντι της πραγματικής που απαιτείται κατά τον ν. 791/1978.

Σύμφωνα με τον Παμπούκη³⁹: «Το συγκεκριμένο νομοθέτημα δημιούργησε αρκετές δυσχέρειες στην εφαρμογή του. Αυτό αποτελεί ένα επιπλέον επιχείρημα, από κοινού με τα γενικά επιχειρήματα κατά της διάκρισης που αναπτύχθηκαν από τη νομολογία, με την απόφαση 2/1999 της ΟΛΑΠ, η οποία ανάγει μεν την σύσταση στο δίκαιο της καταστατικής έδρας τα δε υπόλοιπα θέματα στο δίκαιο της πραγματικής».

³⁹ Παμπούκης Χ., 2004, σ. 189, <http://www.a-law.gr/pdf/offshore.pdf>

5.3. Κίνδυνος άρσης της αυτοτέλειας

Ένα επιπλέον ζήτημα είναι η άρση της νομικής αυτοτέλειας, που θέτει σε κίνδυνο της ατομικής περιουσίας του μετόχου.

6. Η πραγματική έδρα της υπεράκτιας εταιρίας βρίσκεται στην αλλοδαπή

Στην περίπτωση αυτή, τα μείζονα ζητήματα που πρέπει να αναλυθούν αφορούν τα εξής κάτωθι,

1) το πρόβλημα της ισοδυναμίας των εταιρικών τύπων για την ορθή επιλογή των προϋποθέσεων εγκαταστάσεως, που θέτει το ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο για τις αλλοδαπές Α.Ε και Ε.Π.Ε.

2) το πρόβλημα του αν κατά την διαδικασία του Ν. 89/1967 πρέπει να εξετάζεται η νομιμότητα της συστάσεως της εταιρίας κατά το δίκαιο της πραγματικής της έδρας.

3) το δικαίωμα εγκαταστάσεως των υπεράκτιων εταιριών κατά το ευρωπαϊκό δίκαιο .

6.1. Ο έλεγχος της νομιμότητας συστάσεως

Αρχικά το πρόβλημα εντοπίζεται στο γεγονός ότι ο Ν. 2190/ 1920 (άρθρο 50) που αφορά στις Α.Ε., δεν προβλέπει την εγκατάσταση και τον έλεγχο κατά το δίκαιο της έδρας ως προϋπόθεση της νομιμότητας της συστάσεως, όπως προβλέπει για τις Ε.Π.Ε (άρθρα 57 έως 59) ο Ν. 3190/195518.

Οπότε τα ζητήματα κρίνονται με τις προϋποθέσεις που θέτει το ελληνικό δίκαιο για την εγκατάσταση στην Ελλάδα υποκαταστήματος, γραφείου ή πρακτορείου και ειδικά, η νομιμότητα συστάσεως κατά το δίκαιο της έδρας.

Σύμφωνα με τον Παμπούκη⁴⁰: « Ο νομικός χαρακτηρισμός που γίνεται *lege fori*, κρίνει ότι η εταιρία περιορισμένης ευθύνης, θεωρείται το αλλοδαπό νομικό

⁴⁰ Παμπούκης Χ., 2004, σ. 189, <http://www.a-law.gr/pdf/offshore.pdf>

πρόσωπο που η φύση του ταυτίζεται ή αναλογεί προς το χαρακτήρα της ελληνικής ε.π.ε., ανεξάρτητα από την ονομασία της στην αλλοδαπή. Επίσης, όσον αφορά στις ανώνυμες εταιρίες έχει επίσης κριθεί, ότι η διαλαμβάνουσα την αυτήν βιοτική πραγματικότητα την οποία εγκλείει και η ομώνυμη έννοια του ελληνικού ουσιαστικού δικαίου, θεωρείται ανώνυμη εταιρία. Ήδη οι αντιστοιχίες αναφέρονται σε κοινοτικές οδηγίες (Οδηγία 77/91/Ε.Ο.Κ., άρθρο 1 παρ.1 για τις ανώνυμες εταιρίες και 1η Οδηγία 68/151/Ε.Ο.Κ. άρθρο 1 και η Οδηγία 89/667/Ε.Ο.Κ. για τις εταιρίες περιορισμένης ευθύνης. Σοβαρά ζητήματα αντιστοιχιών πάντως, δεν τίθενται, παρά την μεγάλη ελευθερία που παρέχεται από ορισμένες έννομες τάξεις. Η εταιρία τύπου *public limited* θα μπορούσε μάλιστα να αντιστοιχεί στην ανώνυμη εταιρία, ενώ η *private limited* προς την εταιρία περιορισμένης ευθύνης, άποψη που φαίνεται να υιοθετεί ο κοινοτικός νομοθέτης. Ορθότερη πάντως, φαίνεται η άποψη που δέχεται ότι και η *private limited* προσιδιάζει περισσότερο προς την ανώνυμη εταιρία. Πρέπει πάντως να υπογραμμιστεί, ότι στο πλαίσιο του νομικού χαρακτηρισμού, δεν είναι δυνατό να απαιτηθεί ταυτότητα, αλλά σημαντική αναλογία, και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι *limited* του αγγλοσαξονικού δικαίου εμφανίζουν ιδιοτυπίες που τις διακρίνουν εν μέρει τόσο από τον τύπο της ανώνυμης, όσο και από αυτόν της περιορισμένης ευθύνης.»

6.2. Η έννοια της έδρας

Για την έννοια της έδρας, κατά τον Ν.3190/1955, θα πρέπει να γίνει δεκτός ο αυτόνομος προσδιορισμός της για τις ανάγκες της εγκατάστασης. Δηλαδή ως έδρα, θα νοείται η καταστατική και όχι η πραγματική έδρα, που αποτελεί το σύνδεσμο του κανόνα ΑΚ 10 και ρυθμίζει το διάφορο θέμα του δικαίου που διέπει κατά περίπτωση το νομικό πρόσωπο.

6.3. Υπεράκτιες εταιρίες και ο Ν. 89/1967

Ο Νόμος 89/1967, όπως τροποποιήθηκε, δημιούργησε μια ευνοϊκή κατάσταση για αλλοδαπές εταιρίες, από την άποψη ότι η έδρα των εταιριών βρίσκεται στο εξωτερικό αλλά οι κύριες δραστηριότητες συμβαίνουν στην Ελλάδα. Ο ν. 89/1967 προϋποθέτει την ύπαρξη αλλοδαπής (κατά την έννοια του ελληνικού δικαίου) εταιρίας. Στην Ελλάδα δεν ιδρύεται νομικό πρόσωπο, αλλά εγκαθίσταται και δεν περιλαμβάνεται στην ελληνική δικαιοδοσία μεταξύ των φορολογικών παραδείσων.

Δύο κυρίως ζητήματα αναφέρονται σε σχέση με τον α.ν. 89/1967: το πρώτο αφορά στην έννοια της εγκαταστάσεως και το δεύτερο, στο εύρος των επιτρεπόμενων πράξεων ή δραστηριότητας on shore σε σχέση με το αντικείμενο και ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο η σχέση με την ΑΚ 10.

Σύμφωνα με τον Παμπούκη⁴¹ :

«Ως προς την εγκατάσταση ειδικότερα γεννήθηκαν ερμηνευτικά προβλήματα από τον νομοθετικό όρο «αντικείμενο» ως προς την υλική έκταση των δραστηριοτήτων on shore, εντός Ελλάδας, που επιτρέπεται να διενεργεί το εγκατεστημένο δυνάμει του νομοθετικού πλαισίου 89/1967 υποκατάστημα, πρακτορείο αλλοδαπής εξωχώριας εταιρίας. Καταρχήν τέτοια ευχέρεια για «υποστηρικτικές» πράξεις που συνδέονται με το κύριο αντικείμενο της εταιρίας επιτρέπονται, καθόσον διαφορετικά δεν γίνεται αντιληπτός ο σκοπός της παροχής προνομίων, που δεν μπορεί να είναι άλλος από τη δημιουργία δεσμών και με την ελληνική οικονομία. Ασφαλώς, μένει ανοικτό το ζήτημα του ορίου πράξεων, πέραν του οποίου είναι δυνατό να κριθεί ότι το κυρίως αντικείμενο στην πραγματικότητα επιχειρείται εντός Ελλάδος. Το θέμα αυτό είναι πραγματικό και θα πρέπει να επιλύεται στην κάθε περίπτωση. Η ορθή άποψη θα ήταν, ο περιορισμός στις συνήθεις κατά νόμο δραστηριότητες των υποκαταστημάτων, γραφείων και παραρτημάτων. Πάντως, οι πράξεις που διενεργήθηκαν με κύριο αντικείμενο εντός της ελληνικής επικράτειας κατά παράβαση του α.ν. 89/1967, είναι ισχυρές. Η μόνη έννομη συνέπεια είναι η απώλεια των προνομίων που δόθηκαν.

⁴¹ Παμπούκης Χ., 2004, σ. 189, <http://www.a-law.gr/pdf/offshore.pdf>

Το δεύτερο ζήτημα που ανέκυψε είναι, αν και στις εμποροβιομηχανικές εταιρίες που έχουν εγκατασταθεί δυνάμει του α.ν. 89/1967 εφαρμόζεται αναλογικά ο ν. 791/1978, που ισχύει για τις ναυτιλιακές εταιρίες και προβλέπει ως σύνδεσμο την καταστατική έδρα, αντί της πραγματικής της ΑΚ 10. Κατά την ορθότερη γνώμη, οι εταιρίες αυτές διέπονται από το δίκαιο της πραγματικής τους έδρας και δεν υπάγονται στις εξαιρέσεις της καταστατικής έδρας. Συνεπώς, η αλλοδαπότητα ή η ημεδαπότητα της εταιρίας θα καθορισθεί με βάση την πραγματική έδρα. Ειδικότερα, υποστηρίχθηκε ενώπιον του Αρείου Πάγου - ότι ο α.ν. 89/1967 περιέχει λανθάνοντα κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου³⁴, σύμφωνα με τον οποίο, εταιρίες που γίνονται δεκτές από το ελληνικό κράτος και έχουν εγκαταστήσει γραφεία στην Ελλάδα, διέπονται ως προς την ικανότητα δικαίου και σύστασή τους, από το δίκαιο της καταστατικής τους έδρας και όχι από το δίκαιο της πραγματικής τους έδρας. Η άποψη αυτή δεν είναι πειστική, καθόσον ο α.ν.89/1967 δεν περιέχει κανόνα συνδέσεως, ούτε θα μπορούσε να περιέχει άμεσο ή έμμεσο, εμφανή ή κρυμμένο τέτοιο κανόνα, αφού έχει ως σκοπό τη ρύθμιση ζητημάτων δικαίου κατάστασης αλλοδαπών και συνεπώς, συγκροτείται από ουσιαστικούς κανόνες ιδ.δ.δ. και όχι από κανόνες συγκρούσεως ή συνδέσεως. Πράγματι, ο ν. 89/1967 δεν είχε ως στόχο τη ρύθμιση του θέματος του εφαρμοστέου δικαίου, αλλά απέβλεπε στην προσέλκυση αλλοδαπών κατά την ουσιαστική έννοια και όχι βέβαια στην παραχώρηση προνομίων σε ελληνικές εταιρίες, που είχαν ήδη πραγματικό δεσμό με την Ελλάδα. Σκοπός του νόμου είναι να δημιουργήσει ευνοϊκές προϋποθέσεις, προκειμένου αλλοδαπές εταιρίες, που πριν δεν είχαν κανένα ουσιαστικό και οικονομικό δεσμό με την Ελλάδα, να προτιμήσουν να εγκατασταθούν σε αυτή. Ο νομοθέτης δεν στόχευε πρόδηλα σε ημεδαπές εταιρίες που έχουν ήδη εξορισμού ουσιώδη σύνδεσμο με την Ελλάδα, αφού η πραγματική τους έδρα βρίσκεται στην Ελλάδα. Αλλά η αλλοδαπότητα θα κριθεί κατά τον κανόνα σύγκρουσης του άρθρου 10 ΑΚ όπως ισχύει στο θετικό μας δίκαιο. Με νομική συνέπεια προς τη νομολογία του και τη συστημική ενότητα εφαρμογής της ΑΚ 1038 έκρινε η ΟΛΑΠ 2/2003 ότι ο α.ν.89/1967 δεν συνιστά απόκλιση από στον κανόνα της ΑΚ 10 και συνεπώς διέπονται από το δίκαιο της πραγματικής έδρας εφόσον η πραγματική τους έδρα βρίσκεται στην Ελλάδα».

6.4. Κοινοτικό δικαίωμα εγκαταστάσεως και Υπεράκτιες Εταιρίες

Το δικαίωμα εγκατάστασης, όπως παραπάνω αναπτύχθηκε, μπορεί να ασκηθεί είτε με τη μορφή της πρωτεύουσας εγκατάστασης, είτε με τη μορφή της δευτερεύουσας εγκατάστασης. Πιο συγκεκριμένα, αν μια υπεράκτια εταιρία δεν έχει συσταθεί κατά το δίκαιο κράτους μέλους, δεν απολαμβάνει του κοινοτικού δικαιώματος εγκατάστασης εντός της κοινότητας και αυτό, ανεξάρτητα με το αν έχει την κεντρική της διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή της εντός της Κοινότητας. Αντίθετα, οι υπεράκτιες εταιρίες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με το δίκαιο κράτους μέλους, απολαμβάνουν του δικαιώματος εγκατάστασης, κατά τη νομολογία του Δ.Ε.Κ. Επομένως για το δικαίωμα εγκαταστάσεως των υπεράκτιων εταιριών πρέπει να διακρίνουμε τις κοινοτικές υπεράκτιες σε κράτος – μέλος που έχουν άμεσο και ακώλυτο δικαίωμα εγκαταστάσεως σε άλλο κράτος μέλος υπό οποιαδήποτε μορφή (σύσταση υποκαταστήματος, μεταφορά έδρας κλπ) από τις μη κοινοτικές για τις οποίες για την εγκατάστασή τους θα ζητείται ένας διαρκής και σοβαρός δεσμός με την ΕΕ.

7. Παράνομες «εξωχώριες» πράξεις και δραστηριότητες έντονης ηθικής απαξίας

Δεν είναι λίγες οι φορές που οι εξωχώριες/υπεράκτιες εταιρίες έχουν απασχολήσει την κοινή γνώμη καθώς έχουν συνδεθεί με παράνομες πράξεις ή δραστηριότητες ηθικής απαξίας. Ενδεικτικά θα μπορούσαμε να απαριθμήσουμε τη φοροδιαφυγή – φοροαποφυγή, τη διάβρωση της φορολογικής βάσης των αναπτυσσόμενων χωρών, τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την απάτη σε βάρος επενδυτών, την προστασία έναντι απαιτήσεων πιστωτών συγγενικών προσώπων, ακόμη και συζύγων ή τέκνων,

το ξέπλυμα χρήματος και τη νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Η επιρροή των υπεράκτιων εταιριών στην λειτουργία του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι κρίσιμη. Στη χώρα μας για το ξέπλυμα χρήματος και τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες το ζήτημα ρυθμίζει ο Ν. 2331/1995. Πρόσφατη άλλωστε είναι και η διεθνής αναστάτωση που προκάλεσαν οι αποκαλύψεις των «εγγράφων του Παναμά» γνωστών και ως Panama Papers. Πρόκειται για ένα σύνολο διαρροών περίπου 11,5 εκατ. εμπιστευτικών εγγράφων που παρέχουν λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με περισσότερες από 214.000 υπεράκτιες εταιρείες που αναφέρονται από τον πάροχο εταιρικών υπηρεσιών του Παναμά Mossack Fonseca. Τα έγγραφα αυτά αποδεικνύουν ένα μέρος μόνο από τον πραγματικά μεγάλο αριθμό πλούσιων ιδιωτών, αρχηγών κρατών, δημοσίων λειτουργών, ποδοσφαιριστών και άλλων των οποίων οι αποδοχές εκφεύγουν τον δημόσιο έλεγχο.

Τα αναπτυγμένα κράτη είναι αυτά που πλήττονται περισσότερο από τη δράση των υπεράκτιων εταιριών καθώς αυτή συνεπάγεται τη συρρίκνωση της φορολογικής βάσης και μάλιστα στο επίπεδο νομικών προσώπων με σημαντική φοροδοτική ικανότητα που επιτείνει το αίσθημα αδικίας για τους πολίτες των κρατών αυτών. Σε κοινοτικό επίπεδο τώρα και στα πλαίσια του Κώδικα Δεοντολογίας για την φορολογία των επιχειρήσεων, τα κράτη – μέλη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να σταματήσουν να παρέχουν και σταδιακά να απέχουν από κάθε φορολογικό μέτρο που καθιερώνει σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο φορολόγησης, συμπεριλαμβανομένης της μηδενικής φορολόγησης, σε σχέση με τα επίπεδα που ισχύουν κανονικά στο συγκεκριμένο κράτος – μέλος. Οι εξελίξεις αυτές συνεπώς, δεν μπορούν παρά να μας φέρουν στο νου τα λόγια του Λόρδου Denning που αναφέρονται επιγραμματικά και στην πρώτη σελίδα του παρόντος πονήματος: «Η φοροαποφυγή μπορεί να είναι νομότυπη αλλά δεν είναι ακόμη αρετή» Τα κριτήρια επιλογής της εξωχώριας δικαιοδοσίας είναι η επιλογή της καταλληλότερης δικαιοδοσίας για την ίδρυση εξωχώριας εταιρείας, η οποία έχει να κάνει τόσο με υποκειμενικά όσο και με αντικειμενικά κριτήρια. Η επιλογή εξαρτάται από τους σκοπούς του επιχειρηματία αναφορικά με την

εξωχώρια εταιρεία. Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι τα κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται επιλογή της καταλληλότερης δικαιοδοσίας πρέπει να εξετάζονται ad hoc.

Σε κάθε περίπτωση τα κριτήρια επιλογής που σταθμίζονται συνήθως είναι: α) η πολιτική και οικονομική σταθερότητα της χώρας της δικαιοδοσίας, β) η σύγχρονη και ευέλικτη νομοθεσία που πρέπει να προβλέπει όσο το δυνατό απλοποιημένες διαδικασίες εγκατάστασης και λειτουργίας της και χαρακτηρίζεται από όσο το δυνατό λιγότερους περιορισμούς και κρατική εποπτεία αναφορικά με την διοίκηση και τη λειτουργία της υπεράκτιας εταιρείας, γ) οι φορολογικές διευκολύνσεις, δ) η ύπαρξη Συμβάσεων Αποφυγής Διπλής Φορολογίας, ε) η αξιόλογη τηλεπικοινωνιακή υποδομή και στ) ο βαθμός απορρήτου και εξασφάλισης της ανωνυμίας των εταίρων. Η αντιμετώπιση των εξωχώριων εταιριών από το ελληνικό δίκαιο Το πρόβλημα που διατρέχουν οι εξωχώριες εταιρίες που διαθέτουν την πραγματική τους έδρα στην Ελλάδα είναι να κριθούν ως ανωμάλως ιδρυθείσες με ότι αυτό συνεπάγεται για το εταιρικό πέπλο .

Δύο τάσεις διαμορφώνονται στη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων. Η πρώτη θέλει τις αλλοδαπές κεφαλαιουχικές εταιρίες που ιδρύθηκαν νόμιμα κατά το δίκαιο της καταστατικής τους έδρας όχι όμως και κατά το ελληνικό δίκαιο που συνιστά το δίκαιο της πραγματικής τους έδρας, ως τοις πράγμασι κεφαλαιουχικές εταιρίες. Σύμφωνα με τη δεύτερη άποψη η οποία είναι και η κρατούσα ιδιαίτερα εν όψει της ΑΠ 975/1997, ως «εν τοις πράγμασι» νοούνται μόνο οι προσωπικές εταιρίες και όχι κεφαλαιουχικές.

Καθώς όμως υφίσταται ο εταιρικός δεσμός, η άκυρη εταιρία θα ισχύσει ως άτυπη προσωπική εταιρία σύμφωνα προς τις διατάξεις 741 επ. ΑΚ18 . Άξια αναφοράς σε σχέση με το νομικό καθεστώς των εξωχώριων εταιριών στη χώρα μας είναι και υπ' αριθμ. 2/2003 Απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου. Σύμφωνα με την ως άνω απόφαση ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι δεν αναγνωρίζεται νομική προσωπικότητα στις εξωχώριες εταιρίες με πραγματική διαχείριση στην Ελλάδα που έχουν συσταθεί κατά το δίκαιο της έδρας τους αλλά όχι κατά το ελληνικό δίκαιο. Κατά τον Άρειο Πάγο μια τέτοια εταιρία χαρακτηρίζεται ως «άκυρη και θεωρείται μόνο ως εν τοις πράγμασι εταιρία».

Άλλο ένα πρόβλημα που ανακύπτει αφορά στις ναυτιλιακές εταιρίες που αν και δεν διατρέχουν τον κίνδυνο να χαρακτηριστούν ως ανωμάλως ιδρυθείσες εν τούτοις διακατέχονται από σχετική αβεβαιότητα τουλάχιστον ως προς την έκταση (*rationae materiae*) της εξαίρεσης τους από τον κανόνα της πραγματικής έδρας όπως εκτέθηκε και προηγούμενα. Τέλος, άλλο ένα ζήτημα που μπορεί να ανακύψει όχι μόνο αναφορικά με τις εξωχώριες εταιρίες είναι η διακινδύνευση της ατομικής περιουσίας του μετόχου μέσω της απώλειας του εταιρικού πέντλου.⁴²

Ιδιαίτερη εντύπωση όμως προξενεί η λειτουργία των εταιριών που χρησιμοποιούν τεχνικές για ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Οι εταιρίες είναι γνωστές με το όνομα φαντάσματα ή βιτρίνες. Οι εταιρίες αυτές έχουν συγκεκριμένο τρόπο που διεξάγουν τις συναλλαγές τους. Πιο συγκεκριμένα, ο μέτοχος της εταιρίας έχει στην κυριότητα του μια εταιρία που φαίνεται πως δραστηριοποιείται με νόμιμο τρόπο, οπότε και καταθέτει στο λογαριασμό της επιχείρησης τα κέρδη από την επιχείρηση μαζί με το μαύρο χρήμα.

Εν συνεχεία, δίνεται προσοχή στην μεγάλη κινητικότητα του χρήματος για να διακοπεί ο σύνδεσμος, μικρά ποσά κατατίθενται σε τραπεζικούς λογαριασμούς ,που μεμονωμένα δεν φέρουν ανησυχία. Ανευρίσκεται μία υπεράκτια εταιρία και οι μετοχές της αγοράζονται από τα χρήματα αυτά. Επενδύονται χρήματα στο έδαφος της υπεράκτιας εταιρίας και ακολούθως πωλείται η εταιρία αυτή. Με αυτό τον τρόπο το χρήμα «καθαρίζει» από τις παράνομες δραστηριότητες.

8. Η αρχή της μυστικότητας - ο θεσμός trust

Επιγραμματικά αν προβούμε σε μία αποδελτίωση του θεσμικού πλαισίου τους θα αντιληφθούμε πως συμπερασματικά τα δομικά στοιχεία τους σε όλες τις offshore δικαιοδοσίες είναι: Η διασφάλιση της εχεμύθειας (ανωνυμίας) σχετικά με τους πραγματικούς δικαιούχους, η ευκολία και το χαμηλό κόστος ίδρυσης,

⁴² Παμπούκη Χ., 2004, σ. 189 • Παμπούκη Χ., Οι Υπεράκτιες (Off Shore) Εταιρίες στο Ελληνικό Ιδ.δ.δ., Δ.Ε.Ε. 10 [2001], 965 επ , <http://www.a-law.gr/pdf/offshore.pdf>

η ευλυγισία στη διοίκηση των εν λόγω εταιρειών και στη ρύθμιση των εσωτερικών σχέσεων των εταιρών, η ελαστική τήρηση του κανονιστικού εποπτικού πλαισίου, όπως η τήρηση της νομοθεσίας για το ξέπλυμα ή η αρχή know your customer.

Οι εξωχώριες εταιρείες συστήνονται συνήθως κατά το αγγλοσαξονικό πρότυπο ως εταιρείες LIMITED – LTD. Οι περισσότερες χώρες εγγραφής εξωχώριων εταιρειών έχουν αγγλοσαξωνικό δίκαιο αλλά σε κάθε περίπτωση συνιστάται οι μέτοχοι-ιδρυτές να προσδιορίζουν το ειδικότερα εφαρμοστέο δίκαιο, την μέθοδο και τον τόπο επίλυσης των διαφορών τους.⁴³

Ο θεσμός trust που εντοπίζεται στο αγγλοσαξονικό δίκαιο αποτελεί καθιερωμένος δεσμός στις εξωχώριες δικαιοδοσίες. Πιο συγκεκριμένα, η ιδέα των trust αναπτύχθηκε ως τρόπος προστασίας της περιουσίας. Οι συμβαλλόμενοι σε ένα trust είναι ο διαθέτης (settlor) που μεταφέρει τα περιουσιακά του στοιχεία σε trust, ο διαχειριστής (trustees), ο οποίος διοικεί το trust, ο θεματοφύλακας (custodian) και ο δικαιούχος (beneficiary) που λαμβάνει τα οφέλη των περιουσιακών στοιχείων του trust. Το trust δεν έχει την νομική προσωπικότητα και δεν μπορεί να έχει περιουσιακά στοιχεία, όλη η περιουσία του trust είναι εκχωρημένη στον διαχειριστή που μπορεί να είναι είτε το φυσικό πρόσωπο είτε η εταιρεία. Τα περιουσιακά στοιχεία του trust μπορεί να είναι ακίνητα, μετρητά και αλλά αξιόγραφα. Ένα trust συστήνεται με έγγραφη συμφωνία. Πρέπει να σημειώσουμε ότι σε περισσότερες περιπτώσεις ο διαθέτης και ο δικαιούχος είναι το ίδιο πρόσωπο. Οι χώρες που αναγνωρίζουν το trust είναι κύριος του Αγγλοσαξονικού δικαίου, ενώ στις άλλες χώρες που βασίζονται σε Γαλλογερμανικό μοντέλο, όπως και η Ελλάδα δεν αναγνωρίζουν το trust. Οι περισσότεροι φορολογικοί παράδεισοι παρέχουν τη δυνατότητα στέγασης σε trust.⁴⁴

Το Εμπίστευμα, ή αλλιώς Καταπίστευμα (Trust), δημιουργείται όταν ο απόλυτος κύριος – ιδιοκτήτης περιουσίας, Εμπιστευματοπάροχος (Settlor) δίνει το νόμιμο τίτλο της περιουσίας αυτής στους Εμπιστευματοδόχους, δηλαδή νομικά ή φυσικά πρόσωπα (Trustees), οι οποίοι διαχειρίζονται και

⁴³ <http://www.syneemp.gr/?pgtp=1&aid=1235640800>

⁴⁴ <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/18495>

κρατούν την περιουσία προς όφελος των Κατ' ουσίαν Δικαιούχων (Beneficiaries), σύμφωνα με τους όρους του Εγγράφου Σύστασης Εμπιστεύματος (Trust Deed).

Συνεπώς το Εμπίστευμα επιτυγχάνει ένα ιδιαίτερο τέχνασμα με απόλυτα νομικά κατοχυρωμένο τρόπο: παρέχει τη δυνατότητα σε περισσότερα του ενός άτομα να έχουν δικαιώματα ταυτόχρονα στην ίδια περιουσία προς όφελος όλων των εμπλεκομένων, αποφεύγοντας δημοσιότητα, με ευέλικτο επαγγελματικό τρόπο, μεγιστοποιώντας τα κέρδη της περιουσίας με παράλληλο φορολογικό σχεδιασμό, και δημιουργώντας μια κλασσική τριμερή σχέση. Ο τρόπος αυτό θυμίζει τις τριγωνικές συναλλαγές.

Το έγγραφο του Εμπιστεύματος χωρίζεται στα εξής μέρη:

- 1) Απόλυτος Ιδιοκτήτης
- 2) Επιβλέπων (Protector Εμπιστευματοπάροχος - Επίτροποι (Trustees)- Νόμιμος Τίτλος Εμπιστευματοδόχοι (Legal Title)
- 3) Δικαιούχοι (Beneficiaries) Κατ' ουσίαν Τίτλος (Equitable Title)

Ωστόσο, στο αντίποδα οι «νόμιμες» τακτικές αυτές έχουν αρνητικά αποτελέσματα στα έσοδα της ΕΕ αφού μειώνουν τα μεικτά εθνικά έσοδα των κρατών μελών.⁴⁵

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι εξωχώριες εταιρίες διαμόρφωσαν τα χρηματοοικονομικά κέντρα και αγορές αναλόγως. Μελέτη κατέδειξε ότι στο Λουξεμβούργο⁴⁶ επήλθε τεράστια αλλαγή στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από το 1960. Οι κύριοι παράγοντες που επηρέασαν ήταν η διεθνοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών. Οι εθνικές πολιτικές αναταραχές και το ευρύ δίκτυο των μεγάλων τραπεζών επέτρεπαν τις καινοτόμες χρηματοδοτήσεις.

Η προώθηση της ολοκλήρωσης της παγκόσμιας αγοράς υποστηρίχθηκε περαιτέρω από την αυξανόμενη ζήτηση από διάφορους σημαντικούς

⁴⁵ <https://www.mariscal-abogados.com/the-truth-behind-offshore-companies-legal-or-illegal/>

⁴⁶ *Dörry S.*, The transformative powers of the co-evolution between international financial markets and offshore financial centres, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2539116

θεσμικούς επενδυτές, όπως συνταξιοδοτικά ταμεία, ασφαλιστικές εταιρείες και τα επενδυτικά κεφάλαια διαφόρων τύπων από τη δεκαετία του '80.

Κάθε είδους εμπόδια εξαλείφθηκαν τύπου η διαχείριση του χαρτοφυλακίου. Μάλιστα η τάση προς την τιτλοποίηση διευκόλυνε την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και ξεκίνησε αντικατάσταση παραδοσιακών ευρωζώνων (ομολόγων) από εμπορεύσιμους τίτλους. Επομένως με την δημιουργία των offshore εταιριών επήλθε ανάπτυξη η οποία με την πάροδο του χρόνου προκάλεσε πλείστα μειονεκτήματα στην οικονομία.

Το πιο σημαντικό πρόβλημα είναι ότι εξωχώριες εταιρίες έχουν προκαλέσει ζητήματα φοροαποφυγής και φοροδιαφυγής. Το Συμβούλιο της Ευρώπης αναφέρει ότι κάθε χρόνο χάνονται δισεκατομύρια εξαιτίας της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής, όπου επιτυγχάνονται μέσω των εξωχώριων χρηματοοικονομικών κέντρων κυρίως των φορολογικών παραδείσων όπου η δικαιοδοσία τους διευκολύνει τη μυστικότητα τέτοιων πρακτικών. Αυτή η φορολογική κατάσταση που διενεργείτε από άτομα με οικονομική ευμάρεια και επιχειρήσεις όχι μόνο δεν ποινικοποιείται από κυβερνήσεις αλλά επιπλέον καταστρέφει την ορθή διακυβέρνηση, την σταθερότητα της μακροοικονομίας και την κοινωνική συνοχή.

Οι εξωχώριες εταιρίες που δραστηριοποιούνται σε φορολογικούς παραδείσους ασκούν συνήθεις πρακτικές είτε μέσω της φοροαποφυγής είτε της τακτικής των τιμών ενδοομιλικών συναλλαγών (transfer pricing) είτε της φοροδιαφυγής που παρουσιάζεται νόμιμη⁴⁷. Οι φορολογικοί παράδεισοι ωφελούνται διότι οι εταιρίες αυτές χρειάζονται ανθρώπινο δυναμικό και βοηθούν φτωχές χώρες να αναπτυχθούν.

⁴⁷<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/18626/3/ZavitsanosKonstantinosMsc2015.pdf>

Β' ΜΕΡΟΣ

1. Η αντιμετώπιση των εξωχώριων εταιρειών από την Εφαρμογή της FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) και του CRS (Common Reporting Standard OECD).

1.1. Ο ρόλος του FATCA και οι υποχρεώσεις των φορολογουμένων

Προς αντιμετώπιση του ως άνω προβλήματος εξαιτίας της εκροής κεφαλαίων και της αύξησης της φοροδιαφυγής μέσω τεχνασμάτων⁴⁸, η λύση φαίνεται να επέρχεται μέσω του ελέγχου και της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ διαφορετικών δικαιοδοσιών⁴⁹.

Το πιο πρόσφατο παράδειγμα προέρχεται από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Η φοροδιαφυγή των Αμερικανών πολιτών και κεφαλαίων τους ώθησε την αμερικανική νομοθεσία να θεσμοθετήσει κανόνες. Η παγκοσμιοποίηση των χρηματοοικονομικών αγορών με εγκατάσταση εταιριών οι οποίες διοχετεύουν τα κεφάλαια στις αμερικάνικες αγορές είτε αποτελούνται από Αμερικάνους επενδυτές έχει καταστήσει προβλήματα στον έλεγχο κεφαλαίων στις ΗΠΑ.

Το ακριβές ποσό της απώλειας εσόδων από τα φορολογικά καθεστώτα υπεράκτιων εταιριών είναι δύσκολο να εκτιμηθεί. Ωστόσο κατά προσέγγιση φαίνεται ότι οι ΗΠΑ χάνουν περίπου 100 δις δολάρια ετησίως από υπεράκτια φοροδιαφυγή. Το πρόβλημα διαγνώστηκε το 2009 όταν η UBS τράπεζα προσπάθησε να αποκρύψει τα έσοδα των Αμερικανών πολιτών από την Αμερικανική φορολογική υπηρεσία.

⁴⁸ *Dizdarevic Melissa*, The FATCA Provisions of the Hire Act: Boldly Going Where No Withholding Has Gone Before, *Heinonline*, 79 *Fordham L. Rev.*, 2011, σελ.2967

⁴⁹ <https://www.taxjustice.net/topics/secretcy/information-exchange/>

Μετά την αποκάλυψη του σκάνδαλου⁵⁰ της Ελβετικής τράπεζας UBS όπου Αμερικανοί πολίτες διατηρούσαν μυστικούς τραπεζικούς λογαριασμούς σε Ελβετικές τράπεζες για να αποφύγουν τους επιβληθέντες φόρους στις ΗΠΑ, επιβλήθηκε πρόστιμο 780.000.000 δολαρίων στην Τράπεζα⁵¹. Από το 2016, οκτώ ελβετικές τράπεζες κατέβαλαν 1,3 δισεκατομύρια δολάρια σε κυρώσεις προς τις ΗΠΑ για περισσότερους από 34.000 μυστικούς λογαριασμούς Αμερικανών πολιτών μέχρι και 48 δισεκατομμυρίων δολαρίων.⁵²

Η Αμερικανική Φορολογική Υπηρεσία, αμέσως μετά τον εντοπισμό του προβλήματος (το πρόβλημα ωστόσο είχε ήδη εντοπιστεί και βρισκόταν υπό συζήτηση στην G-20 ατζέντα)⁵³, χρησιμοποίησε πολλαπλούς τρόπους να εντοπίσει αρχικά όσους φοροδιαφεύγουν. Οι τρόποι είναι κυρίως η διεθνής συνεργασία μέσω συστήματος ανταλλαγής, πιστοποιημένου προγράμματος (qualified intermediary)⁵⁴, ανακρίσεων για εγκληματικές πράξεις σε συνεργασία με το τμήμα δικαιοσύνης, μέσω της “John Doe” Αρχής⁵⁵, όπου η Αμερικανική Φορολογική Υπηρεσία την ενεργοποιεί όταν υποπτεύεται Αμερικανούς πολίτες που φοροδιαφεύγουν.

Η επανάσταση κατά του φαινομένου ήταν η θέσπιση του Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA), προκείμενου να αποφευχθεί η φοροδιαφυγή των

⁵⁰ *Harvey Richard Jn*, Offshore Accounts: Insider's Summary of FATCA and Its Potential Future, Heiononline, 2012, σελ. 476 • <https://lecocqassociate.com/publication/the-foreign-account-tax-compliance-act/>

⁵¹ <https://www.forbes.com/sites/robertwood/2015/02/05/new-ubs-tax-evasion-probe-again-over-americans/#35a848e8547d>

⁵² *Paul John*, The future of the FATCA, North East Journal of Legal Studies, Vol 37, art. 4, 2018

⁵³ *Grinberg Itai*, Taxing Capital Income in Emerging Countries: Will FATCA Open the Door?, *World Tax Journal*, Vol. 5, 2013, σελ. 325-367

⁵⁴ <https://www.irs.gov/businesses/corporations/qualified-intermediary-system>

⁵⁵ <https://taxcontroversy.foxrothschild.com/2017/03/john-doe-summonses-key-irs-tool-tax-evasion/>

Αμερικάνων πολιτών κατά την επένδυση τους σε φορολογικούς παραδείσους.⁵⁶

Πάνω από εκατό (100) χώρες παγκοσμίως, έχουν δεσμευτεί με υποχρεώσεις ανταλλαγής φορολογικών δεδομένων κατόπιν συμφωνίας με τις ΗΠΑ ενόψει της νομοθεσίας Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA). Η δέσμευση αυτή αφορά πάνω από 77.000 χιλιάδες πιστωτικά ιδρύματα ακόμα και σε χώρες όπως η Κίνα ή η Ρωσία⁵⁷. Κύρια υποχρέωση του νομοθετικού αυτού πλαισίου αποτελεί η ετήσια αναφορά των λογαριασμών Αμερικανών πολιτών στις χώρες όπου έχει υπογραφεί η ως άνω συμφωνία.

Ο FATCA είναι Νόμος περί φορολογικής συμμόρφωσης ξένων λογαριασμών, ο οποίος εισήχθη τον Οκτώβριο του 2009 και θεσπίστηκε τον Μάρτιο του 2010 από το Αμερικανικό Κογκρέσο. Σχεδιάστηκε για την αποτροπή της φοροδιαφυγής των πολιτών των Η.Π.Α. ή κατοίκων των Η.Π.Α., που διατηρούν ξένους λογαριασμούς ή offshore επενδύσεις και ως εκ τούτου είναι άρρηκτα συνυφασμένος με τις εξωχώριες δραστηριότητες. Η έναρξη ισχύος είναι 30 Ιουνίου του 2014.

Στο πλαίσιο αυτό ο FATCA απαιτεί από τα ξένα χρηματοοικονομικά ιδρύματα⁵⁸ να εντοπίζουν τους πελάτες τους, είτε φυσικά πρόσωπα που είναι φορολογικά υπόχρεοι στις Η.Π.Α., είτε νομικά πρόσωπα στα οποία έχουν σημαντική συμμετοχή φυσικά πρόσωπα, που είναι φορολογικά υπόχρεοι στις Η.Π.Α. και να υποβάλλουν στην φορολογική αρχή των Η.Π.Α. στοιχεία αναφορικά με τους χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς, που τηρούν τα παραπάνω πρόσωπα σε αυτά.

⁵⁶ *Grinberg Itai*, Beyond FATCA: An Evolutionary Moment for the International Tax System, Georgetown University Law Center, 2012

⁵⁷ Robert Wood, FATCA's perfect storm for offshore accounts, Heinonline <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.barjournals/nysbaj0087&div=36&id=&page=>

⁵⁸ *Paul John*, (2018)

Πιο συγκεκριμένα Αμερικανός πολίτης θεωρείται μεταξύ άλλων α) κάθε φυσικό πρόσωπο που κατοικεί στις Ηνωμένες Πολιτείες, ή θεωρείται κάτοικος ΗΠΑ για φορολογικούς σκοπούς ή είναι κάτοχος της πράσινης κάρτας⁵⁹ των ΗΠΑ β) κάθε νομικό πρόσωπο ή οντότητα που έχει την έδρα του ή την εγκατάστασή του στις ΗΠΑ, λειτουργεί σύμφωνα με την αμερικάνικη νομοθεσία, έχει αμερικανική διεύθυνση ή έχει κάποιες επιχειρηματικές δραστηριότητες στις ΗΠΑ (US Owned Foreign Entity).

Κάθε νομική οντότητα που έχει α) βασικούς μετόχους ή β) άτομα που ασκούν τον έλεγχο ή την διοίκηση της εταιρείας και έχουν χαρακτηριστεί US Persons. Ο όρος «πρόσωπο των ΗΠΑ» αναφέρεται σε: πολίτη ή κάτοικο των ΗΠΑ, σύμπραξη που συστήθηκε ή οργανώθηκε στις ΗΠΑ ή σύμφωνα με το δίκαιο των ΗΠΑ ή οποιασδήποτε Πολιτείας ΗΠΑ, ή της Περιφέρειας της Κολούμπια, εταιρεία που συστήθηκε ή οργανώθηκε στις ΗΠΑ ή σύμφωνα με το δίκαιο των ΗΠΑ ή οποιασδήποτε Πολιτείας τους, ή της Περιφέρειας της Κολούμπια, ίδρυμα ή καταπίστευμα πέραν των ιδρυμάτων και καταπιστευμάτων της αλλοδαπής (για τον ορισμό του ιδρύματος της αλλοδαπής και του καταπιστεύματος της αλλοδαπής, βλέπε Άρθρο 7701(a)(31) του Κώδικα Εσωτερικών Προσόδων των ΗΠΑ - Internal Revenue Code), πρόσωπο που πληροί τα κριτήρια του βασικού μετόχου, ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που δεν αποτελεί πρόσωπο της αλλοδαπής. Τι είναι ο «πολίτης των ΗΠΑ»; Ο όρος «πολίτης των ΗΠΑ» αναφέρεται σε: άτομο που γεννήθηκε στις ΗΠΑ, άτομο του οποίου γονέας είναι πολίτης των ΗΠΑ, πρώην αλλοδαπός ο οποίος έχει πολιτογραφηθεί στις ΗΠΑ, άτομο που γεννήθηκε στο Πουέρτο Ρίκο, άτομο που γεννήθηκε στο Γκουάμ, άτομο που γεννήθηκε στις Αμερικανικές Παρθένες Νήσους.⁶⁰

Εάν ο λογαριασμός ενός ιδιώτη πληροί οποιοδήποτε από τα παρακάτω επτά κριτήρια, οι ασφαλιστικές εταιρίες ή τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να ζητήσουν περαιτέρω πληροφορίες/έγγραφα τεκμηρίωσης προκειμένου να διαπιστώσουν εάν θεωρείται πρόσωπο των ΗΠΑ δυνάμει του FATCA⁶¹:

⁵⁹ <https://www.uscis.gov/greencard>

⁶⁰ http://infotrust.domains.webserve.gr/entypa/zois/DocLib/2017_06_15_axa5.pdf

⁶¹ *Winston Granwell Alan, FATCA from a US and an EU perspective: Where are We Now? An Overview, DLA piper, 2012*

αμερικανική υπηκοότητα ή τόπος μόνιμης κατοικίας στις ΗΠΑ, τόπος γέννησης στις ΗΠΑ, διεύθυνση στις ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων ταχυδρομικών θυρίδων στις ΗΠΑ, αριθμός τηλεφώνου στις ΗΠΑ, εντολή πληρωμής για καταβολή ποσού σε διεύθυνση στις ΗΠΑ ή σε λογαριασμό που τηρείται στις ΗΠΑ, ισχύον Πληρεξούσιο ή Εξουσιοδότηση υπογραφής που χορηγείται σε πρόσωπο με διεύθυνση στις ΗΠΑ, κάτοχος ή υπεύθυνος ταχυδρομικής διεύθυνσης η οποία αποτελεί τη μοναδική διεύθυνση του δικαιούχου του λογαριασμού.⁶²

Στην περίπτωση που ισχύει για ένα φυσικό πρόσωπο ένα από τα παραπάνω τότε ο δικαιούχος (Beneficiary owner) σε trust εμπίπτει στην εν λόγω νομοθεσία και έχει υποχρέωση συμπλήρωσης των απαραίτητων εντύπων⁶³ μέσω ηλεκτρονικού συστήματος⁶⁴.

Ο νόμος που τίθεται σε ισχύ υποχρεώνει τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (Foreign Financial Institutions “FFI”) να δίνουν πληροφορίες για λογαριασμούς και κινήσεις επενδύσεων πελατών τους που χαρακτηρίζονται ως «Αμερικανικά πρόσωπα» (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) και διατηρούν λογαριασμούς που υπερβαίνουν συνολικά τα 50,000 \$ (δολάρια ΗΠΑ). Η ίδια υποχρέωση θα ισχύει και για λογαριασμούς πελατών που λόγω μη ανταπόκρισης στις οχλήσεις του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος να προσκομίσουν τα απαραίτητα νομιμοποιητικά έγγραφα ή πληροφορίες δεν είναι δυνατή η κατηγοριοποίησή τους ως «Αμερικανικά πρόσωπα» ή όχι (κατηγοριοποίηση κατά FATCA). Εταιρείες και επενδυτές που δεν συμμορφώνονται με την υποχρέωση τεκμηρίωσης της φορολογικής τους ταυτότητας θα αντιμετωπίζουν κυρώσεις, και συγκεκριμένα ένα πρόστιμο σε μορφή φόρου παρακράτησης της τάξεως του 30% στα εισοδήματα που έχουν από επενδύσεις στις ΗΠΑ⁶⁵.

⁶³ <https://www.irs.gov/pub/irs-drop/n-16-08.pdf>

⁶⁴ https://myaccount.thomsonreuters.com/Westlaw/DownloadDocuments/W9_2017.pdf

⁶⁵ <http://www.pantelakis.gr/Pantelakis/docs/default-source/default-document-library/%CE%B5%CE%B4%CF%8E.pdf?sfvrsn=0>

Στα πλαίσια της FATCA και κατόπιν της επί της ουσίας συμφωνίας που επετεύχθη μεταξύ Ελλάδας και Η.Π.Α. την 30η Νοεμβρίου 2014, στην οποία η Ελλάδα συμπεριλαμβάνεται στο κατάλογο χωρών του Internal Revenue Service (IRS) των Η.Π.Α. στο σχετικό μητρώο του IRS ως Registered Deemed-Compliant Financial Institution⁶⁶.

Τα ξένα χρηματοοικονομικά ιδρύματα τα οποία επιθυμούν να εφαρμόσουν το FATCA θα πρέπει να προβαίνουν σε:

1. Εντοπισμό των πελατών τους, που είναι φορολογικά υπόχρεοι στις Η.Π.Α. και των χρηματοοικονομικών λογαριασμών, που τηρούν σε αυτά.
2. Αναφορά συγκεκριμένων πληροφοριών στην φορολογική αρχή των Η.Π.Α. σχετικά με τα ανωτέρω ασφαλιστήρια/ προγράμματα.
3. Παρακράτηση ποσού, ύψους 30% επί ορισμένων πληρωμών (συνδεδεμένων με τις Η.Π.Α.), που λαμβάνουν από πελάτες (Αμερικανοί φορολογούμενοι,) οι οποίοι δεν παρέχουν καμιά πληροφορία FATCA στην ασφαλιστική εταιρεία.

Στην Ελλάδα, ο όμιλος της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας⁶⁷ βρίσκεται στην πρώτη λίστα των συνεργαζόμενων χρηματοοικονομικών εταιρειών, που ανακοίνωσε η φορολογική αρχή των Η.Π.Α. (IRS) τον Ιούνιο του 2014. Θα λέγαμε, λοιπόν, πως ο FATCA αποτελεί προσπάθεια της φορολογικής αρχής των Η.Π.Α. (IRS) να εντοπίσει όσους Αμερικανούς υπόχρεους προσπαθούν να φοροδιαφεύγουν, όπου και αν διαμένουν παγκοσμίως.

Η εκτίμηση όσων δραστηριοποιούνται στο χώρο των Τραπεζών είναι ότι στο μέλλον όλο και περισσότερα κράτη και επιχειρήσεις θα συνεργάζονται μεταξύ τους⁶⁸ προκειμένου να παταχθεί η φοροδιαφυγή. Η πάταξη της φοροδιαφυγής θα συμβάλλει σε μείωση της φορολογίας των φυσικών και των νομικών

⁶⁶ <http://www.irs.gov/Businesses/Corporations/FATCA-ForeignFinancial-Institution-List-Search-and-Download-Tool> δημοσιεύεται ο κατάλογος των εγγεγραμμένων FFIs από το IRS.

⁶⁷ <http://www.nbg.gr/el/nbg-group-compliance>

⁶⁸ *Dhammika Dharmapala*, Cross-border tax evasion under a unilateral FATCA regime, *Journal of Public Economics*, 2016

προσώπων και στην πιο δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών στις κοινωνίες των κρατών. Παρόλες τις προσπάθειες πάταξης του φαινομένου, φαίνεται ότι οι αμερικανοί πολίτες δεν επιθυμούν τη θεσμοθέτηση της εν λόγω νομοθεσίας.

Σε αυτό το σημείο είναι κρίσιμο να ειπωθεί ότι το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ, αρνήθηκε να κρίνει υπόθεση⁶⁹ για το νόμο περί φορολογικής συμμόρφωσης για τα αλλοδαπά στοιχεία, το οποίο είχε καταθέσει ενώπιων του δικαστηρίου μια ομάδα αμερικανών ομογενών με επικεφαλής τον γερουσιαστή του Κεντάκυ, ο οποίος υποστήριξε ότι η νομοθεσία του 2010 παραβίαζε τα συνταγματικά τους δικαιώματα⁷⁰.

Ακόμα και σήμερα η «επιβίωση» του νόμου FATCA είναι υπό συζήτηση καθώς πολιτικά κόμματα δεν εγκρίνουν ότι θα επιφέρει θετικά αποτελέσματα λόγω της πολυπλοκότητας του⁷¹. Πιο συγκεκριμένα, οι ενάγοντες στην συγκεκριμένη υπόθεση στηριζόμενοι σε παλαιότερη νομολογία υποστήριξαν ότι ο νόμος επιφέρει "μελλοντική ζημία", η οποία μπορεί να είναι "επικείμενη" ή να επιφέρει "ουσιαστικό κίνδυνο" εμφάνισης ζημίας.

Μια ακόμα υπόθεση που αναδείχθηκε όταν Καναδοί ενάγοντες⁷² απευθύνθηκαν στο Ανώτατο καναδικό δικαστήριο, ώστε να μην παρουσιάσουν φορολογικά στοιχεία που εμπίπτουν σε επιταγές του FATCA⁷³. Ο Καναδάς παραχώρησε στοιχεία στην Αμερικανική εφορία από το 2015 σύμφωνα με τη συμφωνία που έχει υπογραφεί μεταξύ των δύο χωρών. Ωστόσο εκκρεμεί και δίκη ενώπιων των Καναδικών Αρχών.

Συμπερασματικά, μετά την οικονομική ύφεση του 2009, η Αμερική ως χώρα έθεσε θεμέλια για την αποφυγή της φοροδιαφυγής μεγάλων κεφαλαίων. Γεγονός που ήταν ιδιαίτερα έντονα σε εξωχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

⁶⁹ Crawford v. Unites States Department of the Treasury, 868 F.3d 438 (6th Cir. 2017) <https://www.bopplaw.com/images/crawford-v-us-treasury.pdf>

⁷⁰ <http://www.internationalinvestment.net/products/tax/us-supreme-court-declines-hear-fatca-case/>

⁷¹ <https://www.pearse-trust.ie/blog/the-us-fatca-law-will-it-survive>

⁷² <https://adcsovereignty.files.wordpress.com/2014/10/hillis-filed-amended-statement-of-claim-to-the-defendants.pdf>

⁷³ <http://www.internationalinvestment.net/products/tax/anti-fatca-lawsuit-plaintiff-vows-fight-fatca-will-go/>

Ο περιορισμός και ο έλεγχος των κεφαλαίων τέθηκε σε πρώτο πλάνο και θεσμοθετήθηκε σύντομα. Ωστόσο, υποστηρίζεται η άποψη ότι ο Νόμος τούτος δεν θα παραμείνει για μεγάλο χρονικό διάστημα και ότι σύντομα το φαινόμενο της εκροής υπεράκτων κεφαλαίων θα βρει εναλλακτικούς τρόπους⁷⁴.

Προς το παρόν, όσον αφορά την Ελλάδα, ο FATCA, ως ο Νόμος περί Φορολογικής Συμμόρφωσης Λογαριασμών Αλλοδαπής έχει εφαρμογή και στην Ελλάδα και έχει υπογραφεί σχετική συμφωνία μεταξύ Ελλάδος και Η.Π.Α. (η οποία κυρώθηκε με το νόμο 4493/2017) και αποτελεί ομοσπονδιακή νομοθεσία των Η.Π.Α.⁷⁵

Πέρα από τον ως άνω νόμο, με τους νόμους 4378/2016 και 4428/2016 ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία το νομοθετικό πλαίσιο του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α) για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών χρηματοοικονομικών λογαριασμών (CRS, DAC 2). Το πλαίσιο αυτό επιβάλλει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στα οποία συγκαταλέγονται οι ασφαλιστικές εταιρείες, να συλλέγουν και να αναφέρουν στις αρμόδιες αρχές πληροφορίες σχετικά με τη φορολογική κατοικία προσώπων, οι οποίες θα χρησιμοποιούνται για το σκοπό του Προτύπου Κοινής Αναφοράς (CRS) και της Οδηγίας για τη Διοικητική Συνεργασία (DAC 2). Το Κοινό Πρότυπο Αναφοράς εφαρμόζεται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που βρίσκονται στις χώρες που συμμετέχουν στον Ο.Ο.Σ.Α., όπως η χώρα μας και έχει ως σκοπό να συμβάλει στη βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

1.2. Έννοια και ρόλος του CRS

Το Πρότυπο Αυτόματης Ανταλλαγής Πληροφοριών (Common Reporting Standard- CRS) είναι το εργαλείο για τον έλεγχο και φορολόγηση των εισοδημάτων και κεφαλαίων στο εξωτερικό. Το πρότυπο έχει υπογραφεί από

⁷⁴ *Behrens Federic*, Using a Sledghammer to Crack a Nut: Why FATCA Will Not Stand , Heinonline, Wis. L. Rev. 205, 2013

⁷⁵ https://www.allianz.com.gr/v_1511944634942/media/About_us/FATCA-CRS-DAC2.pdf

93 χώρες που έχουν ανακοινώσει ότι θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα, με 58 από αυτές να είναι early adopters δηλαδή ξεκίνησαν την εφαρμογή του CRS την 1η Ιανουαρίου 2016, με την πρώτη αναφορά να γίνεται το 2017⁷⁶.

Το CRS αποτελεί ένα τυποποιημένο μοντέλο αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών το οποίο αν και βασίζεται στο αμερικανικό FATCA, εντούτοις δεν προνοεί ελάχιστο όριο τις 50.000 δολάρια για ατομικούς λογαριασμούς όπως το FATCA, το CRS δεν προνοεί ελάχιστο όριο. Το Κοινό Πρότυπο Αναφοράς έχει προωθηθεί από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) με στόχο τη βελτίωση της διεθνούς φορολογικής συμμόρφωσης και της πάταξης της υπεράκτιας φοροδιαφυγής, μέσω της αυτόματης ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των χωρών που εφαρμόζουν το CRS.

Το CRS εφαρμόζεται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), μέσω της Οδηγίας που αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στο φορολογικό τομέα (Οδηγία 2014/107/ΕΕ). Οι σχέσεις με χώρες μη-μέλη της Ε.Ε. καθορίζονται από πολυμερείς συμφωνίες. Το CRS, επιγραμματικά, υποχρεώνει τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα που βρίσκονται σε χώρες που εφαρμόζουν το CRS να υποβάλλουν πληροφορίες για χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς που τηρούνται, άμεσα ή έμμεσα, από κατόχους λογαριασμών που είναι φορολογικοί κάτοικοι σε χώρες που εφαρμόζουν το CRS⁷⁷.

Σκοπός του CRS είναι η αποκάλυψη του «μαύρου» χρήματος που κρύβεται σε φορολογικούς παραδείσους κατά της φοροδιαφυγής και της φορολογικής απάτης ⁷⁸ . Το σύστημα Αυτόματης Ανταλλαγής Πληροφοριών Χρηματοοικονομικών Λογαριασμών δουλεύει ως εξής: είναι μια παγκόσμια πλατφόρμα μέσω της οποίας ανταλλάσσονται πληροφορίες από τη χώρα

⁷⁶ <https://www.piraeusbank.gr/el/idiwtes/epikoinonia-eksypiretisi-pelaton/common-reporting-standard>

⁷⁷ <http://www.eurokerdos.com/%CE%B5%CF%83%CE%B5%CE%AF%CF%82-%CE%B3%CE%BD%CF%89%CF%81%CE%AF%CE%B6%CE%B5%CF%84%CE%B5-%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-crs/>

⁷⁸ *Knobel Andres*, OECD's Handbook for Implementation of the CRS: TJN's Preliminary Observations , Tax Justice Network, 2015

προέλευσης εισοδημάτων ή περιουσιακών στοιχείων, στη χώρα της 2018 με τη συμμετοχή 47 επιπλέον χωρών, υπεισέρχονταν κιάλας στο άβατο των τραπεζών που τηρούν την ανωνυμία των πελατών τους. Το νέο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών περιορίζει δραστικά τα περιθώρια να κρύψει κάποιος χρήματα⁷⁹, δεδομένου ότι μετέχουν οι περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες. Οι ελληνικές φορολογικές αρχές έχουν ενημέρωση για κάθε λογαριασμό και άλλα περιουσιακά στοιχεία που διατηρούν Έλληνες πολίτες στις 31 Δεκεμβρίου 2016 σε πολλές χώρες⁸⁰.

Από 1ης Ιανουαρίου 2017 ο εν λόγω μηχανισμός εφαρμόζεται στις ως κάτωθι χώρες:

⁷⁹ Moss Meredith, Panama papers highlight the urgency: From FATCA to the OECD CRS, Henry Stewart Publications, 2016

⁸⁰ Σύμφωνα με την Αργυρώ Πορτοκαλάκη στο άρθρο Common Reporting Standard - Πόσο έτοιμα είναι τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα στην Ελλάδα για την εφαρμογή του από 1 Ιανουαρίου 2016, taxheaven, 2015, τα κυριότερα χαρακτηριστικά του CRS είναι: «1.η Φορολογική Κατοικία: το CRS ασχολείται με τη φορολογική κατοικία (και όχι την υπηκοότητα) του καταθέτη/επενδυτή και απαιτεί την υποβολή πληροφοριών σχετικά με αυτόν στις φορολογικές αρχές της χώρας της φορολογικής του κατοικίας. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να εντοπίσουν και να υποβάλλουν πληροφορίες σχετικά με τους αλλοδαπούς κατόχους λογαριασμών στις χώρες της φορολογικής τους κατοικίας. Πληροφορίες δεν χρειάζεται να υποβληθούν σχετικά με τους καταθέτες που είναι φορολογικοί κάτοικοι της χώρας στην οποία το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα έχει την φορολογική του έδρα. 2. Δυνατότητα εφαρμογής της “ευρύτερης προσέγγισης” του CRS: Για την τήρηση των υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας που ορίζει το CRS, τα ΧΙ θα πρέπει να εντοπίζουν τους κατόχους λογαριασμών που είναι κάτοικοι σε χώρες, οι οποίες έχουν συναινέσει στην εφαρμογή του CRS και να υποβάλλουν συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με αυτούς στις χώρες της φορολογικής τους κατοικίας. Παρ’όλα αυτά, η κάθε χώρα μπορεί να δώσει την δυνατότητα στα ΧΙ που βρίσκονται εντός των συνόρων της να εφαρμόσουν την “ευρύτερη προσέγγιση” του CRS που εκτείνεται, μεταξύ άλλων, στο εντοπισμό και τον έλεγχο κατόχων λογαριασμών που βρίσκονται σε χώρες οι οποίες δεν έχουν συναινέσει στην εφαρμογή του CRS (όπως οι ΗΠΑ), καθώς και στη συγκέντρωση όλων των απαραίτητων πληροφοριών που θα απαιτούνταν να υποβληθούν για αυτούς στις φορολογικές αρχές της φορολογικής τους κατοικίας, αν αυτοί θεωρούνταν εντός του πεδίου εφαρμογής του CRS. Η υιοθέτηση της ευρύτερης προσέγγισης από τις χώρες που έχουν συναινέσει στην εφαρμογή του CRS μπορεί να μειώσει σημαντικά το κόστος για τα ΧΙ καθώς δεν θα χρειάζεται να εκτελούν πρόσθετες διαδικασίες δέουσας επιμέλειας για τον εντοπισμό κατόχων λογαριασμών κάθε φορά που μια χώρα συναινεί στην εφαρμογή του CRS.»

Ανγκουίλα, Αργεντινή, Μπαρμπάντος, Βέλγιο, Βερμούδες, Βουλγαρία, Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι, Νησιά Καϋμάν, Κολομβία, Κροατία, Κουρακάο, Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία, Εσθονία, Νησιά Φερόε, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Γιβραλτάρ, Ελλάδα, Γροιλανδία, Γκέρνσεϊ, Ουγγαρία, Ισλανδία, Ινδία, Ιρλανδία, Νήσος του Μαν, Ιταλία, Τζέρσεϊ, Κορέα, Λετονία, Λιχτενστάιν, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Μεξικό, Μονσερά, Ολλανδία, Νιούε, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σαν Μαρίνο, Σεϋχέλλες, Σλοβακία, Σλοβενία, Νότιος Αφρική, Ισπανία, Σουηδία, Τρινιδάντ & Τομπάγκο, Τουρκς & Κάϊκος, Ηνωμένο Βασίλειο.

Από 1ης Ιανουαρίου 2018 τον μηχανισμό εφάρμοσαν και οι:

Αλβανία, Ανδόρα, Αντίγκουα & Μπαρμπούντα, Αρούμπα, Αυστραλία, Αυστρία, Μπαχάμες, Μπελίζ, Βραζιλία, Μπρουνεϊ, Νταρουσαλάμ, Καναδάς, Χιλή, Κόστα Ρίκα, Κίνα, Γκάνα, Γρενάδα, Χόνγκ Κόνγκ, Ινδονησία, Ισραήλ, Ιαπωνία, Λίβανος, Μακάο, Μαλαισία, Νησιά Μάρσαλ, Μονακό, Μαυρίκιος, Νέα Ζηλανδία, Κατάρ, Ρωσία, Σαϊντ Κιτς & Νέβις, Σαμόα, Σάντα Λουτσία, Σαϊντ Βίνσεντ, Σαουδική Αραβία, Σιγκαπούρη, Σαϊντ Μάρτεν, Ελβετία, Τουρκία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Μπαχρέιν, Νήσοι Κουκ, Ναούρου, Παναμά, Βανουάτου, Ουρουγουάη.

1.3. Διαφορές FATCA και CRS

Η δομή του CRS ακολουθεί τη δομή του FATCA, δηλαδή υφίσταται μια γενική εισαγωγή και στη συνέχεια αναλύεται η έννοια του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος και των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών για τους σκοπούς του CRS. Για τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του CRS, ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των υποχρεώσεων δέουσας επιμέλειας καθώς και υποβολής πληροφοριών σε τοπικές φορολογικές αρχές ανάλογα με τη φορολογική κατοικία των προσώπων που διατηρούν χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς σε αυτά.

Οι διαφορές των δύο νόμων σχετίζονται κυρίως με το γεγονός ότι ο FATCA είναι ένας νόμος των ΗΠΑ που στοχεύει στον εντοπισμό Αμερικανικών προσώπων που διατηρούν περιουσιακά στοιχεία εκτός ΗΠΑ, ενώ το CRS

στοχεύει στον εντοπισμό όλων των κατόχων λογαριασμών που διατηρούν περιουσιακά στοιχεία σε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα που βρίσκονται εκτός της φορολογικής τους κατοικίας.

- Γενικός σκοπός

Σκοπός του FATCA είναι ο εντοπισμός και η υποβολή πληροφοριών στις Αμερικανικές Φορολογικές Αρχές σχετικά με τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που είναι φορολογούμενα στις ΗΠΑ αλλά διατηρούν λογαριασμούς σε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα εκτός ΗΠΑ. Ο FATCA στοχεύει στον εντοπισμό προσώπων που είναι τόσο φορολογικοί κάτοικοι όσο και υπήκοοι των ΗΠΑ.

Σκοπός του CRS είναι ο εντοπισμός και η υποβολή πληροφοριών στη χώρα της φορολογικής κατοικίας φυσικών και νομικών προσώπων, τα οποία διατηρούν χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς εκτός της χώρας της φορολογικής τους κατοικίας. Δεν περιορίζεται στους Αμερικανούς πολίτες/υπηκόους αλλά εκτείνεται στους πολίτες όλων των χωρών που έχουν συμφωνήσει στην εφαρμογή του CRS. Η υπηκοότητα δεν λαμβάνεται υπόψη για τους σκοπούς του CRS.

- Συμμόρφωση με τις διατάξεις του νόμου

Ο FATCA δίνει τη δυνατότητα στα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα να επιλέγουν διάφορους τρόπους για τη συμμόρφωσή τους με αυτόν, π.χ. ένα πρόσωπο μπορεί να ορίσει ένα άλλο ως χορηγό του (sponsor) ή ένας όμιλος εταιρειών που αποτελούν Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα, μπορεί να ορίσει μια εταιρεία ως κυρίαρχη (lead Financial Institution) για τη συμμόρφωση του ομίλου με τις υποχρεώσεις που ορίζει ο FATCA. Το πρόσωπο που έχει οριστεί ως χορηγός/κυρίαρχο Χρηματοπιστωτικό Ίδρυμα αναλαμβάνει όλες τις υποχρεώσεις καταχώρισης, ελέγχου και υποβολής πληροφοριών.

Η έννοια της χορηγίας ή του κυρίαρχου Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος σε έναν όμιλο συνδεδεμένων εταιρειών δεν υφίσταται στο CRS, όπου κάθε ΧΙ πρέπει να αναλάβει τις υποχρεώσεις καταχώρισης με τις τοπικές φορολογικές αρχές (αν υφίστανται), ελέγχου και υποβολής πληροφοριών από μόνο του.

- Υποχρεώσεις καταχώρισης

Τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα εντός του πεδίου εφαρμογής του FATCA υποχρεούνται να καταχωρηθούν στην επίσημη λίστα FATCA των Αμερικανικών Φορολογικών Αρχών που είναι διαθέσιμη σε όλους μέσω της επίσημης ιστοσελίδας τους⁸¹ και να λάβουν τον χαρακτηριστικό αριθμό που ονομάζεται “Παγκόσμιος Ενδιάμεσος Αριθμός Ταυτοποίησης” (Global Intermediary Identification Number - GIIN) που φανερώνει ότι το συγκεκριμένο ΧΙ έχει καταχωρηθεί στη λίστα αυτή. Σε κάποιες χώρες υπάρχει, μάλιστα, η επιπλέον υποχρέωση να καταχωρηθούν στα ηλεκτρονικά αρχεία τοπικών φορολογικών αρχών.

Κεντρικές υποχρεώσεις καταχώρισης καθώς και παραλαβής χαρακτηριστικού αριθμού GIIN ή άλλου παρομοίου με αυτόν δεν υφίστανται. Παρ’ όλα αυτά τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα ενδέχεται να έχουν υποχρεώσεις καταχώρισης στα ηλεκτρονικά αρχεία των φορολογικών αρχών συγκεκριμένων χωρών.

- Έννοια χρηματοπιστωτικού λογαριασμού

Από την έννοια του χρηματοπιστωτικού λογαριασμού, ο FATCA εξαιρεί συμμετοχικά δικαιώματα ή χρεωστικούς τίτλους που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε αναγνωρισμένη αγορά διαπραγμάτευσης κινητών αξιών.

Τέτοια εξαίρεση δεν υφίσταται στο CRS.

- Λογαριασμοί εντός των εξαιρετέων ορίων

Σύμφωνα με το νόμο FATCA προϋπάρχοντες λογαριασμοί φυσικών προσώπων που δεν ξεπερνούν τα \$50.000 (περίπου €47.000) και νομικών προσώπων που δεν ξεπερνούν τα \$250.000 (περίπου €234.000) εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του νόμου.

Για τους σκοπούς του CRS το όριο των \$50.000 για τους κατόχους λογαριασμών που είναι φυσικά πρόσωπα δεν υφίσταται, ενώ το όριο των \$250.000 για τα νομικά πρόσωπα δύναται να εφαρμοστεί υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

- Παρακράτηση φόρου σε περίπτωση μη συμμόρφωσης

⁸¹ <https://apps.irs.gov/app/fatcaFfiList/flu.jsf>

Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος με τις προβλέψεις του FATCA (όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί μέσω των επιμέρους Διακρατικών Συμφωνιών), τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα θα πρέπει να παρακρατούν 30% των ποσών που λαμβάνουν και σχετίζονται με καταθέσεις/εισοδήματα Αμερικανικής προέλευσης και να τα αποδίδουν στις ΑΦΑ. Οι τοπικές φορολογικές αρχές κάθε κράτους δύνανται να ορίζουν πρόσθετες ποινές σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης.

Πρόβλεψη παρακράτησης του 30% συγκεκριμένων εισοδημάτων δεν υφίσταται στο CRS. Παρ'όλα αυτά οι τοπικές φορολογικές αρχές δύνανται να επιβάλλουν ποινές μη συμμόρφωσης σε Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα που δεν τηρούν τις προβλέψεις και τις προθεσμίες του CRS.

2. Η περίπτωση του Χονγκ Κόνγκ, της Σιγκαπούρης και της Κύπρου

2.1. Γεωστρατηγικοί και οικονομικοί λόγοι ανάπτυξης του Χονγκ Κονγκ και της Σιγκαπούρης

Υποστηρίζεται ότι χώρες που έχουν στενή σύνδεση με μεγαλύτερη εκβιομηχανοποίηση αναπτύσσουν φορολογικά μέτρα ευνοϊκά για την επιβίωσή τους, όπως η περίπτωση του Μονακό στη Γαλλία ή του Γιβραλτάρ στην Ισπανία. Το Χονγκ Κονγκ και η Σιγκαπούρη, ως νησιά διαθέτουν περιορισμένους πόρους. Επομένως, ο μόνος τρόπος επιβίωσής τους είναι η παροχή φορολογικών ελαφρύνσεων⁸². Αυτός ήταν και ο λόγος που η Σιγκαπούρη και το Χονγκ Κονγκ ανέπτυξαν υπηρεσίες για να προσελκύσουν υπεράκτιες εταιρίες. Το ιστορικό υπόβαθρο των δύο χωρών έχει κοινά στοιχεία και διαθέτουν κάτι μοναδικό. Η γεωστρατηγική θέση της Σιγκαπούρης βρίσκεται στην Νοτιανατολική Ασία και καθίσταται ως σημείο με έντονη διέλευση και το Χονγκ Κονγκ λειτουργεί σαν διέξοδος της Κίνας⁸³. Οι δύο πόλεις συναγωνίζονται επάξια για δεκαετίες στο ποια από τις δύο θεωρείται το

⁸² KPMG, Tax Profile, 2016, σελ.1-6

⁸³ John R., Tax Havens and Offshore Finance: A Study of Transnational Economic Development, Bloombury, 2013, σελ. 221

μεγαλύτερο οικονομικό κέντρο μετά το Τόκιο της Ιαπωνίας ως το «Καλύτερο μέρος για να κάνεις μπίζνες»⁸⁴. Κάνεις, ωστόσο, δεν έχει καταλήξει. Το Χονγκ Κονγκ διαθέτει μακρόχρονη ιστορία ως επιχειρηματικό κέντρο, ωστόσο η Σιγκαπούρη ενσωματώνει στη νομοθεσία της ευνοϊκότερες πολιτικές για την εύκολη εγκατάσταση αλλοδαπών εταιριών. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, η Σιγκαπούρη είχε ραγδαία εξέλιξη από το 2012 μέχρι το 2013 καθώς τροποποίησε τη νομοθεσία της για την ευνοϊκότερη μεταχείριση υπεράκτιων εταιριών.

Και οι δύο πόλεις έχουν εστιάσει τις υπηρεσίες τους στον τραπεζικό τομέα. Το Χονγκ Κονγκ, ωστόσο, έχει την μεγαλύτερη συγκέντρωση σε τραπεζικά ιδρύματα στον κόσμο⁸⁵. Το 2012, 69 από τις 100 μεγαλύτερες τράπεζες στον κόσμο είχαν εγκατάσταση στο Χονγκ Κονγκ. Η χρηματιστηριακή αγορά του Χονγκ Κονγκ είναι η έκτη μεγαλύτερη στον κόσμο και η δεύτερη μεγαλύτερη στην Ασία μετά την Ιαπωνία⁸⁶.

Όσον αφορά τη Σιγκαπούρη, το 2010 έλαβε την 4η θέση ως την μεγαλύτερη αγορά συναλλάγματος μετά το Λονδίνο, τη Νέα Υόρκη και το Τόκιο. Η ιδιωτική βιομηχανία διαχείρισης πλούτου και κεφαλαίων έχει προσελκύσει αυξανόμενο αριθμό ελβετικών / διεθνών ιδιωτικών τραπεζών.⁸⁷ Μερικά παραδείγματα είναι η Citibank, "Morgan Stanley και Credit Suisse αλλά και τοπικές τράπεζες, όπως η Overseas Chinese Banking Corporation (OCBC). Τον Οκτώβριο του 2009, η Τράπεζα OCBC εξαγόρασε την Ασιατική Τράπεζα,

⁸⁴ <https://www.guidemesingapore.com/why-singapore/hong-kong/doing-business---singapore-vs-hong-kong> • <https://www.rikvin.com/incorporation/why-singapore-is-preferred-by-foreign-companies/>

⁸⁵ Hampton M., Abbott J., *Offshore Finance Centres and Tax Havens: The Rise of Global Capital*, Purdue University Press, σελ. 107

⁸⁶ Yen R., Hua Changchun, Craig Sean, *Development of the Renminbi Market in Hong Kong SAR: Assessing Onshore- Offshore Market integration*, International Monetary Fund, 2013, σελ. 9

⁸⁷ 'Julius Baer seeks expansion in Southeast Asia, *Reuters* (US), 29 June 2007 <<http://www.reuters.com/article/2007/06/29/idUSSIN23513820070629> > (accessed: 22 May 2013); Kevin Brown, 'Julius Baer eyes 'second home' in Asia, *Financial Times*, 12 September 2010

ιδιωτικού τραπεζικού τομέα, ING για τη σύσταση της Τράπεζας της Σιγκαπούρης.⁸⁸

2.2.Προνόμια

2.2.1.Φορολογικό Καθεστώς

Το Χονγκ Κονγκ προσφέρει πλήθος φορολογικών προνομίων. Το φορολογικό του καθεστώς δεν κάνει διακρίσεις σε ημεδαπούς και αλλοδαπούς υπό την έννοια ότι οι κάτοικοι και μη φορολογούνται με τον ίδιο τρόπο. Η υιοθέτηση της «εδαφικής αρχής» σημαίνει ότι ο φόρος εισπράττεται μόνο από το Χονγκ Κονγκ ως χώρα προέλευσης. Τα έσοδα από εξωχρηματιστηριακές συναλλαγές απαλλάσσονται από το φόρο⁸⁹.

Δραστηριότητες όπως η απλή έκδοση τιμολογίου, η λειτουργία του τραπεζικού λογαριασμού και η τήρηση λογιστικών βιβλίων δεν επιβαρύνονται με επιπλέον φόρο. Υπάρχει πλήρης απουσία φόρου κεφαλαιουχικών κερδών, παρακράτηση φόρων, φόρων επί των πωλήσεων και ΦΠΑ. Τα κέρδη προερχόμενα από το Χονγκ Κονγκ φορολογούνται στο 16,5% . Στα ως άνω υπάρχουν και ορισμένες εξαιρέσεις.⁹⁰

⁸⁸ *Citibank Singapore Bank Accounts*, Singapore Deposits <http://singapore.deposits.org/providers/citibank-singapore.html> , *Morgan Stanley in Singapore & Southeast Asia* <http://www.morganstanley.com/about/offices/seasia.html> UBS Singapore, *UBS Wealth Management in Singapore Benefit from one of the worlds leading wealth managers* <http://www.ubs.com/sg/en/wealth-management/relationship/offices_singapore.html>, Credit Suisse, *History: Serving Singapore across decades*, <https://www.credit-suisse.com/sg/privatebanking/bank/en/history.jsp> , Bank of Singapore, *Corporate Governance Report 2012* <http://www.bankofsingapore.com/pdf/Corporate%20Governance%20Report.pdf> , Xinhua, *Singapore banks top Asias safest bank list ASEAN-China Free Trade Area*
⁸⁹ *Jao Y.*, *The Rise of Hong Kong as a Financial Center*, University of California Press, Vol. 19, No. 7 1979, σελ. 674-694

⁹⁰*Michael Littlewood*, 'The Hong Kong Tax System: its History, its Future and the Lessons it Holds for the Rest of the World' <http://www.civic-exchange.org/wp/wp-content/uploads/2010/08/1008_HKLJ.pdf>

Η Σιγκαπούρη έχει έναν από τους χαμηλότερους συντελεστές φορολογίας στον τομέα των προσωπικών και εταιρικών φόρων στην Ασία . Το προσωπικό εισόδημα κατοίκου φορολογείται από 2% έως 20% από το 2012 και έπειτα. Οι μη κάτοικοι φορολογούνται με συντελεστή 15%. Ο συντελεστής εταιρικού φόρου είναι 17%. Ο φόρος εισοδήματος επιβάλλεται σε εισόδημα που δημιουργείται ή προέρχεται από τη Σιγκαπούρη, ή έσοδα που εισπράχθηκαν στη Σιγκαπούρη.

2.2.2. Νομοθεσία ως προς το Τραπεζικό Απόρρητο

Το νομικό σύστημα του Χονγκ Κονγκ είναι το Basic Law, δηλαδή ένα κράμα από κινέζικο νόμο και κοινό δίκαιο (βρετανικό δίκαιο) , σύστημα ιδιαίτερα ανεξάρτητο, διαφανές⁹¹ και αποτελεσματικό κατά της διαφθοράς, το οποίο ενσωματώνει διεθνείς κανόνες. Η Νομισματική αρχή του Χονγκ Κονγκ⁹² ως ανεξάρτητος ρυθμιστικός φορέας έχει καθιερώσει κανόνες διατήρησης χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, αφήνοντας περιθώρια ανάπτυξης της βιομηχανίας. Προτού θεσπίσει νομοθεσίες διαπραγματεύεται με τους επαγγελματίες του κάθε κλάδου. Το απόρρητο έχει διαβαθμίσεις ελαστικότητας και δεν καλύπτεται από απόλυτη μυστικότητα. Σε αντίθεση με την Ελβετία ή την Σιγκαπούρη δεν υιοθετεί τις επιταγές του έκαστου καταστατικού, αλλά βασίζεται καθαρά στο κοινό δίκαιο⁹³ που περιλαμβάνει περιπτώσεις και περιπτώσεις.

Το 67 δίκαιο περιλαμβάνει προφανώς το τραπεζικό απόρρητο το οποίο προστατεύεται και συνήθως περιλαμβάνεται και ως όρος στη σύμβαση μεταξύ πελάτη και τράπεζας. Η εμπιστευτικότητα μπορεί να καμφθεί από τον ίδιο τον

⁹¹ *Costas Bakouris, Greece can root out corruption -just like Hong Kong did* (December 2012) The Guardian <<http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2012/dec/05/greece-corruptionindex-hong-kong>> (accessed: 25 May 2013); Rob McCusker, 'Review of anti-corruption strategies' (Technical and Background Paper No.23, Australian Institute of Criminology).

⁹² Hong Kong Monetary Authority, Annual Report 2012: *International Financial Centre*

⁹³ Hong Kong Monetary Authority, Code of Banking Practice - *Hong Kong Monetary Authority* 5, 8, 53.

πελάτη και όχι από την τράπεζα. Το Διάταγμα περί Προσωπικών Δεδομένων προστατεύει το συμφέρον του ιδιώτη και απαιτεί κάθε άτομο να τηρεί τα δέοντα μέτρα στην συλλογή, κατοχή, επεξεργασία και χρήση των προσωπικών του δεδομένων. Επιπροσθέτως, ο κώδικας τραπεζικής πρακτικής του κοινού δικαίου ενισχύει το καθήκον προς την εμπιστευτικότητα. Επειδή ο κώδικας δεν έχει διαθέσει ισχύ νόμου, εποπτεία έχει η νομισματική αρχή του Χονγκ Κονγκ.

Στο Χονγκ Κονγκ, το Υποτμήμα 4 (1) του Διατάγματος σχετικά για τα εσωτερικά έσοδα⁹⁴ επιβάλλει την επιμέλεια σε πρόσωπα που ενεργούν σύμφωνα με το διάταγμα προς διατήρηση του απορρήτου σε υποθέσεις κατοίκων και μη κατοίκων για ζητήματα που σχετίζονται με δασμούς, εκτός εάν αυτό είναι αναγκαίο για την εφαρμογή του Διατάγματος.

Το Υποτμήμα 4 (3) προβλέπει ότι οι υπάλληλοι δεν μπορούν να αναπαράγουν τα έγγραφα ή να αποκαλύπτουν στο δικαστήριο κάθε πληροφορία κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους σύμφωνα με το διάταγμα εκτός εάν αυτό είναι αναγκαίο για την εφαρμογή των διατάξεων του διατάγματος.

Παρά τη διαφορά του νόμου περί απορρήτου από τους κλασικούς φορολογικούς παραδείσους, το Χονγκ Κονγκ κατέλαβε την τέταρτη θέση στην χρηματοοικονομική μυστικότητα για την ευρέως διαδεδομένη χρήση αδιαφανών εταιρειών (αδιαφανείς γιατί η ταυτότητα των εταιριών είναι άγνωστη) . Παρόλα αυτά θεωρείται ότι διευκολύνει την φοροδιαφυγή. Έχει κατηγορηθεί ότι χρησιμεύει στην συγκάλυψη της κινέζικης δωροδοκίας και άλλων διεφθαρμένων δραστηριοτήτων. Κινέζοι επενδυτές ενεργώντας ως κάτοικοι του Χονγκ Κονγκ λαμβάνουν ειδικά προνόμια ως αλλοδαποί στην Κίνα. Έχει διαπιστωθεί ότι οι ντόπιοι κινέζοι και όχι αλλοδαποί είναι αυτοί που βρίσκονται πίσω από την διακίνηση του «καυτού χρήματος» στην Κίνα.

Η Σιγκαπούρη από την άλλη πλευρά, προβλέπει αυστηρούς κανόνες για το απόρρητο σε σύγκριση με άλλες χώρες όπως την Ελβετία. Οι κανονισμοί που διέπουν το τραπεζικό απόρρητο είναι πιο αυστηρά θεσμοθετημένοι από ότι

⁹⁴*Inland Revenue Ordinance* (Hong Kong) Cap 112, s 4(1).

στο Χονγκ Κονγκ. Το άρθρο 47 (6) της Τραπεζικής Πράξης της Σιγκαπούρης προβλέπει απαγόρευση απέναντι στις συμβάσεις εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που αφορούν τους πελάτες της τράπεζας από τους τραπεζικούς ή άλλους υπαλλήλους. Πράξεις αντίθετες με αυτή τη ρύθμιση τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι 3 ετών ή πρόστιμο 125.000 Δολαρίων Σιγκαπούρης.

Η Σιγκαπούρη βέβαια όπως και άλλες χώρες έχει σκοπίμως δημιουργήσει μια δικαιοδοσία «μυστικότητας» για την προστασία και απονομή πλεονεκτημάτων σε άτομα που δεν διαμένουν στην χώρα τους. Αυτοί οι κανονισμοί, έχουν ως αποτέλεσμα, να υπονομεύσουν νομοθεσίες ή κανονισμούς άλλων οργάνων και να δημιουργήσουν έναν πέπλο μυστικότητας παρόλο αυτά καλύπτονται από νομιμότητα.

Οι νόμοι της Σιγκαπούρης είναι αυστηροί , ωστόσο εστιάζονται στην προστασία των δικαιωμάτων και τραπεζικών απορρήτων των πελατών που είναι κάτοικοι ή μη.

2.3. Νομοθεσία ως προς τη Σύσταση και Δομή των Εταιρειών

2.3.1. Χονγκ Κονγκ

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ειπώθηκε στο άνωθι μέρος, καταλήγουμε ότι η επένδυση είναι μία από τις πιο δημοφιλείς και ευρέως διαδεδομένες δομές της οικονομικής βιομηχανίας του Χονγκ Κονγκ λόγω της ευελιξίας⁹⁵. Στο αυτόνομο κρατίδιο του Χονγκ Κονγκ είναι εγκατεστημένες πλείστες εταιρίες επενδυτικού χαρακτήρα. Οι εταιρίες αυτές διαθέτουν διοικητικό συμβούλιο του, ωστόσο οι μάνατζερ είτε οι επενδυτικοί σύμβουλοι δεν διαθέτουν γραφεία ή εργαζόμενους, επομένως λειτουργούν ως offshore εταιρίες ⁹⁶ . Τα πλεονεκτήματα είναι ότι:

⁹⁵ *Jao Y.*,1979, σελ. 674-694

⁹⁶ *Wong Sun Ying*, *Offshore Financial Centres and Offshore Business Structures*, 28 *Austl. Tax F.* 787, 840 , 2013

1. Η ίδρυση μιας εταιρείας πραγματοποιείται με την καταχώρηση του καταστατικού και των άρθρων στο μητρώο των εταιρειών.
2. Οι μέτοχοι και οι Διοίκηση των Εταιρειών δεν απαιτείται να είναι εγκατεστημένοι ή ιθαγενείς.
3. Η φορολογική υποχρέωση βασίζεται στην ιδέα της προέλευσης του εισοδήματος και όχι στην εγκατάσταση της εταιρείας.
4. Ο φόρος για τις εταιρείες ανέρχεται σε 16,5%⁹⁷. Αυτό είναι μόνο στις εταιρίες που δραστηριοποιούνται ή έχουν πελάτες στο Χονγκ Κονγκ. Οι offshore εταιρίες απολαμβάνουν φόρους μηδενικού συντελεστή.
5. Σε μια εταιρεία με έδρα το Χονγκ Κονγκ, μπορούν να συγκεντρωθούν κέρδη από όλο τον κόσμο, χωρίς φορολόγηση ως εισόδημα αλλοδαπής προέλευσης⁹⁸.

2.3.2. Σιγκαπούρη

Η ίδρυση μίας εταιρείας στην Σιγκαπούρη αποτελεί συχνό φαινόμενο. Προβλέπονται οι εγγεγραμμένες και οι μη εγγεγραμμένες εταιρείες, ξένα υποκαταστήματα ή γραφεία αντιπροσώπευσης. Η νομοθεσία της βασίζεται στο Αγγλικό Δίκαιο. Τα πλεονεκτήματα είναι ότι:

1. Απαιτούμενος χρόνος σύστασης της εταιρείας είναι η μία ημέρα.
2. Τα ετήσια δικαιώματα για πληρωμή στην Κυβέρνηση είναι U.S. \$ 50.
3. Δεν απαιτείται η ονομασία του επωφελούμενου των μετοχών στις αρχές.
4. Μια εγγεγραμμένη εταιρεία φορολογείται μόνο για τα εισοδήματα που έχουν ως πηγή τη Σιγκαπούρη και τα ξένα εισοδήματα που παραμένουν στη Σιγκαπούρη.
5. Μια μη εγγεγραμμένη εταιρεία θα πληρώσει φόρο μόνο για τα εισοδήματα πηγής Σιγκαπούρης.

⁹⁷ *Littlewood M.*, 'The Hong Kong Tax System: its History, its Future and the Lessons it Holds for the Rest of the World' <http://www.civic-exchange.org/wp/wp-content/uploads/2010/08/1008_HKLJ.pdf>

⁹⁸ *Hwang B., Wong S.*, Setting Up a Company in Hong Kong, Business Law Today, American Bar Association, 2013

6. Για εταιρείες με μικρότερο ετήσιο κέρδος των 2,5 εκ. \$ απαιτείται η τήρηση φακέλων-αρχείων από τον Γραμματέα της Σιγκαπούρης, αλλά έλεγχος δεν απαιτείται.

3. Η περίπτωση της Κύπρου

Με την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το σύνολο των εταιριών της νησιωτικής χώρας συμπεριλαμβανομένων και των πρώην υπεράκτιων εταιριών δεν νοούνται πλέον ως εξωχώριες αλλά ως «κοινές» κοινοτικές εταιρίες.

Σήμερα στην Κύπρο, ισχύει ο χαμηλότερος στην Ευρώπη συντελεστής φόρου, 10% πάνω στα καθαρά κέρδη της εταιρείας. Τα δε μερίσματα στους μετόχους μη κάτοικους Κύπρου, εξαιρούνται φορολογίας. Ακόμη δεν επιβάλλεται φόρος κεφαλαιουχικών κερδών για διαθέσεις περιουσίας στο εξωτερικό. Οι φορολογικές ζημιές μιας Κυπριακής Εταιρίας μπορούν να μεταφερθούν επ' αόριστο ενώ υπάρχει απόλυτη ελευθερία στη διακίνηση ξένου συναλλάγματος, επιτρέποντας το άνοιγμα λογαριασμών σε ξένο συνάλλαγμα. Οι Κυπριακές Εταιρείες μπορούν να διατηρούν τραπεζικούς λογαριασμούς σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και σε οποιοδήποτε νόμισμα. Άλλο ένα πλεονέκτημα των κυπριακών εταιριών είναι το ισχυρό τραπεζικό απόρρητο και η δυνατότητα διατήρησης ανωνυμίας του μετόχου. η Κυπριακή και η Ελληνική Δημοκρατία έχουν υπογράψει και επικυρώσει διμερή συνθήκη από την 30/03/1992 για αποφυγή καταβολής διπλής φορολογίας μεταξύ τους. Αντίστοιχα, το σύνολο το κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάνουν πλέον αποδεκτές τις πιστοποιήσεις πληρωμών φόρου που λαμβάνουν χώρα στην Κυπριακή Δημοκρατία και πάλι στα πλαίσια αποφυγής καταβολής διπλής φορολογίας.

Ωστόσο, η σταδιακή ομογενοποίηση της Ευρωπαϊκής Αγοράς έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των υποχρεώσεων επιμέλειας των Κυπριακών Εταιριών Διεθνών Δραστηριοτήτων. Με τις ολοένα και περισσότερες διευρωπαϊκές συμφωνίες οι Κυπριακές αρχές υποχρεώνονται να παρέχουν εξηγήσεις σε άλλες κρατικές αρχές. Ταυτόχρονα, επιταχύνεται και η δυνατότητα εκτέλεσης αποφάσεων ευρωπαϊκών δικαστηρίων σε βάρος περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν σε κυπριακές εταιρίες. Παρά την

αυστηροποίηση του καθεστώτος των εταιριών με διεθνή δραστηριότητα σε σχέση με την προ του 2004 κατάσταση, στην Κυπριακή Δημοκρατία είναι εγγεγραμμένες στα εμπορικά μητρώα πάνω από 250.000 εταιρίες. Παρόμοια εξέλιξη με τις Κυπριακές εταιρίες είχαν και οι εταιρείες του Λουξεμβούργου.⁹⁹

Ιδιαίτερη εντύπωση μας δημιουργεί η διάρθρωση μιας offshore όπου η κυπριακή εταιρεία συναλλάσσεται στο όνομα της αλλά για λογαριασμό της offshore. Πιο συγκεκριμένα με στόχο να αποκτήσουν φορολογία χαμηλότερη του 10%, η διάρθρωση είναι ο κύριος συμβαλλόμενος («principal» ή «P») είναι συνήθως μία offshore («offshore» συστημένη στις Σευχέλλες ή αλλού). Η offshore αναθέτει μέσω μιας σύμβασης εκπροσώπησης-αντιπροσώπευσης («nominee - agency agreement») σε μία Κυπριακή εταιρεία την εκπροσώπηση της παγκοσμίως (εκτός Κύπρου) για πάσης φύσεως συναλλαγές (αγορές, πωλήσεις, πληρωμές, εισπράξεις κ.α.). Για αυτές τις υπηρεσίες (υπηρεσίες εκπροσώπησης - αντιπροσώπευσης προς την offshore) η Κυπριακή εταιρεία χρεώνει προμήθεια ως ποσοστό % επί του τζίρου.

Αυτή η προμήθεια και φορολογείται στην Κύπρο. Τα υπόλοιπα κέρδη φορολογούνται στα βιβλία της «offshore» (συνήθως με πολύ χαμηλότερους συντελεστές, ακόμα και με 0%). Έτσι η συνολική αποτελεσματική φορολογία της διάρθρωσης είναι σε επίπεδα κατά πολύ χαμηλότερα του 10%.¹⁰⁰: *«Στην περίπτωση της ανωνυμίας, οι εμπιστευματοδόχες εταιρείες στην Κύπρο μπορούν να κατέχουν τις μετοχές, άνευ δικαιωμάτων, σε εμπίστευμα για τον πραγματικό δικαιούχο, μη μόνιμο κάτοικο Κύπρου. Ο εμπιστευτοδόχος οφείλει να εξασφαλίσει τη σχετική άδεια από τη Κεντρική Τράπεζα για να κατέχει μετοχές σε εμπίστευμα εκ μέρους των πραγματικών δικαιούχων. Σε μερικές περιπτώσεις, επιχειρηματικοί λόγοι καθιστούν επιτακτική την ανάγκη διατήρησης της ανωνυμίας των φυσικών ή νομικών προσώπων που*

⁹⁹Χαρίση-Στάμου, Οι ναυτιλιακές εταιρίες ευκαιρίας σαν εταιρίες εν τις πράγμασι, ΕλλΔνη 1985

¹⁰⁰ Μπεζαντάκος Α., "OFFSHORE ΕΤΑΙΡΙΕΣ , ΝΟΜΙΚΕΣ ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ", taxheaven, 2014 <https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/18495>

συμμετέχουν σε ένα επιχειρηματικό φορέα (εταιρεία). Δεδομένου ότι οι μετοχές των κυπριακών "μη δημοσίων" εταιρειών είναι υποχρεωτικά ονομαστικές, η επιζητούμενη ανωνυμία μπορεί να επιτευχθεί με την δημιουργία ενός εμπιστεύματος (trust)».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Από την ανάλυση όλων των ανωτέρω εννοιών φάνηκε η εξέχουσα θέση που έχουν λάβει οι Εξωχώριες Εταιρείες στον σύγχρονο εμπορικό κόσμο. Ο ουσιαστικότερος λόγος και το κίνητρο επέκτασης των επιχειρήσεων αυτών από την δημιουργία τους μέχρι και σήμερα είναι η δυνητική αύξηση της κερδοφορίας τους. Η έλλειψη εναρμόνισης των φορολογικών συστημάτων όπως αναλύθηκε ανωτέρω μπορεί να δημιουργήσει καταστάσεις αρνητικές για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε τρίτη χώρα αφού βάσει συγκεκριμένων θεωριών που εφαρμόζονται κατά περίπτωση ανακύπτουν ανωμαλείες σε ζητήματα αναγνώρισής τους.

Επιπλέον ο όρος offshore trust, αναγεται σημαντικός στην απόκρυψη στοιχείων όπως τη χρηματοδότηση μιας εταιρείας μέσω δανεισμού από το trust, τις αμοιβές υψηλόβαθμων στελεχών της onshore εταιρείας, την κατοχή ή τα εισοδήματα από ακίνητα ιδιαίτερα μεγάλης αξίας. Εύλογος είναι, ο πονοκέφαλος που προκαλούν τα offshore trust στις ελεγκτικές αρχές κυρίως, των χωρών που είναι εγκατεστημένες οι μητρικές εταιρείες των trust, διότι εμπλέκονται σε πλήθος αμφισβητούμενων συναλλαγών και διαφυγόντων κερδών. Το διεθνές εμπορικό και φορολογικό νομοθετικό πλαίσιο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκές, για να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις δραστηριότητες των συγκεκριμένων νομικών προσώπων. Μπορεί όμως να προστατευθεί η ελληνική πολιτεία από την φοροδιαφυγή που πραγματοποιείται μέσω αυτών των επιχειρηματικών σχημάτων;

Σημαντικό ερώτημα καθώς ο θεσμός των υπεράκτιων Εταιρειών παρείχε από τη μία την δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν ως έδρες μικρές κατά το πλείστον χώρες με ιδιαίτερα χαμηλή φορολογία και πλήρη εχεμύθεια για τα άτομα που εμπλέκονται σε αυτές, από την άλλη όμως στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κόσμο δημιούργησε μεγάλες τεράστιες δυνατότητες ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος χωρίς αντίστοιχα αποτελεσματικούς υπερεθνικούς μηχανισμούς για την αντιμετώπισή του. Η αύξηση αυτή αναμφίβολα συντελέστηκε επειδή πολλές χώρες διευκόλυναν με ευνοϊκές νομοθεσίες την κυκλοφορία των κεφαλαίων σε offshore εταιρείες. Σήμερα, Κανονισμοί και

Μηχανισμοί που υιοθετούνται διεθνώς προσπαθούν να επιβάλλουν τάξη μέσω αυστηρών οικονομικών μέτρων στην άκριτη χρήση των offshore εταιρειών και στην ανέλεγκτη προέλευση των κεφαλαίων που εμπλέκονται σε αυτές. Παρόλα αυτά όσο τα συστήματα μέσω των μηχανισμών θα προσπαθούν να βρίσκουν λύσεις για να επέλθει αρμονία, τόσο η πολυμήχανη ανθρώπινη λύση θα βρίσκει τρόπους να ξεμπλοκάρει οποιονδήποτε έλεγχο περιορίζει την ανεύρεση χρημάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Βρέλλης Σπ.*, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, 3^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2008
- Γεωργακόπουλος Λ.*, *Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου*, Μονογραφία, Π.Ν.Σάκκουλας, 1996
- Δεληγιάννη- Δημητράκου Χρ.*, *Trust και καταπίστευση*, Σάκκουλας Α.Ε., 2002
- Δουβής Π.*, «Offshore δραστηριότητες», *ΙΔΙΩΤΙΚΗ*, 2008
- Ευρυγένης Δ.*, *Ιδιωτικόν Διεθνές Δίκαιο*, 1968
- Κρίστης Ηλ.*, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, *Ειδικόν Μέρος*, 1967
- Λάος Ν.*, *Αγορά ξένου συναλλάγματος Forex*, Αντ. Ν.Σάκκουλας, 1999
- Λιγωμένου Α.*, *Εξωχώριες Εταιρίες και Φορολογικοί παράδεισοι*, Αρχείο Νομολογίας, Περίοδος Β, 2006
- Μαριδάκης Γ.*, *Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, τομος Α, 1968
- Μεταλληνός Α.*, *εις ΔικΑΕ 2010*, 6, αριθμ. 12
- Μεταλληνός Α.*, *Τα υποκείμενα της διεθνούς συναλλαγής*, *Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών*, 2010
- Μπώλος Αγ.*, *Το ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο των εξωσυμβατικών Ενοχών*, Π.Ν. Σάκκουλας.2014
- Παμπούκης Χ.*, *Οι υπεράκτιες εταιρίες στο ελληνικό Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο*, *Δίκαιο επιχειρήσεων και εταιριών*, τ. 7, τευχ. 10, 2001
- Παμπούκης Χ.*, *Σύγχρονες Εξελίξεις Εταιρικού Δ.Δ. από τη Νομολογία του ΔΕΚ- Η Επίδραση του Ευρωπαϊκού Δικαίου στο Εθνικό Σύστημα Κανόνων Σύγκρουσης*, 2002
- Σινανιώτη-Μαρούδη Α.*, *Εταιρίες*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012
- Φωτόπουλος Ι.*, *Φωτόπουλος Γ.*, *ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ*, *ΛΟΓΙΣΤΗΣ*, 2001
- Χαρίση-Στάμου Η.*, *Οι ναυτιλιακές εταιρίες ευκαιρίας σαν εταιρίες εν τις πράγμασι*, *ΕλλΔνη 1985*, σελ.1106
- Χριστοδούλου Φ.*, *Προλεγόμενα στην προβληματική των υπεράκτιων εταιριών*, *ΔΕΕ 2001*, 568 επ.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Bakouris, Costas, Greece can root out corruption -just like Hong Kong did , The Guardian, 2012

Behrens Federic, Using a Sledghammer to Crack a Nut: Why FATCA Will Not Stand , Heinonline, 2013 Wis. L. Rev. 205

Boghean Florin- Boghean Carmen, Tax Heavens- The Black Hole of the International Finance, HeinOnline.com

Dhammika Dharmapala, Cross-border tax evasion under a unilateral FATCA regime, Journal of Public Economics, 2016

Dizdarevic Melissa, The FATCA Provisions of the Hire Act: Boldly Going Where No Withholding Has Gone Before, Heinonline, 79 Fordham L. Rev., 2011

Dörry Sabine, The transformative powers of the co-evolution between international financial markets and offshore financial centres

Enea Constantin- Enea Constantin, Annals of the Constantin Brancusi, University of Tanrgu Jiu, Economy Issue ECO Trend, Academica Brancusi Publisher, ISSN 2344- 3685/ISSN – L. 1844-7007, 2015

Gravelle J., Tax Havens: International Tax Avoidance and Evasion, *National Tax Journal*, Vol. 62, No. 4, 2009

Grinberg Itai , Beyond FATCA: An Evolutionary Moment for the International Tax System, Georgetown University Law Center, 2012

Grinberg Itai , Taxing Capital Income in Emerging Countries: Will FATCA Open the Door?, *World Tax Journal*, Vol. 5, 2013

Hampton M., Abbott J., Offshore Finance Centers and Tax Havens: The Rise of Global Capital, Purdue Univerisity Press

Harvey Richard Jn, Offshore Accounts: Insider's Summary of FATCA and Its Potential Future , Heiononline, 2012

Hong Kong Inland Revenue Department, A Brief Guide To Taxes Administered By The Inland Revenue Department , 2012-2013

Hwang Basil Selina Wong, Setting Up a Company in Hong Kong, Business Law Today, American Bar Association, 2013

Jao Y., *The Rise of Hong Kong as a Financial Center*, University of California Press, Vol. 19, No. 7 1979, σελ. 674-694

John R., *Tax Havens and Offshore Finance: A Study of Transnational Economic Development*, Bloombury, 2013

Knobel Andres, OECD's Handbook for Implementation of the CRS: TJN's Preliminary Observations , Tax Justice Network, 2015

KPMG, Anti-Money Laundering and Combating Financing Terrorism (AMLICFT) Services, China and Hong Kong, 2009

KPMG, Tax Profile, 2016

Lau Alex, Hong Kong Immigration Requirements for Business Executives and Professionals, 2013 Bus. L. Today 1, 2 ,2013

Moss Meredith, Panama papers highlight the urgency: From FATCA to the OECD CRS, Henry Stewart Publications, 2016

Paul John, The future of the FATCA, North East Journal of Legal Studies, Vol 37, art. 4, 2018

Reider Mikhail -Gordon, *Truman Kirkland Butler*, Anti-Money Laundering, 47 Int'l Law. 387, 406 , 2013

Srivastava, D. K. (ed) *Business Law in Hong Kong* (4th ed) Hong Kong, Sweet & Maxwell/Thomson Reuters, 2014

Tax Justice Network, Financial Secretary Index , Hong Kong, 2013

William Cary, Federalism and Corporate Law: Reflections upon Delaware, 83 Yale L.J. 663 , 1974

Winston Granwell Alan, FATCA from a US and an EU perspective: Where are We Now? An Overview, DLA piper, 2012

Wolff Lutz- Christian, *The Law of Cross-Border Business Transactions. Principles, Concepts, Skills* , Wolters Kluwer Law & Business, 2013

Wolff Lutz-Christian, Chinese Investments Overseas: Onshore Rules and Offshore Risks, 45 Int'l Law. 1029, 1050 , 2011

Wong Karen Sun Ying, Offshore Financial Centres and Offshore Business Structures, 28 Austl. Tax F. 787, 840 , 2013

Wood Robert, FATCA's perfect storm for offshore accounts, HeinOnline.com

Yen R., Hua Changchun, Craig Sean, Development of the Renminbi Market in Hong Kong SAR: Assessing Onshore- Offshore Market integration, International Monetary Fund, 2013

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ

<https://www.allianz.com.gr>

<http://www.ird.gov.hk/>

<https://www.linkedin.com/pulse/τι-είναι-η-οδηγία-fatca-σταυρακούκας>

<https://www.taxheaven.gr/>

<http://www.investopedia.com/>

<http://www.imf.org/>

<http://stats.oecd.org/>

<http://www.eib.org/>

<https://www.guidemesingapore.com/>

<https://www.rikvin.com>

<https://www.irs.gov/>

<https://myaccount.thomsonreuters.com/Westlaw/>

<http://www.pantelakis.gr/>

<http://www.irs.gov/Businesses>

<https://www.taxheaven.gr/>

<http://www.internationalinvestment.net>

<https://www.bopplaw.com/>

<https://www.pearse-trust.ie/>

<https://adcsovereignty.files.wordpress.com/>

<http://www.internationalinvestment.net>

<https://heinonline.org>

<https://www.taxjustice.net/>

<https://www.mariscal-abogados.com/the-truth-behind-offshore-companies-legal-or-illegal/>

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2539116

<http://thomsonreuterslatam.com/2017/07/sociedad-offshore-con-actividad-habitual-en-argentina-aplicacion-de-los-arts-124-de-la-lgs-y-141-del-codigo-civil-y-comercial/>

<https://lecocqassociate.com/publication/the-foreign-account-tax-compliance-act/>

<https://www.forbes.com/sites/robertwood/2015/02/05/new-ubs-tax-evasion-probe-again-over-americans/#35a848e8547d>

<https://www.piraeusbank.gr/el/idiwtes/epikoinonia-eksypiretisi-pelaton/common-reporting-standard>

<https://www.irs.gov/businesses/corporations/qualified-intermediary-system>

<https://taxcontroversy.foxrothschild.com/2017/03/john-doe-summonses-key-irs-tool-tax-evasion/>

<https://www.uscis.gov/greencard>

<http://www.nbg.gr/el/nbg-group-compliance>

NΟΜΟΘΕΣΙΑ

Companies Ordinance (Hong Kong) Cap 32 s101

Inland Revenue Ordinance (Hong Kong) Cap 112, s 4(1)

Inland Revenue Ordinance (Hong Kong) Cap 112, s 4(3)

Inland Revenue (Amendment) (No. 2) Ordinance 1983 (Hong Kong)

Inland Revenue (Amendment) (No. 2) Ordinance 1984 (Hong Kong)

Income Tax (Amendment) (Exchange of Information) Bill (Singapore) (Bill 18 of 2009) s105F, 105J(2), 105J(4)

Income Tax (Amendment)(Exchange of Information) Act 2009 (Singapore) ss 105J(2)-(3)

Inland Revenue (Disclosure of Information) Rules (Hong Kong) Cap 112 s 2-3, 5-6, 8

Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing (Financial Institutions) Ordinance (Hong Kong) Cap 615 ss 7(4), 7(5), 7(6)

HKSAR Department of Justice, Legal System in Hong Kong (01 Jan 2013) <http://www.doj.gov.hk/eng/legal/>

2012/C 326/01, ΣΛΕΕ , Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Basic Law, είναι το συνταγματικό κείμενο του Χονγκ Κονγκ ως Ανεξάρτητου Κρατιδίου της Κίνας.

Σύμβασης της Ρώμης, 80/934/EOK το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές , υπογράφει στη Ρώμη στις 19 Ιουνίου 1980.

CRS , Common Reporting Standard , Σύστημα Αυτόματης Ανταλλαγής Πληροφοριών κατά το Κοινό Πρότυπο Αναφοράς) του ΟΟΣΑ για την καταπολέμηση της διασυνοριακής φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής.

DAC2, Οδηγία 2014/107/ΕΕ , συνεργασία μεταξύ των φορολογικών αρχών της ΕΕ για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών χρηματοοικονομικών συναλλαγών.

FATCA- Foreign Account Tax Compliance Act, οι Κανόνες για την Φορολογική Συμμόρφωση που σχεδιάστηκαν από τις φορολογικές αρχές των ΗΠΑ.

Internal Revenue Code, ο Κώδικας Εσωτερικών Προσόδων των ΗΠΑ.

A.N. 378/1967, Περί συμπληρώσεως του *A.N 89/1967* περί εγκαταστάσεως εν Ελλάδι Αλλοδαπών Εμποροβιομηχανικών Εταιρειών.

A.N.89/1967 , Περί εγκαταστάσεως εν Έλλάδι άλλοδαπών Εμποροβιομηχανικών Έταιρειών (ΦΕΚ Α' 132/01-08-1967)

Κανονισμός 2157/2004 για την Ευρωπαϊκή Εταιρία.

Κανονισμός Ρώμη Ι, Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008 , για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι).

Νόμος 2234/1994, Τροποποίηση και συμπλήρωση του *N. 1892/1990* , Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις.

Νόμος 2238/1994, Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος(ΦΕΚ 151/Α/16-9-1994).

Νόμος 2331/1995 , Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις - Ολομέλεια Αρείου Πάγου - Διαιτησίες και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 173/Α/24-8-1995 (Κωδικοποιημένος).

Νόμος 27/1975, Περί φορολογίας πλοίων, επιβολής εισφοράς προς ανάπτυξιν της Εμπορικής Ναυτιλίας, εγκαταστάσεως αλλοδαπών ναυτιλιακών (ΦΕΚ Α' 77/22.4.1975).

Νόμος 2893/1954 Συνθήκης Φιλίας της Ελλάδος και ΗΠΑ,

Νόμος 3091/2001, Απλουστεύσεις και βελτιώσεις στη φορολογία εισοδήματος και κεφαλαίου και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 330/24-12-2002).

Νόμος 3091/2002, Απλουστεύσεις και βελτιώσεις στη φορολογία εισοδήματος και κεφαλαίου και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 330/24-12-2002)

Νόμος 3190/1955, Περί Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης. (ΦΕΚ Α' 91/16-04-1955)

Νόμος 3604/2007 (Ν. 2190/1920 όπως τροποποιήθηκε)
ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΝΟΜΟΥ 2190/1920 «ΠΕΡΙ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ» ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ (ΦΕΚ 189/Α'/8.8.2007)

Νόμος 4378/2016 για την ανταλλαγή πληροφοριών στο φορολογικό τομέα, προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας, ΦΕΚ 55/5-4-2016

Νόμος 4428/2016 , κύρωση της Πολυμερούς Συμφωνίας Αρμόδιων Αρχών για την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών ΦΕΚ 190/Α/13-10-2016

Νόμος 4493/2017, κύρωση του Μνημονίου Συνεννόησης και της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης και της Ελληνικής Δημοκρατίας ΦΕΚ 164/Α/31-10-2017

Νόμος 791/1978 , Ναυτιλιακές εταιρείες συσταθείσες κατά το αλλοδαπό δίκαιο(ΦΕΚ 109 Α')

Οδηγία 2006/48/ΕΚ , σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων.

Οδηγία 2014/107/ΕΕ για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/16/ΕΕ όσον αφορά την υποχρεωτική αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών στον φορολογικό τομέα

Οδηγία 68/151/ΕΟΚ ,περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες

Οδηγία 77/91/ΕΟΚ περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων

Οδηγία 89/667/Ε.Ο.Κ. για τις εταιρίες περιορισμένης ευθύνης.

Οδηγία 89/667/ΕΟΚ στον τομέα των εταιρειών σχετικά με τις εταιρείες περιορισμένης ευθύνης με ένα και μόνο εταίρο.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΔικΕΕ, απόφ. 9.3.1999 , υπόθ. C-212/97, CENTROS Ltd

ΔικΕΕ, απόφ. 5.11.2002, υπόθ. C-208/00, Überseering BV

ΔικΕΕ, απόφ. 27.9.1988, υπόθ. C-81/1987, *Daily Mail*

ΔικΕΕ, απόφ. 16.12.2008, υπόθ. C- 210/06, *Cartesio Oktato*

ΔικΕΕ, απόφ. 13.12.2006, υπόθ. C- 411/03, *Sevic*

ΔικΕΕ, απόφ. 31.12.1998, υπόθ. C-9/02 ,Hughes de Lasteyrie du Saillant

ΔικΕΕ, απόφ. 12.09.2006, υπόθ. C- 196/04, Cadbury Schweppes

ΔικΕΕ , απόφ. 11.12. 2007, υπόθ. C- 438/05, International Transport Workers' Federation v. Viking Line ABP

ΔικΕΕ, απόφ. 15.12. 2011, υπόθ. C-378/1P, Vale Epitesi

ΔικΕΕ , απόφ. 17.07.1997, υπόθ. C-28/95, Leur-Bloem

ΔικΕΕ, απόφ. 16.06.1998, υπόθ. C- 264/96, Imperial Chemical Industries

ΔικΕΕ, απόφ. 13.12.2005, υπόθ. C-446/03 Marks and Spencer plc

ΔικΕΕ, απόφ. 13.11.2014, υπόθ. C-112/14 Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας

Crawford v. Unites States Department of the Treasury, 868 F.3d 438 (6th Cir. 2017)

Virginia Hillis and Gwendolyn Louise Deegan v. the Attorney General of Canada and the Minister of National Revenue, T-1736-14 decision sept-16-2015

ΑΠ 1627/1986, ΝΟΜΟΣ

ΑΠ 975/1997, ΝΟΜΟΣ

ΑΠ 2/1999, ΝΟΜΟΣ

ΟΛΑΠ 2/2003, ΝΟΜΟΣ

ΑΠ 1835/2007, ΝΟΜΟΣ

ΕφΠειρ 549/2006, ΝΟΜΟΣ

ΕφΠειρ 601/2011, ΝΟΜΟΣ

ΕφΠειρ 586/2012, ΝΟΜΟΣ

ΜπρΠειρ 2166/2011, ΝΟΜΟΣ

ΕφΑθην 2883/1977, ΝΟΜΟΣ

A

- A.E · βλέπε σελ. 38, 39
αγγλοσαξονικό δίκαιο · βλέπε
σελ. 18, 19, 40, 46
ακαθάριστα έσοδα · βλέπε σελ. 11,
αλλοδαπή εταιρία · βλέπε
σελ. 3, 8, 11, 16, 21, 26, 30, 41, 64, 67,
68
αλλοδαπός · βλέπε σελ.
3, 8, 11, 16, 21, 26, 30, 41, 64, 67, 68
Αμερικανικό Κογκρέσο · βλέπε
σελ. 52
αναγκαστικό δίκαιο · βλέπε σελ. 23
αντιπροσωπευτική εξουσία · βλέπε
σελ. 20
ανωμάλως ιδρυθείσα · βλέπε σελ.
37
ανωνυμία · βλέπε σελ. 71
απόρρητο · βλέπε σελ. 12, 14, 66,
68, 70
Άρειος Πάγος · βλέπε σελ. 21, 45
αρχή της μυστικότητας · βλέπε σελ.
3, 46, 49, 66, 67, 68

Γ

- γεωστρατηγική θέση · βλέπε σελ.
4, 63

Δ

- δημόσιο συμφέρον · βλέπε σελ. 29
διαθέτης · βλέπε σελ. 47
Διακρατικές Συμφωνίες · βλέπε
σελ. 63
διαφθορά · βλέπε σελ. 8
Διεθνές Νομισματικό
Ταμείο · βλέπε σελ. 9
δικαιοπρακτική ικανότητα · βλέπε
σελ. 25
διπλή φορολογία · βλέπε σελ. 71

E

- εδαφική αρχή · βλέπε σελ. 63
εθνικότητα · βλέπε σελ. 19
εισόδημα · βλέπε σελ. 65, 69
ελαστικότητα · βλέπε σελ. 67
έλεγχος της νομιμότητας
συστάσεως · βλέπε σελ. 38
ελεύθερη εγκατάσταση · βλέπε σελ.
31
ελληνική σημαία · βλέπε σελ. 35
Εμπίστευμα · βλέπε σελ. 46, 47, 70
Εξωχώρια Εταιρεία · βλέπε σελ.
6, 11, 13, 16, 40, 42, 48, 49, 51, 55, 64,
69, 70
επένδυση · βλέπε σελ. 69
εταιρικό κεφάλαιο · βλέπε σελ.
12, 15, 48
Ευρωπαϊκή Ένωση · βλέπε σελ. 58,
βλέπε σελ. 5
Ευρωπαϊκή Εταιρία · βλέπε σελ. 34
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο · βλέπε
σελ. 34, 80
εχεμύθεια · βλέπε σελ. 11, 45, 77

H

- Ηνωμένες Πολιτείες της
Αμερικής · βλέπε σελ. 35

Θ

- θεωρία της διάκρισης · βλέπε σελ.
23
θεωρία της επικάλυψης · βλέπε
σελ. 22
θεσμός trust · βλέπε σελ. 46
θεωρία της ίδρυσης · βλέπε σελ. 16

I

- ισοδυναμίας των εταιρικών
τύπων · βλέπε σελ. 39

Κ

καθαρά κέρδη · βλέπε σελ. 70
Κεντρική Τράπεζα · βλέπε σελ. 72
κεφαλαιουχικά κέρδη · βλέπε
σελ. 70
Κίνδυνος ανώμαλης ίδρυσης · βλέ
πε σελ. 36
Κίνδυνος άρσης της
αυτοτέλειας · βλέπε σελ. 38
κίνησης κεφαλαίων · βλέπε σελ. 10
κοινοτικά νομικά πρόσωπα · βλέπε
σελ. 26
Κοινοτικό δικαίωμα εγκαταστάσεως
· βλέπε σελ. 42
Κύπρος · βλέπε σελ. 59, 70
κυρώσεις · βλέπε σελ. 34, 50, 57

Μ

μαύρο χρήμα · βλέπε σελ. 58
μελλοντική ζημία · βλέπε σελ. 56
μετοχές · βλέπε σελ. 72
μυστικότητα · βλέπε σελ. 68

Ν

ναυτιλιακές εταιρίες · βλέπε σελ.
26, 34, 37
νομικό πρόσωπο · βλέπε σελ. 34
Νόμος · βλέπε σελ. 30, 36, 51

Ο

ομογενοποίηση · βλέπε σελ. 71
Οργανισμός Οικονομικής
Συνεργασίας και
Ανάπτυξης · βλέπε σελ. 9, 14
Οδηγία * βλέπε σελ. 33, 55, 57

Π

παγκοσμιοποίηση · βλέπε σελ. 7
περιουσιακά στοιχεία · βλέπε
σελ. 71

πλοιοκτήτρια · βλέπε σελ. 34
πόθεν εσχες · βλέπε σελ. 12
πράξη σύστασης · βλέπε σελ. 25
Προσωπικά Δεδομένα · βλέπε
σελ. 67
Πρότυπο Αυτόματης Ανταλλαγής
Πληροφοριών · βλέπε σελ. 57

Σ

Σιγκαπούρη · βλέπε σελ. 63
συμβαλλόμενος · βλέπε σελ. 71
σύμβαση · βλέπε σελ. 68
Σύμβαση · βλέπε σελ. 36
Σύμβαση της Ρώμης · βλέπε σελ.
21
συμφωνία · βλέπε σελ. 10, 46, 56
συνάλλαγμα · βλέπε σελ. 70

Τ

τιμές ενδοομιλικών
συναλλαγών · βλέπε σελ. 49
τραπεζικό · βλέπε σελ. 67
Τραπεζικό Απόρρητο · βλέπε σελ.
12, 65, 66
τραπεζικός λογαριασμός · βλέπε
σελ. 13
τιτλοποίηση * βλέπε σελ. 48

Υ

Υπεράκτια Χρηματοπιστωτικά
Κέντρα · Βλέπε σελ. 9
Υπεράκτιες Εταιρείες · βλέπε σελ.
10
υποκατάστημα · βλέπε σελ. 69

Φ

φοροαπαλλαγή · βλέπε σελ.
9, 43, 48
φοροδιαφυγή · βλέπε σελ.
9, 15, 42, 48, 51

Φορολογικός Παράδεισος · βλέπε
σελ. 14
φόρος · βλέπε σελ. 11, 12, 23, 31, 69
φυσικό πρόσωπο · βλέπε σελ. 62

X

χαρτοφυλάκιο · βλέπε σελ. 49
Χονγκ Κονγκ · βλέπε σελ. 8, 63, 68